

บทที่ 7

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์

งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองในมิติด้านต่าง ๆ

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองในมิติด้านต่าง ๆ จำนวน 17 เรื่อง พบในอเมริกาเหนือ 3 เรื่อง ยุโรป 2 เรื่อง และเอเชีย 12 เรื่อง มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 19 แสดงรายละเอียดของงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของนักข่าวพลเมือง สื่อวารสารศาสตร์พลเมือง และปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมือง

ลำดับ	หัวข้องานวิจัย/นักวิจัย	ผู้วิจัย	ปีที่ เผยแพร่	ทวีป	ประเทศ
1	The Compelling Story of the White/Western Activist in the War Zone :Examining Race, Neutrality and Exceptionalism in Citizen Journalism	Gada Mahrouse	2552	อเมริกาเหนือ	แคนาดา
2	Citizen Journalism and Democracy: How User-generated News Use Relates to Political Knowledge and Participation	Kelly Kaufhold & Sebastian Valenzuela & Homero Gil de Zúñi	2553	อเมริกาเหนือ	สหรัฐอเมริกา
3	Citizen Journalism Web Sites Complement Newspapers	Stephen Lacy & Margaret Duffy & Daniel Riffe & Esther Thorson & Ken Fleming	2553	อเมริกาเหนือ	สหรัฐอเมริกา
4	Blogging on the ice: Connecting audiences with climate-change sciences	Einar Thorsen	2556	ยุโรป	อังกฤษ
5	Getting Closer? Encounters of the National Media with Global Images	Mervi Pantti	2556	ยุโรป	ฟินแลนด์

ตารางที่ 19 แสดงรายละเอียดของงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของนักข่าวพลเมือง สื่อวารสารศาสตร์พลเมือง และปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมือง (ต่อ)

ลำดับ	หัวข้องานวิจัย/นักวิจัย	ผู้วิจัย	ปีที่ เผยแพร่	ทวีป	ประเทศ
6	Internet Authorship: Social and Political Implications Within Kyrgyzstan	Ramesh Srinivasan & Adam Fish	2552	เอเชีย	คีร์กีซสถาน
7	Report: Citizen Journalism in Burma and the Legacy of Graham Spry	Julianne Pidduck	2553	เอเชีย	พม่า
8	Blogging as Popular History Making, Blogs as Public History: A Singapore Case Study	Stephanie Ho	2550	เอเชีย	สิงคโปร์
9	New Media and the Arab Revolution: Citizen Reporters and Social Activism	Noureddine Miladi	2555	เอเชีย	เยเมน
10	Reinscribing the City: Art, Occupation and Citizen Journalism in Hong Kong	Francesca Rimini	2556	เอเชีย	จีน
11	Gatekeeping and citizen journalism: The use of social media during the recent uprisings in Iran, Egypt, and Libya	Sadaf R Ali & Shahira Fahmy	2556	เอเชีย	อิหร่าน
12	Reporting Disasters from Inside a Repressive Regime Citizen Journalism Case Study of the Cyclone Nargis Disaster	Scott Downman	2556	เอเชีย	พม่า
13	The Impact of “Citizen Journalism” on Chinese Media and Society	Xin Xin	2553	เอเชีย	จีน
14	The Citizen Journalism Web Site “OhmyNews” and the 2002 South Korean Presidential Election	Mary Joyce	2550	เอเชีย	เกาหลีใต้
15	The Role of Thai Public Broadcasting Services to Make Political Sphere through Public Forum and Citizen Journalist Program	Torsangrasme e Teetakaew	2553	เอเชีย	ไทย
16	Empowerment Strategies of Social Movements Through the Mediascape in Thailand	Warunee Nanakorn	2554	เอเชีย	ไทย

ตารางที่ 19 แสดงรายละเอียดของงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของนักข่าวพลเมือง สื่อวารสารศาสตร์พลเมือง และปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมือง (ต่อ)

ลำดับ	หัวข้องานวิจัย/นักวิจัย	ผู้วิจัย	ปีที่เผยแพร่	ทวีป	ประเทศ
17	Falling into Silence and Fears of Mad Cow Disease in the South Korean Blogosphere	Jeong Hee Kim	2552	เอเชีย	เกาหลีใต้

ทั้งนี้ สามารถจัดกลุ่มงานวิจัยในกลุ่มนี้ได้ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองในมิติการเมือง
2. งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองในมิติวารสารศาสตร์
3. งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองในมิติประวัติศาสตร์

1. ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองหรือนักข่าวพลเมืองในมิติการเมือง

มีจำนวน 11 เรื่อง ได้แก่

1) งานวิจัยเรื่อง The Compelling Story of the White/Western Activist in the War Zone: Examining Race, Neutrality, and Exceptionalism in Citizen Journalism (Mahrouse, 2009) ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์บทบาทของนักข่าวพลเมืองในมิติของการทำให้เป็นเชื้อชาติ โดยเฉพาะการผลิตซ้ำ “ความเป็นคนขาว” (Whiteness) ในการรายงานข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบและการสู้รบในปาเลสไตน์และอิรัก ดังนั้นเป้าหมายสำคัญของงานวิจัยนี้จึงเป็นการค้นหาว่าอำนาจของเชื้อชาติหรือความเป็นคนขาวถูกผลิตซ้ำผ่านการรายงานข่าวของนักข่าวพลเมืองซึ่งเป็นนักกิจกรรมผิวขาวชาวตะวันตก หรือถูกผลิตซ้ำผ่านบทบาทของพวกเขาในฐานะพยานผู้เห็นเหตุการณ์อย่างไร

ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีทั้งด้านวารสารศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาทิ แนวคิดวารสารศาสตร์พลเมือง แนวคิด Narratives ทฤษฎีหลังอาณานิคม ทฤษฎีสตรีนิยม และแนวคิดเรื่อง “ความเป็นคนขาว” (Whiteness) ในฐานะอัตลักษณ์ที่ถูกประกอบสร้างขึ้น สิ้นไหล ไม่คงรูป อยู่ในตำแหน่งที่เป็นผู้ครอบงำ เป็นบรรทัดฐาน มีอภิสิทธิ์ที่กว่าคนพื้นเมืองมาวิเคราะห์ด้วยบท (Text) ที่นักกิจกรรมผิวขาวชาวตะวันตกสร้างขึ้นในฐานะนักข่าวพลเมืองของสื่อกระแสหลักในโลกตะวันตก ตลอดจนตัวบทที่เกี่ยวข้องกับนักกิจกรรมผิวขาว

ชาวตะวันตกที่มีสถานะเป็นศูนย์กลางข่าวสารในฐานะพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในประเทศที่เกิดสงครามกลางเมือง เกิดความไม่สงบอย่างอิรักและปาเลสไตน์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกนักกิจกรรมชาวแคนาเดียนที่เดินทางไปในปาเลสไตน์เพื่อรายงานผลของการใช้ความรุนแรงทางกองกำลังทหาร โดยสนใจว่า พลัง/อำนาจของการทำให้เป็นเชื้อชาติถูกผลิตซ้ำผ่านการรายงานข่าวของคนกลุ่มนี้หรือไม่อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่าแก่นเรื่องที่ปรากฏในเนื้อข่าวมี 4 ลักษณะ คือ

1. เน้นที่อันตรายที่นักกิจกรรมต้องเผชิญ นักกิจกรรมบางคนมีการกำหนดเนื้อหาของตนในสื่อกระแสหลัก โดยแจ้งสื่อกระแสหลักล่วงหน้าว่าตนกำลังเดินทางไปทำงานเป็นอาสาสมัครในประเทศเหล่านั้น ทำให้สื่อกระแสหลักเกิดความสนใจและสัมภาษณ์นักกิจกรรมเหล่านี้ตั้งแต่ยังอยู่ในประเทศบ้านเกิด

นักกิจกรรมคนหนึ่งบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ควบคุมการผลิต (Producer) รายการวิทยุไว้ในโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อให้สามารถติดต่อหรือรายงานข่าวสารได้ทันทีเมื่อเกิดเหตุด้วยกัน นักข่าวพลเมืองรายนี้กล่าวว่า การกระทำดังกล่าวช่วยให้ตนรายงานข่าวได้ทันทีเมื่อเกิดเหตุ อีกทั้งเสียงปิ่นยังช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้การรายงานของเขาเมื่อมันถูกออกอากาศในเวลาต่อมา

ความสำคัญของการสู้รบ ยังสะท้อนผ่านข้อมูลจากนักกิจกรรมอีกคนว่า กลายเป็นคนดัง หลังจากครอบครัวไม่สามารถติดต่อได้ ลูกสาวที่อยู่ในแคนาดาได้โทรศัพท์แจ้งนสพ.แคนาดา นักข่าวจึงโทรมาสัมภาษณ์ เขาขณะอยู่ในบ้านหลังหนึ่งและมีเสียงปิ่นจากรถถังดังเข้ามา เมื่อเขาเดินทางออกจากบริเวณนั้นมาแล้วยังมีนักข่าว ช่างภาพตามมาสัมภาษณ์อีก

ผู้วิจัยกล่าวว่า จากการวิเคราะห์ตัวบท สารที่ส่งออกมาจากข่าวเหล่านี้มีแบบแผนคล้ายคลึงกัน คือ ชายแคนาเดียนผิวขาวละทิ้งครอบครัว ความสะดวกสบาย และชีวิตที่ดีมาช่วยเหลือผู้อื่น แม้ว่าจะเสี่ยงอันตราย ทำให้นักกิจกรรมกลายเป็นศูนย์กลางของข่าวแทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้น คนผิวขาวเหล่านี้ถูกสื่อมวลชนใช้เพื่อสร้างความสนใจแทนที่จะนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้น

2. บทบาทของผู้สังเกต ความเป็นกลาง และความสามารถในการมองเห็นความจริงที่แท้ ผู้วิจัยพบว่า นักกิจกรรมมักถูกสัมภาษณ์จากสื่อตะวันตก เพราะเป็นที่รู้จัก/ไวใจได้มากกว่าคนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่จะขอให้นักกิจกรรมแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์การเมือง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนักกิจกรรมส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องนี้น้อยมาก นักกิจกรรมบางคนยอมรับบทบาทการเป็น “โฆษก” เพราะเห็นว่าตนเป็นผู้สังเกตที่

เป็นกลาง และไม่เข้าข้างใคร ดังนั้น ตนจึงให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีอคติน้อยกว่าคนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง ความพยายามหาความจริงของนักกิจกรรมในบางครั้งนำไปสู่การถามคำถามที่ไม่เหมาะสมต่อคนท้องถิ่นและทำให้คนท้องถิ่นตกอยู่ในอันตราย การรายงานข่าวโดยขาดความละเอียดอ่อนของนักกิจกรรมผิวขาวยังสร้างความตึงเครียดให้เกิดขึ้นในชุมชน เกิดความต้องการให้นักกิจกรรมออกไปจากชุมชน ทำให้นักกิจกรรมคนอื่น ๆ เข้าหาคนในชุมชนยากขึ้น และต้องใช้ความพยายามในการสร้างความไว้วางใจ

3. บทบาทการเป็นนักข่าวที่อิสระเสรี บริสุทธิ์ และต่อต้านสงคราม นักกิจกรรมผิวขาวคนหนึ่งเปิดเผยว่าตนได้สร้างสายสัมพันธ์กับสถานีวิทยุ CBC และสื่อมวลชนกระแสหลักอื่น ๆ ของแคนาดา ก่อนไปอิรัก และได้รับการสนับสนุนจาก CBC ให้ใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงและพื้นที่บนเว็บไซต์สถานีเพื่อเขียนบันทึกประจำวัน เนื่องจากการมีนักข่าวพลเมืองรายงานเรื่องราวต่าง ๆ ให้ ทำให้สื่อกระแสหลักเหล่านี้มีข่าวเกี่ยวกับสงครามอิรักที่เข้าถึงผู้ชมกว้างกว่าสื่อทางเลือก ในการพูดคุยกันก่อนเดินทาง สถานีบอกเขาว่าสถานีไม่สนใจการวิเคราะห์ทางการเมือง แต่อยากให้เขารายงานเรื่องราวของชาวอิรักที่พยายามอยู่รอด เพราะชาวอิรักไม่สามารถสื่อสารเรื่องของตนเอง ดังนั้นนักกิจกรรม คือ บุคคลที่สามารถเล่าและส่งต่อเรื่องราวของพวกเขาสู่โลกภายนอก

นักวิจัยชี้ว่า ในฐานะนักกิจกรรม คนผิวขาวกลุ่มนี้มีเสรีและอิสระจากการเซ็นเซอร์ ตัวนักกิจกรรมคนนี้จึงมองตัวเองเป็นนักข่าวอิสระที่ทำหน้าที่นอกเหนือจากผลิตสื่อ ยิ่งการที่เขาเดินทางมาอิรักด้วยการระดมทุนและรายงานก่อนเดินทาง ทำให้เขายิ่งเชื่อว่าตนมีเสรี ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ว CBC คือ สปอนเซอร์ที่ไม่เป็นทางการของเขา ที่น่าสนใจคือ นักกิจกรรมรายนี้มองว่าตนเองมีแรงจูงใจที่เที่ยงธรรมมากกว่านักข่าวอาชีพที่นั่งรอและหวังให้สงครามเริ่มต้น เพราะเขามาในฐานะนักกิจกรรมและมีภารกิจในการรายงานชีวิตของประชาชนชาวอิรัก เขาเชื่อในตนเอง เพราะเดินทางมาในฐานะผู้ต่อต้านสงคราม

4. ทางสองแพร่งของการพูดเพื่อผู้อื่น นักกิจกรรมสตรีผิวขาวอีกคนกล่าวว่า ตนมีหน้าที่หาเอกสารการจับกุมชาวอิรักโดยกองกำลังสหรัฐและผลกระทบต่อครอบครัวผู้ถูกจองจำ บทบาทของนักกิจกรรมผู้นี้จึงอยู่ตรงกลางระหว่างชาวอิรักและทหารสหรัฐ บริบทในอิรักที่แตกต่างกับที่อื่นทำให้นักกิจกรรมคนนี้เห็นว่าตนสมควรเป็นตัวแทนในการสื่อสาร เพราะชาวอิรักจำนวนมากเศร้าเสียใจที่ทราบข่าวว่าสมาชิกในครอบครัวหายไป แต่กองทัพสหรัฐปฏิเสธที่จะพูดโดยตรงกับชาวอิรัก เธอจึงใช้สิทธิ์ของการเป็นคนผิวขาวพยายามนำข้อมูลมา ซึ่งเธอเชื่อว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องที่เธอและทีมงานวางตัวเหมือนเป็นโฆษกส่วนตัวของชาวอิรัก โดยให้คำปรึกษาแนะนำแก่ชาวอิรัก ในกรณีนี้ นักกิจกรรมใช้การเคลื่อนที่ของทรัพยากรอำนาจที่มีในฐานะคน

ตะวันตกผิวขาวช่วยสร้างความสนใจและความเห็นใจแก่ประชาชนชาวอิรักที่เป็นเป้าหมายการใช้ความรุนแรงทางทหาร

โดยสรุปงานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของนักข่าวพลเมืองในมิติของการทำให้เป็นเชื้อชาติ โดยเฉพาะการผลิตซ้ำ “ความเป็นคนขาว” (Whiteness) ในการรายงานข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบและการสู้รบในปาเลสไตน์และอิรัก ผู้วิจัยเห็นว่าการปฏิบัติการของนักข่าวพลเมืองผิวขาวเหล่านี้มีลักษณะที่รักษาลำดับชั้นของการทำให้เป็นเชื้อชาติไว้ (Racialized Hierarchy) โดยลำดับชั้นของการทำให้เป็นเชื้อชาตินี้ถูกซ่อน/ปกปิดด้วยแนวคิดความเป็นกลาง และการทำให้เป็นข้อยกเว้น ดังนั้น แม้จะเดินทางไปต่างแดนด้วยความตั้งใจดี หากแต่ในฐานะชาวตะวันตกที่มีอำนาจ วางตัวเป็นกลาง พวกเขา มักจะอยู่ในตำแหน่งแห่งที่โดดเด่นจนปฏิเสธไม่ได้ว่าความเป็นคนขาวทำให้บุคคลเหล่านี้กลายเป็นศูนย์กลางของการรายงานข่าว ขณะเดียวกันพวกเขาก็รักษาสถานภาพทางสังคมในระดับบนของสังคมไว้ได้ ด้วยสถานะการเป็นผู้เชี่ยวชาญ และผู้เล่าความจริงที่เป็นกลางเพื่อผลิตซ้ำความสัมพันธ์เชิงอำนาจมากกว่าจะทำทนายมั่น ทั้งยังพบว่าความพยายามหาข่าวของนักข่าวพลเมืองที่เป็นนักกิจกรรมผิวขาวในบางครั้งยังทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนตามมาด้วย

2) งานวิจัยเรื่อง “Citizen Journalism and Democracy: How User-Generated News Use Relates to Political Knowledge and Participation” (Kaufhold, 2010) เป็นงานวิจัยที่สนใจศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองกับประชาธิปไตย โดยต้องการหาคำตอบว่า การบริโภคข่าวจากสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร มีความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคข่าวจากสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร และความไว้วางใจมีผลต่อการบริโภคข่าวของสื่อกระแสหลักและสื่อวารสารศาสตร์พลเมือง ความรู้ทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดเรื่องประเภทของสื่อสารมวลชน แนวคิดเกี่ยวกับความหมายและคุณลักษณะของนักข่าวพลเมืองโดยกล่าวว่า นักข่าวพลเมืองเป็นมือสมัครเล่นที่มีการบรรณาธิการและความเข้มข้นจริงจังน้อยกว่านักข่าวอาชีพ และทบทวนแนวคิดการบริโภคสื่อกระแสหลักกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเห็นว่าหน้าที่ของข่าว คือ การทำให้มนุษย์คุ้นเคยกับสังคมในโลกจริง การบริโภคข่าวสามารถสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นได้ โดยสื่อมวลชนต้องให้ข่าวสาร กระตุ้นการอภิปรายระหว่างเครือข่ายประชาชน ทำให้ประชาชนสะท้อนความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมือง รวมทั้งทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับการบริโภคสื่อหลักกับความรู้ทางการเมือง ซึ่งพบว่าสื่อใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความรู้ทางการเมือง

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีตัวแปรตาม 3 ตัว คือ ความรู้ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกจริง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกออนไลน์

ตัวแปรอิสระ มี 4 ตัว คือ การบริโภคข่าวจากสื่อกระแสหลัก การบริโภคข่าวจากสื่อวารสารศาสตร์พลเมือง ความไว้วางใจต่อสื่อกระแสหลัก และความไว้วางใจต่อสื่อวารสารศาสตร์พลเมือง

ตัวแปรควบคุมมี 3 ตัว ได้แก่ ระดับการเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมืองหลัก การอภิปรายทางการเมือง และคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์

มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 958 คน เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม 2008 – วันที่ 5 มกราคม 2009

พบผลการศึกษา ดังนี้

1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการบริโภคข่าวในสื่อกระแสหลักกับความรู้ทางการเมือง ซึ่งหมายความว่ายิ่งบริโภคข่าวจากสื่อกระแสหลักมาก ก็ยิ่งมีความรู้ทางการเมืองมากขึ้น ทั้งนี้ ไม่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการบริโภคข่าวจากสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองกับความรู้ทางการเมือง

2) การบริโภคข่าวในสื่อกระแสหลักมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกจริง แต่ไม่พบความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกออนไลน์

การบริโภคข่าวในสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในโลกจริงและโลกออนไลน์

3) ความไว้วางใจในสื่อกระแสหลักมีความสัมพันธ์กับการบริโภคข่าวในสื่อกระแสหลักและความรู้ทางการเมืองในระดับปานกลางในทิศทางตรงข้ามกัน (หมายความว่าในผู้ที่ไว้วางใจสื่อกระแสหลัก ความถี่ของการบริโภคข่าวจากสื่อกระแสหลักจะไม่สัมพันธ์กับความรู้ทางการเมือง แต่ในกลุ่มผู้ที่ไม่ไว้วางใจสื่อกระแสหลัก จะมีความรู้ทางการเมืองสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่บริโภคข่าวจากสื่อกระแสหลัก) ขณะที่ความไว้วางใจสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองมีความสัมพันธ์กับการบริโภคข่าวในสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกออนไลน์ในระดับปานกลางในทิศทางเดียวกัน (หมายความว่าในกลุ่มผู้ที่มีระดับความไว้วางใจในสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองต่ำ การบริโภคข่าวจากสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกออนไลน์ ส่วนในกลุ่มที่มีระดับความไว้วางใจในสื่อวารสารศาสตร์

พลเมืองสูง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะยิ่งสูงที่สุดในกลุ่มที่ทั้งบริโภควิวจากสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองและมีระดับความไว้วางใจในสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองสูง)

สรุปได้ว่างานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองกับประชาธิปไตย ผลการวิจัยชี้ว่า ทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองส่งผลต่อวาทกรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริโภควิวจากสื่อทั้งสองประเภท ไม่ว่าจะประเภทใดประเภทหนึ่งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกความเป็นจริงอย่างการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง การให้เงินบริจาค แต่สื่อวารสารศาสตร์พลเมืองมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการรวมกลุ่มเพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกออนไลน์มากกว่า

3) งานวิจัยเรื่อง “Internet Authorship: Social and Political Implications Within Kyrgyzstan” (Srinivasan & Fish, 2009) ศึกษาการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกลุ่มรากหญ้า ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องเสรีภาพของพลเมืองและเสรีภาพสื่อมวลชน

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวทางการศึกษาแบบมานุษยวิทยาวิเคราะห์การผลิตเนื้อหาการปฏิรูปทวีลิปบนสื่ออินเทอร์เน็ต ในมิติความเป็นชาตินิยม การเสริมพลังให้แก่ภาคพลเมือง การพัฒนาชุมชน และการรายงานข่าวของสื่อเสรี ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ผลสัมภาษณ์ด้วยแนวคิดการสื่อสารเชิงวิพากษ์และสื่อศึกษา และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไร โดยใช้ทฤษฎี Media practiced-based theories ของ Caldwell

ขั้นตอนการวิจัยเริ่มจากศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายสื่อและการเมืองของประเทศเพื่อเลือกเว็บไซต์ที่จะไปสังเกตการณ์ 3 แห่ง คือ 1) Soros Foundation 2) Global Internet Policy Initiative 3) the National Democratic Institute จากนั้นเจ้าหน้าที่จากเว็บไซต์ทั้งสามแห่งนี้ได้แนะนำรายชื่อกลุ่มตัวอย่างมาให้ ทั้งหมดเป็นนักเขียนที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อผู้อ่านทั่วประเทศและประกอบอาชีพแตกต่างกัน ได้แก่ นักการเมือง นักวิชาการด้านนโยบายข่าวสาร ผู้มีส่วนร่วมในเวทีแสดงความคิดเห็น นักวิเคราะห์ เจ้าหน้าที่ในองค์กรมรดกทางวัฒนธรรม องค์กรด้านการศึกษา สวัสดิการสังคม นักวิเคราะห์นโยบายข่าวสาร นโยบายสื่อ และผู้อำนวยการองค์กรด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประชาสังคม โดยที่ในกลุ่มนี้มีผู้แสดงบทบาทเป็นนักข่าวพลเมืองด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวเมือง ไม่ใช่ชาวตะวันตกที่เป็นชนชั้นนำ และไม่ใช่ชนชนเผ่าดั้งเดิม

ด้านบริบทของการทำวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษาในช่วงเวลาเฉพาะคือ เป็นช่วงที่รัฐมีนโยบายผ่อนปรนความเข้มงวดในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลังได้รับเอกราชจาก

สหภาพโซเวียตในปี 1991 และเน้นศึกษาช่วงที่มีการปฏิวัติทิวลิป (Tulip Revolution) ในเดือนมีนาคม 2005 ทั้งนี้ ศีร์กีซสถานเป็นประเทศที่ไม่มีกฎหมายอินเทอร์เน็ตที่จะเอื้อให้เกิดสื่อใหม่ของคนรากหญ้า เพราะระบบกฎหมายและอำนาจตุลาการรวมศูนย์อยู่ที่สื่อเก่า เช่น ทีวี หนังสือพิมพ์ ซึ่งในประเทศนี้ ต้นทุนในการผลิตและเผยแพร่สื่อทีวี หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุสูงมาก ทำให้มีความเป็นไปได้ยากมากที่ประชาชนธรรมดาจะสามารถเป็นเจ้าของสื่อ

ผลการสัมภาษณ์พบว่าสามารถแบ่งสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใช้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) พอร์ทัลหรือเวทืออภิปราย 2) บล็อก 3) เว็บไซต์ หรือเว็บรวบรวมข่าวจากที่อื่น ๆ มาไว้ในเว็บไซต์ตัวเอง

ทั้งนี้ เวทืออภิปรายมีพลังในการแพร่กระจายข่าวสารและระดมผู้คน กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่เขียนบล็อกและเว็บล้วนใช้เวทืออภิปรายเพื่อค้นหาข่าวสารและดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมือง โดยที่ข่าวสารมักจะถูกส่งผ่านแลกเปลี่ยนในเวทืออภิปรายและบล็อก ส่วนเว็บข่าวพลเมืองพบว่ามี 2 แบบ คือ เว็บที่รวบรวมข่าวและข่าวสารจากแหล่งที่หลากหลาย กับเว็บเพจที่ดำเนินการโดยเอ็นจีโอ ความแตกต่างอยู่ที่เว็บแบบแรกจะมีระดับการสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์มากกว่า เช่น เปิดโอกาสให้ผู้อ่านนำลิงก์เนื้อหาข่าวมาไว้ที่เว็บตนเอง หรือทิ้งความเห็นบนเรื่องที่ลิงก์ไปหาคนอ่านอื่น ๆ ขณะที่แบบที่สอง เว็บไม่ได้ให้โอกาสผู้อ่านในการปฏิสัมพันธ์ เนื้อหาถูกโพสต์และควบคุมโดยโฮสต์ (Host) เท่านั้น

สื่อทั้งสามชนิดสะท้อนบทบาทผู้เฝ้าประตูข่าวสาร ในกรณีเว็บนักข่าวพลเมืองอาจจะมีปัญหาในแง่บทบาทที่ต้องจัดลำดับความสำคัญของการโต้แย้งถกเถียงและวาทกรรมต่าง ๆ บนเว็บ ขณะเดียวกันตนเองก็เป็นผู้มีส่วนได้เสียในวาทกรรมหลักของเว็บเอง

ในแง่การปฏิสัมพันธ์ ผลการสัมภาษณ์พบว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบล็อกเกอร์ และแอดมินเพจกับการชุมนุมและการสนับสนุนของประชาชน รวมทั้งใช้ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายนักเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยบล็อกเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการหาจุดร่วมของผลกระทบทางการเมืองและสังคมผ่านเรื่องราวของบุคคลที่ถูกแลกเปลี่ยนและส่งต่อ นอกจากนี้ยังพบว่าคนเขียนใช้สื่อเหล่านี้สร้างตัวตนทางการเมืองของตนเองขึ้นมาในเวลาเดียวกันด้วย

ผลการศึกษายังสะท้อนขบวนการเคลื่อนไหวจากระดับบุคคลไปยังระดับสังคม วัฒนธรรมและการเมือง ซึ่งได้ผลอย่างมาก

นอกจากนี้ ยังพบว่าสื่อเหล่านี้ทำให้เกิดความเป็นชุมชนและอัตลักษณ์ร่วม บล็อกกลายเป็นเครือข่ายชุมชนออนไลน์ที่นำมาซึ่งการพบปะในชีวิตจริง เป็นสื่อกลางการรวบรวมกำลังคน เป็นพื้นที่แสดงความเป็นพลเมืองของนักข่าวพลเมือง อินเทอร์เน็ตยังสามารถสร้างอัตลักษณ์ของชาติให้เป็นรูปธรรม สร้างอัตลักษณ์ร่วมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ชาวคีร์กีซเข้าถึงข่าวสารได้จากต่างประเทศ ทำให้เกิดการตั้งคำถามต่ออัตลักษณ์ของชาติและอัตลักษณ์ของตนมากยิ่งขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การที่ตะวันตกแทรกแซงรัฐบาลให้ผ่อนปรนกฎหมายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตชั่วคราว ยังช่วยให้ประชาชนพ้นจากสื่อเก่าซึ่งถูกควบคุมโดยรัสเซีย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจึงสะท้อนความสามารถของข่าวสารในการจุดประกายการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

เหล่านักเขียนบอกว่าการสื่อสารของพวกตนมีเป้าหมายที่ต้องการกระตุ้นให้เกิดประชาสังคมขึ้นในคีร์กีซสถาน และต่อต้านการปกครองแบบเผด็จการตามแบบโซเวียต ซึ่งปกครองคีร์กีซสถานมาก่อนหน้านี้ บทบาทของนักเขียนกลุ่มนี้จึงกระตุ้นให้เกิดเครือข่ายการเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบใหม่ ในขณะที่สื่อเก่าโดนควบคุมจนทำอะไรไม่ได้

นักข่าวพลเมืองที่มาพร้อมมือถือและกล้องวิดีโอทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะช่วยให้เกิดการแพร่กระจายของข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ตในทันที ทั้งนี้ เครือข่ายการเคลื่อนไหวเริ่มต้นชัดเจนในปี 2006 โดยข่าวสารจะถูกรวบรวมโดยนักข่าวพลเมืองก่อนจะส่งผ่านอีเมลให้เว็บประเภทรวบรวมข่าว ทำให้นักข่าวต่างชาติ นักเคลื่อนไหวชาว Bishkek สามารถอัปโหลดข่าวสารการประท้วงในปี 2005 และ 2007 ได้ทันที นักการเมืองคีร์กีซสถาน เจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐและพลเมืองจึงแสดงความสนใจจากสื่อหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์มาติดตามสื่อเว็บไซต์รากหญ้าแทน ส่วนบล็อกเกอร์ที่ปรารถนาจะเข้าสู่สนามการเมืองก็ใช้บล็อกเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง แสดงจุดยืนผ่านบล็อกของตน เกิดบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งไม่มีทางเป็นไปได้ในสื่อเก่า

นอกจากนี้ อินเทอร์เน็ตยังช่วยให้นักเคลื่อนไหวระดมประชาชนจากชนบทที่ห่างไกล โดยกว่า 90 % ของผู้ประท้วงระหว่างการปฏิวัติทิวลิปมาจากชนบท

งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าวารสารศาสตร์พลเมืองในพื้นที่สื่อใหม่ทำให้เกิดวาทกรรมการเมืองทางเลือก ภายใต้นโยบายการใช้อินเทอร์เน็ตที่ผ่อนปรนมากขึ้น เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใหม่ของคนรากหญ้าที่เริ่มต้นโดยพลเมือง เป็นการมีส่วนร่วมที่ปราศจากการรวมศูนย์อำนาจ และมีการขยายเครือข่ายโดยใช้สื่อใหม่ ทำให้เกิดการเสริมพลังและระดมผู้คนในรูปแบบใหม่ สร้างรูปแบบใหม่ของการเคลื่อนไหวทาง

การเมืองที่พลเมืองเป็นผู้ผลิตวาทกรรมเกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นชาติที่สร้างผลกระทบต่อผู้อ่านท้องถิ่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ขณะที่สื่อหลักอยู่ใต้การเซ็นเซอร์และการควบคุมจากส่วนกลาง

4) งานวิจัยเรื่อง “Report Citizen Journalism in Burma and the Legacy of Graham Spry” (Pidduck, 2010) ศึกษาข่าวพลเมืองกับบทบาทในการเรียกร้องประชาธิปไตยและการเป็นพื้นที่สาธารณะข้ามชาติ (Transnational public sphere) ของ Democratic Voice of Burma (DVB) ในฐานะกลุ่มเครือข่ายวารสารศาสตร์พลเมืองที่มีการใช้ทั้งสื่อเก่าและสื่อใหม่เพื่อต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยในพม่า ภายใต้กรอบคิดทางการเมือง วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และศึกษาข้อจำกัดของวารสารศาสตร์พลเมืองในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสนับสนุนประชาธิปไตยในประเทศเผด็จการอย่างพม่า

ผู้วิจัยใช้แนวของ Greham Spry เรื่องสื่อกระจายเสียงสาธารณะ เช่น สื่อกระจายเสียงสาธารณะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและวัฒนธรรมของชาติ ชาตินิยม และความยุติธรรมทางสังคม และแนวคิดเรื่อง Scales of justice ของ Nancy Fraser มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์และอภิปราย

Democratic Voice of Burma เป็นองค์กรสื่อมัลติมีเดียที่ก่อตั้งในปี 1992 โดยกลุ่มนักเคลื่อนไหวสื่อและนักศึกษาที่ถูกเนรเทศออกจากพม่าหลังจากพม่าปกครองด้วยทหารในปี 1962

DVB รายงานข่าวสารเสรีแก่ประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ของพม่าจำนวน 48 ล้านคน และแก่ชุมชนนานาชาติ ท่ามกลางบริบททางสังคมที่รัฐบาลทหารเซ็นเซอร์สื่อ ทั้งสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ส่วนสื่ออินเทอร์เน็ตก็อยู่ภายใต้การคัดกรองตรวจสอบของรัฐบาล มีการคุมขังและกดขี่นักข่าว มีกฎหมายห้ามวิจารณ์รัฐบาลทั้งส่วนตัวหรือในที่สาธารณะ เพราะข่าวสารเสรีมีพลังในการเปลี่ยนผ่านสังคมเผด็จการทหารมาสู่สังคมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลทหารพม่าไม่ต้องการให้เกิดขึ้น

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เอกสารร่วมกับใช้กรอบความคิดวิเคราะห์ทางทฤษฎี

ประเด็นที่ศึกษา คือ เรื่องการใช้สื่อเก่าและใหม่ของ DVB ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาว่ากลุ่มนี้มีการใช้สื่อใหม่และเก่าร่วมกันอย่างไรเพื่อเข้าถึงสาธารณชนที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากพม่ามีความหลากหลายทางชาติพันธุ์สูงมาก รวมทั้งมีปัญหการยอมรับระหว่างกัน และวิธีที่วารสารศาสตร์พลเมืองเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณะในประเทศเผด็จการ

ผลการศึกษาพบว่า ในปี 1992 DVB เริ่มใช้คลื่นความถี่สั้นกระจายเสียงไปยังประชากรพม่าและเริ่มใช้ทีวีดาวเทียมในปี 2005 โดยข่าวสารที่ถูกรวบรวมอย่างลับๆจากนักข่าว DVB ในพม่าจะถูกส่งไปรวมกันที่

สตูดิโอขององค์กรในออสโล ประเทศนอร์เวย์ ก่อนจะแพร่ภาพกระจายเสียงกลับมาด้วยดาวเทียม ต่อมา 2009 DVB เริ่มออกอากาศสดผ่านช่องทาง Livestation platform

ในช่วงที่ Saffron Revolution เริ่มรุนแรงขึ้น รัฐบาลพม่าห้ามนักข่าวต่างชาติเข้ามาทำข่าว มีแต่สื่อของรัฐที่รายงานข่าวอย่างบิดเบือน DVB ที่มีฐานอยู่ในไทยได้ใช้ภาพจากนักข่าววิดีโอ (Video journalist) ในพม่าเผยแพร่ภาพเหตุการณ์ช่วงปลายเดือนกันยายน 2007 ที่ทหารใช้ไม้ตะบองและขว้างแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุม พระสงฆ์ถูกทุบตี จับสีก ถูกสังหาร ผู้ชุมนุมถูกจับกุมซึ่งเป็นจำนวนกว่า 3,000-4,000 คน ในจำนวนนี้มีหลายคนเป็นนักข่าว DVB พระหลายพันรูปถูกกักบริเวณ มีการบุกโจมตีกุฏิและตำหนักสงฆ์ รวมทั้งเผยแพร่ภาพที่ทหารพม่ายิงช่างภาพญี่ปุ่นจากสำนักข่าว Asia Press Front (APF) ในระยะเผาขน ภาพเหล่านี้สร้างความตื่นตะลึงให้แก่ชาวพม่าและคนทั่วโลก

ในช่วงนี้ DVB รายงานข่าวโดยใช้ทั้งสื่อใหม่และเก่า ภาพนิ่งและวิดีโอที่ถ่ายด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ถูกอัปโหลดลงเว็บโดยนักข่าวพลเมือง (ไม่เฉพาะนักข่าว DVB) ภาพและคลิปเหล่านี้จะถูกเลือกไปนำเสนอโดยสื่อกระจายเสียงนานาชาติ อาทิ BBC, CNN, Deutsche Welle, Al Jazeera และสำนักข่าวนานาชาติอื่น ๆ ขณะเดียวกันนักข่าว DVB ก็ถ่ายวิดีโอเหตุการณ์ด้วยกล้องดิจิทัลที่ซ่อนไว้และส่งข้ามพรมแดนมาที่ DVB ในไทย หรือส่งผ่านอินเทอร์เน็ตไปยังสำนักงานใหญ่ที่ออสโล สตูดิโอในออสโลจะตัดต่อและรายงานข่าวสารดังกล่าวกลับมาที่พม่าในรูปข่าววิทยุและโทรทัศน์ ชาวพม่าต่างวัยต่างรวมกลุ่มกันเฝ้าติดตามภาพข่าวอย่างใจจดใจจ่อและคาดหวังว่าการชุมนุมนี้จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงหลังจากประเทศอยู่ใต้การกดขี่ทางการเมืองมายาวนาน จนเกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประสบปัญหาความยากจนอย่างหนัก ทั้ง ๆ ที่พม่ามีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

ก่อนหน้าการชุมนุม DVB ในฐานะนักข่าวพลเมืองเคยเป็นตัวกลางระหว่างประชาคมโลกมาแล้วครั้งหนึ่งเมื่อรายงานข่าววิกฤตการณ์มนุษยธรรมหลังพายุไต้ฝุ่นนาร์กิสถล่มอิรวดี จนทำให้เกิดแรงกดดันทางการเมืองต่อรัฐบาลทหาร โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ซึ่งรวมถึงประเทศจีน มหามิตรของพม่าเรียกร้องให้นานาชาติส่งความช่วยเหลือโดยตรงไปที่อิรวดี แรงกดดันจากนานาชาติส่งผลให้พม่าต้องยอมรับการช่วยเหลือแม้จะจำกัดการยอมรับความช่วยเหลือก็ตามที นักข่าวพลเมืองของ DVB สองคนได้รับรางวัลจากสารคดีเรื่องนาร์กิส แต่ไม่สามารถมารับรางวัล คนหนึ่งหลบซ่อนตัวอยู่ในไทย อีกคนถูกเจ้าหน้าที่พม่าคุมขังในเรือนจำและต้องรับโทษเป็นเวลาสิบปี

เมื่อพิจารณาการใช้สื่อของ DVB ในแง่การแพร่กระจายข่าวสาร ที่วิวัฒนาการและวิฤคสิ้นสิ้นพบว่าสามารถเข้าถึงชาวพม่าในสัดส่วนที่มากพอ ส่วนโทรศัพท์เคลื่อนที่ บล็อก และอินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้ในกระบวนการรวบรวมข่าวสาร โทรศัพท์เคลื่อนที่กลายเป็นเครื่องมือที่ขาดไม่ได้และสำคัญมากของนักเคลื่อนไหว เนื่องจากต้องใช้ส่งสัญญาณและกระจายเสียงระหว่าง DVB ในพม่ากับ DVB ในไทย แม้ว่ารัฐจะพยายามจำกัดอินเทอร์เน็ต แต่บล็อกเกอร์ส่วนใหญ่ก็หาทางใช้จนได้ เพื่อแพร่กระจายข่าวสารการประท้วง ส่วนใหญ่นักข่าวพลเมืองเหล่านี้ใช้เซิร์ฟเวอร์พรีอ็อกซีต่างชาติและเปลี่ยนรหัสอีเมลเพื่อให้บล็อกสามารถอัปเดตข่าวสารได้ตลอดการประท้วง ในช่วงที่การชุมนุมตึงเครียดมาก ๆ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตสองรายในพม่าใช้การไม่ได้ DVB ต้องส่งเนื้อหาข่าวสารไปออสโกลโดยใช้ดาวเทียมแทน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการทำงานของ DVB มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของ Spry คือ มองเห็นความสำคัญของกลยุทธ์การใช้ข่าวสารเพื่อสร้างความเป็นชาติ หาก DVB แตกต่างจากสื่อกระจายเสียงสาธารณะทั่วไปตั้งแต่ก่อตั้ง เพราะมีเป้าหมายชัดเจนว่าจะรายงานข่าวสารเพื่อสนับสนุนความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาที่หลากหลายในพม่า สนับสนุนและคงไว้ซึ่งสาธารณสมบัติที่เสรี ส่งต่อความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยให้ชาวพม่า เป็นสื่อกระจายเสียงสาธารณะ ที่มีบทบาทในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติที่ตั้งอยู่บนการยอมรับชาติพันธุ์ที่หลากหลาย

DVB สร้างเครือข่ายข่าวสารข้ามชาติที่เชื่อมต่อกับกลุ่มผู้ถูกเนรเทศ ผู้ลี้ภัย รัฐบาลประเทศอื่น ๆ รวมถึงภาคสาธารณะนานาชาติ ด้วยเครือข่ายนี้เอง DVB สามารถสร้าง “space of flow” ซึ่งประกอบด้วยประชาชน (คนที่โดนเนรเทศ อดีตนักศึกษา นักข่าว) ภาพและข้อมูลข่าวสาร วาทกรรมทางภูมิศาสตร์การเมือง และแหล่งทุนจากนานาชาติ ขณะที่ Spry เห็นว่าพื้นที่สาธารณะต้องอยู่ภายในเขตแดนอำนาจอธิปไตยของตนเอง DVB ได้สร้างพื้นที่สาธารณะข้ามชาติขึ้นมาในยามที่พื้นที่สาธารณะตามอุดมคติของประชาธิปไตยในประเทศแม่ของตนยังคงเป็นภาพลวงตา

ในกรณีนี้ การเรียกร้องสิทธิมนุษยชน เสรีภาพการแสดงความคิดเห็น และประชาธิปไตยในพม่าเป็นวาทกรรมทางภูมิศาสตร์การเมืองที่ไม่ได้อยู่ในแนวเดียวกันกับอำนาจอธิธรรม กฎหมายและการเมืองของรัฐพม่า แต่กระนั้นงานของ DVB ก็ประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง คลิปการชุมนุมของนักข่าวพลเมืองได้สร้างความหวังให้ประชาชนจำนวนมากในช่วงเริ่มต้นการชุมนุม งานของ DVB ทำให้ประชาชนชาวพม่าได้รับข่าวสารแม้ว่าสื่อทางการจะถูกรัฐควบคุม และแม้ว่าท้ายสุดการปฏิวัติจะถูกทหารใช้กำลังปราบปราม แรง

กตตันจกนนานาชาตอาจจะมาถึงข้าหรืออย่างไรก็ตาม จกการเปรียบเทียบบกับการปฏิวัติในปี 1988 คร้งนี้การชุมนุมประท้วงคร้งนี้นับว่ามีคนเสียชีวิตน้อยกว่า

ผู้วิจัยยังเปรียบเทียบพม่ากับอิหร่านซึ่งมีการใช้สื่อเก่าและสื่อใหม่เพื่อสื่อสารระหว่างเกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงเหมือนกัน และพบว่าข้อจำกัดในการชุมนุมของประชาชน คือ อำนาจเถื่อนของรัฐทหาร และดุลอำนาจในภูมิภาคสตร์การเมืองข้ามชาติ เช่น จีน ซึ่งเป็นพันธมิตรการค้าและการเมืองของพม่ามักจะใช้สิทธิ์วีโต้ในนามคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเมื่อมีมติเกี่ยวกับพม่า

นอกจากนี้ ยังพบข้อจำกัดของวาทกรรมความเป็นชาติ เพราะองค์กรหรือขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่สร้างวาทกรรมเหล่านี้ขึ้นมีแหล่งทุนจากต่างชาติ ทำให้มีภาพการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างยากจะหลีกเลี่ยง เช่น DVB การระบุตัวเองว่าเป็นสื่อเสรีที่ถูกเนรเทศสามารถดึงความสนใจจากแหล่งทุนนานาชาติได้ก็จริง แต่ DVB เองก็มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกับกลุ่มการเมือง และกลุ่มติดอาวุธอื่น ๆ ในพม่า DVB จึงไม่สามารถเป็นพื้นที่สาธารณะที่แท้จริงได้ เพราะมีจุดยืนที่ชัดเจน รวมถึงถูกวิจารณ์เรื่องประเด็นทางชาติพันธุ์และการเป็นตัวแทน แม้จะออกอากาศหลายภาษา

แต่ถ้าพิจารณาตามแนวคิดของ Spry DVB ซึ่งเป็นชาวพลเมืองแสดงบทบาทเป็นสื่อสาธารณะอย่างไม่ต้องสงสัย เพราะสื่อกระจายเสียงสาธารณะไม่สามารถแยกออกจากประชาธิปไตย เสรีภาพการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพสื่อ และสิทธิมนุษยชนได้ ซึ่งบทบาทของ DVB สะท้อนลักษณะของสื่อสาธารณะอย่างชัดเจน

โดยสรุป DVB ใช้สื่อกระจายเสียงร่วมกับเทคโนโลยีดาวเทียมและอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดพื้นที่สาธารณะทั้งในประเทศและข้ามประเทศที่เหลื่อมทับกัน นักข่าวพลเมือง DVB ต้องทำงานท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางการสื่อสารและการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างประเทศ กระนั้นงานของนักข่าวพลเมืองก็กลายเป็นช่องทางหลักที่สื่อสารเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้คนทั้งโลกได้ทราบ เป็นข่าวสารจากประเทศปิดที่รัฐไม่ยอมให้ใครรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง แม้แต่พลเมืองของตนเอง ข่าวของนักข่าวพลเมืองจึงเป็นช่องทางหลักที่ต่อสู้กับข่าวสารที่บิดเบือนจากสื่อรัฐ และพิสูจน์ว่าสื่อเก่าสามารถมีบทบาทในการเรียกร้องประชาธิปไตยได้เช่นกัน เพราะคนพม่าทั่วไปเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ยาก งานวิจัยเรื่องนี้จึงแสดงถึงความท้าทายว่านักข่าวพลเมืองจะใช้สื่อใหม่และสื่อมวลชนที่เข้าถึงมวลชนและคนกลุ่มเล็กอย่างไรเพื่อสร้างมิติใหม่ต่อพลวัตทางการเมืองทั้งในประเทศและนานาชาติ ซึ่งแวดล้อมด้วยขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และอำนาจรัฐ

5) งานวิจัยเรื่อง“New Media and the Arab Revolution: Citizen Reporters and Social Activism” (Miladi, 2012) ศึกษาสื่อใหม่ นักข่าวพลเมืองกับประชาธิปไตย โดยใช้การปฏิวัติอาหรับ เน้นตูนิเซียซึ่งเป็นประเทศแรกที่เกิดการปฏิวัติขึ้นเป็นกรณีศึกษา

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดเรื่องการควบคุมสื่อโดยรัฐ มีใจความสำคัญว่า ตูนิเซียมีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่รับรองเสรีภาพสื่อ เสรีภาพการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง การชุมนุม แต่รัฐบาลพยายามเข้ามาควบคุมสื่อมวลชน โดยเริ่มจากหนังสือพิมพ์ตามด้วยสื่อกระจายเสียง กระทั่งสื่อมวลชนเกือบทุกแห่งตกเป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อ ในยุคประธานาธิบดีเบน อาลียิ่งเพิ่มมาตรการควบคุมและแทรกแซงสื่อหนักขึ้น มีหนังสือพิมพ์เสรีที่พยายามทำหน้าที่สื่อมวลชน หากก็สามารถอยู่รอดได้เพียงระยะเวลาสั้นๆ รัฐควบคุมสื่อวิทยุ โทรทัศน์ได้เบ็ดเสร็จ ทำให้สื่อกระจายเสียงในประเทศมีหน้าที่รับใช้รัฐบาล แต่ไม่กี่ปีมานี้มีโทรทัศน์และวิทยุเสรีเกิดขึ้นหลายช่อง พอที่จะบรรเทาสถานการณ์การกดขี่เสรีภาพสื่อมวลชนไปได้บ้าง แต่ส่วนใหญ่เสรีภาพสื่อยังถูกรัฐควบคุมแทรกแซงด้วยกฎหมายที่ไม่ได้บัญญัติไว้ ทำให้ไม่มีที่ให้ความเห็นที่ตรงกันข้ามกับรัฐบาล ห้ามวิจารณ์ประธานาธิบดีตลอดจนการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนไม่มีพื้นที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร ประเด็นศึกษามี 3 ประเด็นประกอบด้วย บทบาทของสื่อใหม่ในการปฏิวัติที่เกิดขึ้นที่กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง บทบาทและความสัมพันธ์ของนักข่าวพลเมืองกับนักเคลื่อนไหวทางสังคม และพลังของกล้องโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ทำให้เกิดภาพถ่ายที่เป็นประจักษ์พยานยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยกล่าวถึงภูมิหลังของเหตุการณ์ประท้วงในตูนิเซีย (การปฏิวัติดอกมะลิ)ว่า เหตุการณ์ดังกล่าวเริ่มต้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 และนำไปสู่การโค่นล้มประธานาธิบดีซิน อ์ลาบิน บิน อะลี (Zine El Abidine Ben Ali) ซึ่งครองอำนาจมาอย่างยาวนานกว่า 23 ปี เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองนี้เป็นครั้งที่ใหญ่สุดในรอบ 30 ปี ส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามผู้ประท้วงของตำรวจและกองกำลังความมั่นคง

การประท้วงเกิดขึ้นหลังจากฮัมมัด อัลบูอะซีซี (Mohamed Al-Bouazizi) จุดไฟเผาตัวเองเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2553 เหตุการณ์นี้สร้างความโกรธแค้นให้ผู้ชุมนุมในประเทศและสร้างความสนใจแก่นักข่าวต่างประเทศ นำไปสู่การโค่นล้มประธานาธิบดีบิน อ์ลีลงจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2554 การ

ประท้วงดังกล่าวกลายเป็นแรงบันดาลใจแก่ประชาชนทั่วโลกอาหรับ โดยการปฏิวัติอียิปต์เริ่มขึ้นหลังเหตุการณ์ในตูนีเซีย และยังเกิดขึ้นในประเทศในแอฟริกาเหนือและเอเชียตะวันออกเฉียงกลางอีกหลายประเทศ

ผลการวิเคราะห์พบว่า ในเหตุการณ์ประท้วงที่ตูนีเซีย สื่อใหม่มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้น และทำให้เสียงและพลังของคนหนุ่มสาวตูนีเซียเดินทางไปถึงสื่อต่างชาติและชาวโลก โดยก่อนที่จะเกิดการปฏิวัติในตูนีเซียหลายสัปดาห์ ผู้วิจัยระบุว่ามีการทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างนักข่าวอัลจาซีราและนักเคลื่อนไหวผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีคนติดตามถึง 600,000 คน และเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น ผู้ชุมนุม คนหนุ่มสาว นักศึกษา ศิลปิน นักเคลื่อนไหวได้กลายเป็นนักข่าวพลเมืองและพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ให้สำนักข่าวอัลจาซีรา โดยรายงานผ่านรายการของอัลจาซีรา นอกจากรายงานผ่านเฟซบุ๊ก และสื่อใหม่ของการชุมนุม

โทรศัพท์เคลื่อนที่ เฟซบุ๊ก บล็อก ยูทูบ ทวิตเตอร์เป็นสื่อที่นักข่าวพลเมืองใช้ในการรายงานถ่ายทอดสดการประท้วง คำกล่าวของผู้นำการชุมนุม ตลอดจนนำเสนอภาพการทุบตีทำร้ายผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่ อินเทอร์เน็ตในกรณีนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการเปิดเผยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ปกปิดเซ็นเซอร์ เป็นแหล่งข้อมูลที่สำนักข่าวทุกแห่งสามารถเข้าถึงและใช้เนื้อหาและภาพข่าวต่าง ๆ ได้อย่างเสรี เหตุการณ์นี้เปลี่ยนกติกาของการผลิตข่าว การแพร่กระจายข่าวสารในประเทศที่มีประวัติศาสตร์การควบคุมสื่ออย่างเข้มงวด จนเกือบจะไม่มีแพลตฟอร์มใดเลยที่สามารถใช้วิพากษ์วิจารณ์ผู้นำและบรรดาผู้มีอิทธิพลทางการเมือง นอกจากนี้สื่อใหม่ยังกลายเป็นเครื่องมือหาความจริง เปิดโปง ต่อสู้กับสื่อของรัฐที่พยายามโฆษณาชวนเชื่อและรายงานข่าวการชุมนุมของประชาชนว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

สิ่งที่เกิดขึ้น คือ สงครามข่าวสาร คนหลายหมื่นสมัครเฟซบุ๊กเพื่อติดตามข่าวสารและทราบจุดนัดพบในการชุมนุมครั้งต่อไป พื้นที่สื่อใหม่เป็นอิสระปราศจากแรงกดดันภายนอกและไม่ต้องอยู่ภายใต้การเมืองของสื่อ คนที่เข้ามาใช้สื่อใหม่มีทั้งนักศึกษา ประชาชนต่างกลุ่มอาชีพ สหภาพการค้า และแม้แต่พนักงานเมืองเองก็เข้าร่วมด้วย

บล็อกเกอร์เหล่านี้ทำทนายไม่เฉพาะสื่อของรัฐและบรรดาสื่อเอกชนที่ยอมเซ็นเซอร์ตัวเอง แต่ยังทำทนายวาทกรรมของรัฐในเรื่องความจริงของสิ่งที่เกิดขึ้น (อะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ) ขณะที่สื่อโทรทัศน์กระแสหลักรายงานว่าการประท้วงของชาวตูนีเซียเป็นการประท้วงที่ผิดกฎหมาย สื่อใหม่รายงานในมุมที่แตกต่างช่วยให้ประชาชนเข้าถึงความจริง

ยิ่งกว่านั้นสื่อใหม่ยังถูกใช้เป็นช่องทางแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ประท้วง ใช้นัดหมาย ใช้วิจารณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นพื้นที่ระบายความโกรธแค้น รัฐจึงเป็นฝ่ายแพ้ในสงครามข่าวสาร แม้ว่าจะจ้างคนแฮค และก่อวินพินิจ เพจส่วนตัวของนักเคลื่อนไหวเพื่อให้ใช้งานไม่ได้ แต่สุดท้ายชาวตูนิเซียก็ค้นพบ แพลตฟอร์มในการสื่อสารใหม่ นั่นคือ กราฟฟิตี้ที่ถูกวาดไปทั่วท้องถนนในเมืองหลวงและเมืองอื่น ๆ ทั่วประเทศ

นักข่าวพลเมืองที่รายงานเหตุการณ์นี้จึงมิได้มีฐานะเป็นเพียง “พยานรู้เห็นเหตุการณ์” หากยังเป็น “ผู้สร้างประวัติศาสตร์” (a maker of history) อีกด้วย ประวัติศาสตร์ของตูนิเซียไม่ได้ถูกเขียนด้วยรัฐอีกต่อไป แต่ถูกเขียนขึ้นด้วยประชาชนธรรมดา นับจากนี้คนที่มิกล้องและเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสามารถสร้างความแตกต่างและกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเสนอว่าเทคโนโลยีดาวเทียมทำให้เกิดจุดเปลี่ยนของการแพร่กระจายข่าวสาร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกระจายเสียงของรัฐกับผู้ชุมนุม เนื่องจากพบว่าชาวตูนิเซียรับชมรายการของประเทศอื่น โดยเฉพาะสำนักข่าวอัลจาซีราได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลของประชาชนที่ต้องการข่าวสารที่ไม่ถูกเซ็นเซอร์ ทำให้ประชาชนรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศอื่น ๆ อย่างอิรัก ปาเลสไตน์ อัฟกานิสถาน รวมถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตูนิเซียผ่านสื่อประเทศอื่น สามารถเข้าถึงเนื้อหาบันเทิงหลายชาติหลายภาษา และเนื่องจากคนตูนิเซียจำนวนมากรับชมทีวีดาวเทียม สำนักข่าวอัลจาซีราจึงกลายเป็นสื่อกระจายเสียงที่มีอิทธิพลมากที่สุด มีการนำเสนอข่าวสารและวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในตูนิเซีย ขณะเดียวกันอัลจาซีราก็พึ่งพาข้อมูลดิบจากเฟซบุ๊ก ยูทูปอย่างมากเพื่อเปิดเผยว่า แท้จริงแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจปราบผู้ชุมนุมด้วยความรุนแรง ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่คนตูนิเซียจะใช้สื่อเครือข่ายสังคมมาเชื่อมต่อกับทีวีดาวเทียมอย่างอัลจาซีรา ปีปีซี อาหรับ France 24 และ Al-Hiwar ทีวีดาวเทียมจึงเป็นพื้นที่สาธารณะนานาชาติ ทำให้คนตูนิเซียที่อาศัยอยู่ในประเทศอื่น ๆ และที่อาศัยอยู่ในประเทศได้แสดงความคิดเห็นของตนต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ชาวจากทีวีดาวเทียมกลายเป็นประเด็นในโลกจริง (Virtual Space) ที่คนนำไปถกเถียงอภิปรายกันตามที่ต่าง ๆ สำนักข่าวข้ามชาติบางแห่งยังจัดพื้นที่ให้ทั้งการเสนอข่าวและรายการอภิปรายทำให้เกิดการไหลของข่าวสารในหลากหลายระดับ

ส่วนที่อียิปต์ “กล้อง” กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องผู้ชุมนุมในจัตุรัส Tahrir ประเทศอียิปต์ เมื่อรัฐบาลอียิปต์สั่งปิดสำนักงานของอัลจาซีราและห้ามนักข่าว ช่างภาพทำงาน ซึ่งไม่ใช่ครั้งแรกที่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ ในวันที่ถูกสั่งปิด อัลจาซีราได้ส่งข้อความไปยังผู้ชมมีใจความว่า เมื่อรัฐบาลอียิปต์ห้ามมิให้นักข่าวทำงาน ชาวอียิปต์ทุกคนก็เป็นนักข่าวอัลจาซีรา ชาวอียิปต์นับร้อยสนองตอบข้อความนี้ทันที โดยส่งข่าว และคลิปผ่านสื่อเครือข่ายสังคมมายังสำนักข่าว

การปฏิวัติอาหรับจึงเป็นการปลดปล่อยพลังของสาธารณชนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เหตุการณ์นี้ไม่เพียงทำให้ตำแหน่งผู้นำหลายประเทศในโลกอาหรับต้องสั่นสะเทือน แต่ยังสร้างความแปลกใจให้ชาติตะวันตกที่คิดว่าที่ผ่านมามีอิทธิพลเหนือทิศทางการเมืองในประเทศเหล่านี้ เหตุการณ์นี้จึงสร้างความสั่นไหวแก่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย ส่วนชาวอาหรับก็ได้เรียนรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต้องเกิดจากภายใน ส่วนการแทรกแซงจากภายนอกควรรวมความยินยอมอย่างเอกลัทธิของคนในประเทศ

โดยสรุปงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาสื่อใหม่ นักข่าวพลเมืองกับประชาธิปไตย โดยใช้การปฏิวัติอาหรับเน้นที่ตูนิเซีย ซึ่งเป็นประเทศแรกที่เกิดการปฏิวัติขึ้นเป็นกรณีศึกษา ผลการศึกษาพบว่า อินเทอร์เน็ตและสื่อใหม่ทำให้ประชาชนสามารถแสดงบทบาทเป็นนักข่าวพลเมืองเพื่อรายงานแลกเปลี่ยนข่าวสารที่เสรี เป็นจริงท่ามกลางสภาพการณ์ที่สื่อรัฐถูกควบคุมเบ็ดเสร็จ และสื่อกระแสหลักภายในประเทศตกอยู่ภายใต้การเซ็นเซอร์ตนเอง เช่นเดียวกับทีวีดาวเทียมที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศของตนผ่านการรายงานของสำนักข่าวนานาชาติ โดยเฉพาะสำนักข่าวอัลจาซีรา ซึ่งการรายงานข่าวของนักข่าวพลเมืองได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ ประชาชนจึงเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะในสงครามข่าวสาร

6) งานวิจัยเรื่อง “Reinscribing the City: Art, Occupation and Citizen Journalism in Hong Kong” (Rimni, 2013) ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองที่มีต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม การมีส่วนร่วมทางนโยบายในการพัฒนาเมือง และการสร้างความเป็นท้องถิ่นในเกาะฮ่องกง

ผู้วิจัยทบทวนกระบวนการทำให้เป็นเสรีนิยมใหม่ในฮ่องกงว่าเกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1980-1989 และชัดเจนขึ้นหลังการวิกฤติการณ์ทางการเงินในปีค.ศ. 1997 โดยรัฐพยายามสร้างรัฐของนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการขึ้นมา มีการใช้นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและตลาดสินค้า เช่น กำหนดให้ภาคธุรกิจจ่ายภาษีในอัตราต่ำ ส่งเสริมการไหลของกระแสเงินสดอย่างเสรี สนับสนุนการค้าเสรี นโยบายดังกล่าวจัดเป็นการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการผ่านกฎหมายพื้นฐานของฮ่องกง และนโยบายต่าง ๆ ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ เศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ส่งผลกระทบต่อบริการสาธารณสุข การเคหะ ระบบเดินทางขนส่ง แรงงาน การเมืองของพื้นที่ ตลอดจนจนความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของท่าเรือทั้งสองแห่ง

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เอกสารเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง Hong Kong In-Media (HKIM) ที่รายงานการประท้วงรูปแบบต่าง ๆ ของพลเมือง เพื่อเรียกร้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง ตลอดจนใช้เป็นพื้นที่รณรงค์ต่อต้านโครงการพัฒนาเมือง ซึ่งจะทุบทำลายท่าเรือประวัติศาสตร์ 2 แห่งของฮ่องกง คือ Star Ferry Pier และ

Queen's Pier ระหว่างปี 2006-2007 ใช้กรอบคิดเรื่องการเมืองของพื้นที่มาวิเคราะห์บทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองดังกล่าว

ทั้งนี้ เว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง HKIM เกิดในช่วงที่บริบททางสังคม การเมืองมีการระดมคน ชุมนุม (Mass mobilization) สื่อออนไลน์เฟื่องฟู กระแสเสรีนิยมใหม่กำลังเข้มข้นขึ้น สื่อทางเลือก กลุ่มสนับสนุนประชาธิปไตย และองค์กรรากหญ้ายังคงหลงเหลืออยู่โดยเป็นส่วนน้อยในสังคมท่ามกลางความตึงเครียดทางประวัติศาสตร์และอุดมการณ์ มีนักเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่บางครั้งก็ใช้สื่ออื่น ๆ นอกจากช่องทางที่เหลืออยู่มาสื่อสารประเด็นต่าง ๆ กับสังคม อาทิ ประเด็นสิ่งแวดล้อม การสร้างชุมชน สิทธิของเพศที่สาม ความไม่พึงพอใจ ปัญหาของแรงงาน และการบริการกลุ่มคนด้อยโอกาส

เว็บไซต์ HKIM ในแบบฉบับวารสารศาสตร์พลเมืองเปิดตัวเป็นครั้งแรกในเดือนตุลาคม 2004 (แต่ยังไม่เต็มรูปแบบ) มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยในฮ่องกง โดยมีหน่วยงานพัฒนาภาคเอกชนรากหญ้า นักปราชญ์ นักเคลื่อนไหว สาธารณชนร่วมกันเข้ามาใช้พื้นที่สื่อสารดังกล่าวเพื่อสร้างบรรยากาศการวิพากษ์วิจารณ์ เป็นเว็บไซต์ที่เติบโตเร็วมาก และนิยามตนเองว่าเป็นกระบวนการทำให้เป็นท้องถิ่น เชื่อมเข้ากับขบวนการทางประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับฮ่องกง และเสรีภาพสื่อมวลชน

ผู้วิจัยให้บริบทความเป็นมาของแผนการพัฒนาเมืองว่า รัฐมีนโยบายจะสร้างถนนทางหลวง ห้างสรรพสินค้า และสวนสาธารณะริมทะเล โดยปกปิดแผนทุบทำลายท่าเรือสองแห่งนี้ไว้ แม้จะมีการเจรจา แต่การเจรจาก็ไม่ได้มีผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะเข้าร่วมด้วย นอกจากนี้ ระบบรัฐบาลแบบเศรษฐกิจข้าราชการทำให้รัฐไม่สนใจรายงานวิจัยตลอดจนแผนทางเลือกอื่น ๆ ที่ประชาชนพยายามนำเสนอ สื่อกระแสหลักเองก็พยายามหลีกเลี่ยงการรายงานประเด็นการอนุรักษ์ท่าเรือดังกล่าว

ในทางสัญลักษณ์ ท่าเรือ SFP มีความหมายในฐานะเป็นกระบวนการที่ทำให้อำนาจบริหารปกครองของอาณานิคมกลายเป็นเรื่องท้องถิ่นและเป็นพื้นที่สาธารณะทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านอาณานิคม เช่น การประท้วงค่าเช่า เงินเพื่อ การเรียกร้องให้ใช้ภาษาจีน ฯลฯ ตัวอาคารท่าเรือเป็นสถาปัตยกรรมสไตล์โคโลเนียล สะท้อนถึงการพัฒนาในยุคหลังสงครามแสดงถึงความทันสมัยในสมัยอาณานิคม ท่าเรือแห่งนี้จึงมีความหมายทางการเมือง วัฒนธรรม สังคม และประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ชาวฮ่องกงส่วนใหญ่ยังมีความผูกพันกับท่าเรือแห่งนี้เพราะให้บริการผู้โดยสารต่อปีนับล้านคน

ส่วน Queen's Pier เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่ริมน้ำสร้างขึ้นบนที่ดินที่ยึดมาในปี 1954 เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ที่ทันสมัยสำหรับรัฐบาลอังกฤษและเชื้อพระวงศ์อังกฤษ ก่อนจะกลายมาเป็นพื้นที่อยู่อาศัยบ้านคนในระยะเวลาต่อมา

ท่าเรือทั้งสองแห่งจึงเป็นพื้นที่ที่มีความหมายสำหรับประชาชน เมื่อรัฐบาลริเริ่มโครงการพัฒนาเมือง โดยมีแผนทุบทำลายทั้งท่าเรือทั้งสอง จึงนำมาซึ่งเสียงคัดค้านจากประชาชนซึ่งพยายามต่อสู้ด้วยการเสนอแผนอนุรักษ์ทางเลือกอื่น ๆ และยกผลวิจัยมาอ้างอิง ทว่ารัฐบาลกลับมีท่าทีที่ไม่สนใจ ส่วนสื่อมวลชนกระแสหลักก็มีแนวโน้มจะหลีกเลี่ยงประเด็นการอนุรักษ์ท่าเรือ เพราะเห็นว่าเป็นมรดกที่ยังคงสืบทอดหลงเหลือของชนชั้นนำ ทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิพลเมืองและการให้สิทธิในการออกเสียงแก่ชาวเมืองในฐานะที่พลเมืองเป็นเจ้าของเมือง เพื่อรักษาปกป้องวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิต ทำให้เกิดกระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สืบเนื่องมาจากประเด็นทางวัฒนธรรม)

ในเดือนมิถุนายน 2006 ศิลปินและบรรณาธิการเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง Hong Kong in Media (HKIM) Leung Po เขียนบทความวิจารณ์เรื่องโรคของเมืองโดยกล่าวถึงอาการที่แสดงถึงความเจ็บป่วยของเมืองฮ่องกง เช่น การปิดตัวของร้านหนังสือ การทุบทำลายท่าเรือที่ประชาชนท้องถิ่นไม่ต้องการให้เกิดขึ้น แต่กลับกำลังจะเกิด

งานเขียนของ Po จุดประเด็นให้ผู้อ่านและผู้เขียนในเว็บไซต์คนอื่นๆต่างหันมาสนใจประเด็นการทุบทำลายท่าเรือ กลายเป็นจุดกำเนิดพื้นที่โต้เถียงและการบริหารจัดการขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่ออนุรักษ์ท่าเรือ มีการแสดงออกถึงการต่อต้านผ่านกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ อาทิ การแสดงของศิลปินและเหล่าเด็กนักเรียน การแสดงศิลปะจัดตั้ง การค้นคว้าเอกสารประวัติศาสตร์ทางสังคมของฮ่องกง

งานศิลปะบางชิ้นแสดงถึงความสูญเสีย เสร้า โกรธ หากสื่อกระแสหลักกลับรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเน้นไปที่อาวมณโหยหาอดีตอย่างเดียว แต่พอเวลาผ่านไปหลายเดือน จิตวิญญาณของชาวเมืองที่สามารถมองเห็นได้กลับมาทำให้ท่าเรือมีชีวิต มีการตั้งกลุ่มที่เป็นทางการ มีการเดินเท้า นั่งเรือ จัดขบวนแห่หอนาฬิกาของท่าเรือ Star Ferry กลายเป็นภาพสัญลักษณ์ในการรณรงค์ เมื่อนิตยสาร SEE Network รายงานว่าหอนาฬิกาดังกล่าวเป็นนาฬิกาโลกที่เหลือเพียงหนึ่งเดียวในเมือง ทำให้เกิดแคมเปญออนไลน์ ผู้คนเริ่มสนใจประเด็นดังกล่าวมากขึ้นเรื่อย ๆ

เว็บไซต์ KHIM กลายมาเป็นแพลตฟอร์มศูนย์กลางในการรายงานข่าว กล่าวถึงเสียงสะท้อนของประชาชน เป็นสื่อกลางในการระดมคน รวมทั้งเป็นตัวเร่งสถานการณ์ให้เกิดการเผชิญหน้ากันมากขึ้น เมื่อ

นักข่าวพลเมืองรายงานข่าวว่าเจ้าหน้าที่โกหก ส่งผลให้เกิดการชุมนุมในรูปโซ่มนุษย์ การชุมนุมนอกบ้าน เจ้าหน้าที่ หรือแม้แต่การรวมกลุ่มไปยึดพื้นที่ก่อสร้าง ซึ่งทำให้รัฐมีเหตุผลในการเข้ามาแทรกแซงการประท้วงของประชาชน นอกจากนี้ HKIM ยังเปิดเวทีการอภิปรายเรื่องการวางผังเมือง และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยผู้เข้าร่วมร่วมแสดงความคิดเห็นส่วนมากเป็นคนหนุ่มสาวอายุระหว่าง 20-39 ปีและองค์กร พัฒนาภาคเอกชน

ในแคมเปญประท้วง ทำเรือควีนเป็นสัญลักษณ์ของลัทธิอาณานิคม การล้มเลิกอาณานิคมและการทำให้กลายเป็นอาณานิคมอีกครั้ง (การเอาอำนาจในการตัดสินใจไปจากประชาชนอีกครั้ง)

ผู้วิจัยสรุปว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวมีเป้าหมายที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง ความพยายามปกป้องท่าเรือสะท้อนถึงการให้ความสำคัญของชาวฮ่องกงที่มีต่อท่าเรือทั้งสองแห่งในฐานะอาคารทางสังคมที่เป็นพื้นที่ทางการเมือง สังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีนัยถึงการต่อสู้ดิ้นรน ความยากลำบากของชนชั้นแรงงานในยุคนั้น การทุบทำลายท่าเรือจึงมีค่าเท่ากับภารกิจจัดหรือลบภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในกรณีนี้เกิดจากนักกิจกรรมสื่อและนักกิจกรรมวัฒนธรรม ทำให้เกิดแคมเปญรณรงค์ต่อต้านโครงการพัฒนาเมืองของรัฐในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ขยาย มีการใช้กลยุทธ์ระยะยาวผสมเทคนิคระยะสั้น ใช้การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อสร้างเครือข่ายที่ยืดหยุ่น เพื่อให้คนหน้าใหม่ๆ มาเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวผ่านการส่งข้อความหาเพื่อน และการเรียกร้องให้ประชาชนสนับสนุนผู้ถูกจับกุมในการแสดงออกทางการเมืองประท้วง

การใช้งานศิลปะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารไปยังสาธารณะช่วยทำให้เกิดการตอบรับทางอารมณ์จากประชาชน เกิดแคมเปญรณรงค์จากพลเมืองกลุ่มรากหญ้าที่ใช้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาระดมการปฏิบัติการเพื่อสร้างการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ ซึ่งคน 2 กลุ่ม คือ รัฐกับประชาชนมาสร้างวาทกรรมถกเถียงกันระหว่างความคิดเกี่ยวกับ“พื้นที่ใช้สอย”กับ “ประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต”

ดังนั้น ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนี้จึงมีความหมายทางการเมือง เพราะ 1) แคมเปญนี้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของเมืองที่ยังหลงเหลืออยู่ 2) ทำลายการปกครองของฮ่องกงที่ไม่ใช่ระบบเลือกตั้งตัวแทน 3) รูปแบบการต่อต้านแตกต่างกันตามท้องถิ่นแต่มีการแลกเปลี่ยนสิ่งที่เหมือนกัน ทำให้สามารถเปรียบเทียบกับกรณีการต่อต้านที่เกิดขึ้นที่ประเทศอื่น ๆ ผ่านการพัฒนาเมืองแบบเสรีนิยม 4) แคมเปญได้หวนเมล็ดพันธุ์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในฮ่องกง ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างการเมืองทางสัญลักษณ์ การโต้แย้งและอัตลักษณ์ของฮ่องกง

งานวิจัยเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมืองมีบทบาทสำคัญในการรวมตัวกันของประชาชนฮ่องกงเพื่อประท้วงต่อต้าน เรียกร้องให้รัฐยุติโครงการพัฒนาเมืองโดยทุบทำลายท่าเรือ Star Ferry และ Queen Pier แสดงออกซึ่งสิทธิของพลเมืองในการมีส่วนร่วมพัฒนาเมืองในฐานะเจ้าของเมือง งานเขียนในวารสารศาสตร์พลเมือง จุดประเด็นให้ผู้อ่านและผู้เขียนในเว็บไซต์คนอื่น ๆ ต่างหันมาสนใจประเด็นการทุบทำลายท่าเรือ กลายเป็นจุดกำเนิดพื้นที่โต้เถียงและการบริหารจัดการขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่ออนุรักษ์ท่าเรือ มีการแสดงออกถึงการต่อต้านผ่านกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ทำให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองในโลกออนไลน์มีการเชื่อมต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองในโลกออฟไลน์

7) งานวิจัยเรื่อง “The Impact of “Citizen Journalism” On Chinese Media and Society” (Xin, 2010) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวารสารศาสตร์พลเมืองกับสื่อกระแสหลักและประชาธิปไตย ผลทางสังคม การเมืองของการเกิดขึ้นของวารสารศาสตร์พลเมืองในจีน ซึ่งเป็นประเทศที่เป็นสังคมเผด็จการ รวมถึงผลต่อสื่อกระแสหลัก

ผู้วิจัยมีการทบทวนวรรณกรรมเรื่องความเป็นชาตินิยมใหม่ของกลุ่มเจนเรชั่นใหม่ของชาวจีนในนาม “angry youth” และแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมือง

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกนักข่าวพลเมืองร่วมกับวิเคราะห์กรณีศึกษา 4 กรณี กรณีศึกษา 2 กรณีแรกถูกเลือกมาเพื่อศึกษาอิทธิพลของวารสารศาสตร์พลเมืองต่อสื่อมวลชนกระแสหลัก โดยชี้ให้เห็นว่าวารสารศาสตร์พลเมืองทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวเสริมให้สื่อมวลชนกระแสหลักและเป็นช่องทางทางเลือกในการเผยแพร่ข่าวที่ละเอียดอ่อนทางการเมือง กรณีศึกษาที่ 3 ผู้วิจัยเลือกมาเพื่อวิเคราะห์ว่าในบางสถานการณ์ เหตุใดทั้งวารสารศาสตร์พลเมืองและสื่อกระแสหลักอาจพ่ายแพ้ต่อการเซ็นเซอร์ และกรณีศึกษาที่ 4 นำมาศึกษาเพื่อหาคำตอบว่าวารสารศาสตร์พลเมืองและชุมชนออนไลน์สามารถบ่มเพาะความเป็นชาตินิยมใหม่ของชาวจีนขึ้นมาอย่างไร

จากการวิเคราะห์บริบท (Contextual analysis) นักวิจัยมองว่าปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมืองและเว็บบล็อกในจีนยังคงไม่สามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างพลิกฝ่ามือ วารสารศาสตร์พลเมืองเหมือนสื่อกระแสหลักที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันต่าง ๆ เช่น การควบคุมทางอุดมการณ์อย่างเข้มงวด การแข่งขันทางการตลาดอย่างดุเดือด และการเติบโตของชาตินิยมจีนในรูปแบบสุดโต่ง โดยมีรายละเอียดของการศึกษาแต่ละกรณี ดังนี้

1) กรณีบ้านหัวตะปู (Nail House) เป็นคำที่สื่อมวลชนในจีนใช้เรียกบ้านที่เจ้าของบ้านไม่ยอมย้ายออกหลังถูกเวนคืนเพื่อก่อสร้างถนน ในช่วงที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา บ้านหัวตะปูหลังนี้เป็นบ้านสองชั้นสมัยใหม่ที่ตั้งอยู่กลางหลุมลึกกว่าสิบเมตรของพื้นที่ก่อสร้าง เจ้าของบ้านปฏิเสธรับเงินชดเชยจากบริษัทเอกชนที่ต้องการรื้อถอนทุบทำลายชุมชนแถบนี้เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ ต่อมาเจ้าของบ้านถูกบริษัทนี้ฟ้อง และศาลตัดสินให้ย้ายออกภายในสามวัน

นักวิจัยวิเคราะห์ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้แสดงถึงความขัดแย้งระหว่างประชาชนธรรมดา กับนักพัฒนาอสังหา ซึ่งเป็นภาพตัวแทนของทุนนิยม และความไม่เป็นธรรมของกฎหมายที่ดินจีนซึ่งประกาศใช้ภายหลังและสร้างปัญหาให้แก่ประชาชน นักข่าวพลเมืองที่รายงานข่าวนี้จึงมีบทบาทเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน เปิดเผยการละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัยของพลเมือง และแม้ว่าวารสารศาสตร์พลเมืองจะก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกต่อการเปิดเผยความไม่ยุติธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น และช่วยอำนวยความสะดวกแก่การอภิปรายของสาธารณชน แต่วารสารศาสตร์พลเมืองก็ยังคงไม่สามารถแสดงบทบาทเพียงลำพัง ยังต้องการการสนับสนุนจากสื่อกระแสหลักในการทำข่าวสืบสวนและทำให้สาธารณชนตระหนักถึงการโต้แย้งที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบว่าในการรายงานข่าวนี้ นักข่าวอาชีพไม่เพียงแต่ใช้งานของนักข่าวพลเมืองในฐานะแหล่งข้อมูล แต่ยังรายงานข่าวจากภาคสนามร่วมกับนักข่าวพลเมือง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวพลเมืองกับนักข่าวอาชีพที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำข่าวสืบสวนชิ้นนี้

ชาวบ้านหัวตะปูเริ่มขึ้นจากชาวบ้านท้องถิ่นถ่ายรูบบ้านหัวตะปูและเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ในชื่อ The Coolest nail house in history ในเดือนกุมภาพันธ์ 2007 จากนั้นรูปก็แพร่กระจายไปในโลกออนไลน์ทั้งในฟอรัมและบล็อกต่าง ๆ จนเดือนมีนาคม สื่อหนังสือพิมพ์ของจีนจึงนำภาพนี้ไปทำเป็นข่าวเล็ก ๆ ว่าในโลกออนไลน์มีการโต้เถียงกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลังจากนั้นก็มีเนื้อหาข่าวมากขึ้น กระทั่งเมษายนบ้านก็ถูกทุบทำลาย หลังหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นเป็นตัวแทนเจรจายุติข้อพิพาทระหว่างเจ้าของบ้านกับเอกชน

เพื่อจะรายงานข่าวนี้ Zola Zhou ได้ออกค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อเดินทางมาที่เมืองนี้ เขาสัมภาษณ์เจ้าของบ้าน และเจ้าของบ้านคนอื่น ๆ ที่ถูกข่มขู่บังคับให้ต้องออกจากบ้านของตนเอง เพราะแผนการพัฒนาเชิงไฮ้ กว้างชู และเมืองอื่น ๆ เจ้าของบ้านและคนอ่านเชื่อใจเขา เพราะความเสรีและบทบาทในฐานะบล็อกเกอร์เพื่อรากหญ้า คนนี้บรื้อยเข้าไปแสดงความเห็นชื่นชม ก่อนจะกลายเป็นการเปิดแพลตฟอร์มให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแสดงความเห็นทั้งเรื่องความขัดแย้งเรื่องบ้าน และสิ่งที่สื่อกระแสหลักล้มเหลวในการรายงานข่าว

Zhou เคยผ่านการอบรมรายงานข่าวมาก่อน และระหว่างทำข่าวเขาเปิดเผยว่าได้ปรึกษาสอบถามขอคำแนะนำจากนักข่าวอาชีพ และระหว่างรายงานข่าว เขายังโพสต์ข่าวเรื่องนี้จากหนังสือพิมพ์เพื่อยืนยันว่าเรื่องที่เขารายงานเป็นเรื่องจริง ซึ่งแสดงว่านักข่าวพลเมืองในจีนยังคงต้องพึ่งพาสื่อกระแสหลักเพื่อยืนยันว่าสิ่งที่ตนรายงานเป็นเรื่องจริง นักข่าวพลเมืองผู้นี้มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง แต่โชคดีที่เขาได้เงินสนับสนุนจากบ้านและผู้อ่าน ซึ่งถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงิน นักข่าวพลเมืองก็ยากจะทำงานภาคสนามได้ แตกต่างจากนักข่าวอาชีพ

2) กรณีดินถล่มที่ลู่ฟาน (Loufan Landslide) กรณีศึกษานี้ นักวิจัยพบว่าวารสารศาสตร์พลเมืองมีฐานะเป็นช่องทางเลือกในการแพร่กระจายข่าวสำหรับนักข่าวพลเมืองที่ใช้บล็อก

เหตุการณ์ดินถล่มในเมืองเหล็กย่านซานเมืองจังหวัด Shanxi เกิดขึ้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2008 โดยบล็อกเกอร์ใช้เว็บบล็อกเป็นพื้นที่เปิดเผยถึงอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในตะวันตกเฉียงเหนือของจีนจากมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ย่ำแย่ ในตอนแรกเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นพยายามปกปิดสาเหตุที่แท้จริงและโทษสภาพอากาศที่เลวร้าย และจงใจปกปิดยอดผู้เสียชีวิต

นักข่าวพลเมืองที่รายงานข่าวนี้อันแท้จริงแล้วทำงานเป็นนักข่าวของวารสารข่าวที่ขายข่าวให้สำนักข่าวซินหัว เขาไม่เชื่อข้อความที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ให้สัมภาษณ์ จึงสืบหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยใช้เสรีชนเงิน และสอบถามจากเพื่อนที่เป็นคนในพื้นที่ ก่อนจะตัดสินใจทำข่าวสืบสวน ข่าวของเขาตีพิมพ์ในสื่อกระแสหลักที่ทำงานอยู่ก่อน โดยตั้งชื่อข่าวความจริงที่มალ่าช้า อธิบายถึงสาเหตุที่แท้จริงของเหตุการณ์และยอดผู้ตาย แต่เจ้าหน้าที่กลับไม่ให้ความสนใจข่าวชิ้นนี้ เขาจึงเขียนจดหมายเปิดผนึกถึงเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัย และโพสต์จดหมายดังกล่าวในบล็อกส่วนตัวของเขา และได้รับการตอบรับ จดหมายถูกแชร์อย่างรวดเร็วจากเหล่าบล็อกเกอร์และผู้มีส่วนร่วมในฟอรัมออนไลน์ แม้ว่าต่อมาบล็อก(บล็อกเอนทรี)ของเขาจะโดนบล็อก แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงกลับให้ความสนใจ และมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระบุจำนวนที่แท้จริงของผู้เสียชีวิตและไต่สวนหาสาเหตุที่แท้จริงใหม่ กระทั่งต่อมาภายหลังเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐจึงระบุสาเหตุของดินถล่มว่าเกิดจากอุบัติเหตุ ซึ่งผู้จัดการเหมืองและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นควรรับผิดชอบ

กรณีศึกษานี้สะท้อนว่า 1) เส้นแบ่งระหว่างสื่อกระแสหลักและวารสารศาสตร์พลเมืองไม่ชัดเจน เพราะนักข่าวพลเมืองที่รายงานข่าวนี้นักข่าวอาชีพผู้ใช้ทั้งนิตยสารข่าวของตนซึ่งเป็นสื่อกระแสหลักและบล็อกส่วนตัวรายงานข่าว แต่ข่าวที่ตีพิมพ์ในสื่อกระแสหลักกลับไม่ได้รับความสนใจจากสาธารณชน ขณะที่

ข่าวในบล็อกกลับประสบความสำเร็จ แสดงว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูง (ระดับที่กำหนดนโยบาย) ของจีนให้ความสนใจสื่อพลเมืองเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม นักวิจัยเห็นว่าการรายงานข่าวนี้สะท้อนว่าแนวทางการจัดการปัญหาความยุติธรรมทางสังคมของสื่อมวลชนของจีนในยุคอินเทอร์เน็ตกับอดีตไม่มีความแตกต่างกัน แม้ว่านักข่าวพลเมืองจะแสดงบทบาทเป็นสุนัขเฝ้าบ้านและมีเป้าหมายที่จะแจ้งให้สาธารณชนทราบอุบัติเหตุดินถล่มที่เกิดขึ้น และเพิ่มความตระหนักของสาธารณชนต่อปัญหาทางสังคม แต่เป้าหมายที่สำคัญของเขาก็ไม่ได้มุ่งเปิดเผยความล้มเหลวของระบบ แต่กลับกระตุ้นให้รัฐบาลกลางสนใจ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นต้นเหตุต้องถูกลงโทษ ด้วยการประณามเจ้าหน้าที่ระดับล่างว่าเป็นตัวการและแสดงความชื่นชมการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ระดับสูง กลยุทธ์ดังกล่าวนี้ถูกสื่อกระแสหลักใช้อย่างแพร่หลายเพื่อจัดการปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น ทำให้เห็นได้ชัดว่ายังคงมีปัญหาความขัดกันแห่งผลประโยชน์ระหว่างรัฐบาลกลาง เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และประชาชนรากหญ้า แทนที่จะพึ่งพากฎหมาย ทั้งนักข่าวพลเมืองและผู้เคราะห์ร้ายจากเหตุการณ์ต่างพึ่งพาเจ้าหน้าที่ระดับสูงให้แก้ปัญหาให้ ฉะนั้นนักข่าวพลเมืองกับนักข่าวอาชีพจึงแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการปัญหาด้วยวิธีการเดียวกัน

3) กรณีนมอื้อฉาว กรณีนี้แสดงว่าสื่อทั้งสองประเภทล้มเหลวที่จะเสริมพลังให้ประชาชนรากหญ้าลุกขึ้นต่อสู้เพื่อความยุติธรรมทางสังคม

กรณีที่สามที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เป็นเหตุการณ์สารเมลามีนปนเปื้อนในนมและผลิตภัณฑ์จากนมในสินค้ากว่า 22 ยี่ห้อ เพื่อให้มีโปรตีนสูงกว่าที่เป็นจริง ทำให้เด็กทารกมากกว่าห้าหมื่นรายต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล มีทารกป่วยถึงสามแสนรายและเสียชีวิตอย่างน้อยหกราย ผลจากนมผงที่ปนเปื้อนถูกทำให้เลวร้ายลงด้วยความล่าช้าในการรายงานข่าวที่ต้องใช้แหล่งข่าวจำนวนมาก ความตั้งใจที่จะไม่รายงาน ความพยายามปิดข่าวของบริษัทนม คำสั่งห้ามจากกองโฆษณาชวนเชื่อของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ให้ปิดข่าวจนกว่าการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกจะจบลง เนื่องจากการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกคือการประกาศความสำเร็จทางเศรษฐกิจและการเปิดประเทศ การขาดความโปร่งใสในการให้ข่าวสารของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและการปกป้องแบรนด์ที่มีชื่อเสียงของคนในท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าแม้เทคโนโลยีการสื่อสารจะทำให้นักข่าวพลเมืองมีช่องทางเพิ่มขึ้นในการรายงานข่าว หากช่องทางนี้ยังคงถูกสกัดกั้นจากอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจในสังคมเผด็จการ ซึ่งกฎหมายมีอาจรับประกันได้ เป็นกรณีเฉพาะที่ผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจมารวมกันเข้ากับผลประโยชน์และความภาคภูมิใจของชาติ

ในความเป็นจริง นมผงปนเปื้อนเมลามีนมาตั้งแต่ธันวาคม 2007 และบริษัทได้รับเรื่องร้องเรียนครั้งแรกในเดือนมีนาคม 2008 หลังจากมีทารกสิบรายต้องเข้าโรงพยาบาล เพราะมีอาการตับแข็ง โดยทั้งหมดที่มึนมยี่ห้อนี้ กระทั่งเดือนกรกฎาคมก็เกิดเหตุเช่นนี้อีกที่จังหวัดอื่น ต่อมาในเดือนสิงหาคมผลการทดสอบยืนยันว่านมผงปนเปื้อนเมลามีน แต่บริษัทกลับรายงานผลต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเฉพาะจังหวัดที่บริษัทมีฐานการผลิตจังหวัดเดียวเท่านั้น ซึ่งทั้งทางการและบริษัทต่างตัดสินใจจะปิดเรื่องนี้ไว้จนกว่าการแข่งขันโอลิมปิกจะจบลงตามด้วยความพยายามของบริษัทนมในการซื้อสื่อ พ่อแม่ทารก และเสิร์ชเอนจิน แทนที่จะเรียกเก็บมคินจากตลาด กระทั่งเรื่องดังกล่าวถูกสื่อมวลชนเปิดโปงขึ้นและรัฐเริ่มต้นตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีนี้ทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองต่างล้มเหลวในการแจ้งให้สาธารณชนทราบถึงวิกฤติความปลอดภัยในอาหารอย่างทันที

ครั้งแรกที่สื่อรายงานเรื่องนี้ สื่อก็ปกปิดยี่ห้อนมผง ทำให้พ่อแม่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ผู้อ่านข่าวเกิดความกังวล และเรียกร้องให้สื่อเปิดเผยชื่อ กระทั่งนักข่าวตัดสินใจเปิดเผยชื่อยี่ห้อ ขณะที่บริษัทนมและทางการท้องถิ่นพยายามปกปิดเรื่องนี้ออฉนวนไว้ รวมทั้งมีคำสั่งห้ามเปิดเผยเรื่องดังกล่าวจากฝ่ายโฆษณาชวนเชื่อของพรรคคอมมิวนิสต์ เพราะเห็นว่าความปลอดภัยในอาหารเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนระหว่างที่ประเทศจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ทำให้ความพยายามจะเปิดเผยเรื่องดังกล่าวของนักข่าวอาชีพที่เจาะข่าวนี้มาตั้งแต่กรกฎาคมต้องรอนจนถึงกลางกันยายน ทั้งนักข่าวอาชีพ นักข่าวพลเมืองเริ่มต้นรายงานข่าวนี้หลังจากสื่อกระแสหลักรายงานข่าวนี้ในวันที่ 9 กันยายนทำให้มียอดเด็กทารกเจ็บป่วยเป็นจำนวนมาก ทั้งๆที่หากรายงานตั้งแต่นั้นจะลดจำนวนทารกที่ต้องเจ็บป่วยได้เป็นจำนวนมาก

4) กรณีเจเนเรชั่นใหม่ Angry Youth เป็นการศึกษาวารสารศาสตร์พลเมืองในฐานะพื้นที่สร้างชาตินิยมของกลุ่มเจเนเรชั่นใหม่ Angry Youth

กรณีแรกเป็นคลิปวิดีโอที่สร้างขึ้นโดยบัณฑิตเพิ่งจบจากเชียงใหม่มีข้อความประณามตะวันตกว่าแสวงหาอาณานิคมและจ้องทำลายจีน เกิดสงครามเย็นครั้งใหม่(เป็นสงครามที่แบ่งแยกโลกตะวันตก กับโลกตะวันออกด้วยอุดมการณ์การเมือง) และเรียกร้องให้คนจีนลุกขึ้นจับมือกันสร้างความสมานฉันท์ คลิปดังกล่าวถูกโพสต์ไว้ในเว็บSina.com เว็บทำยอดนิยมของจีน วิดีโอนี้จับใจคนจีนจำนวนมากหลังเกิดการจลาจลของชาวทิเบตและทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์นโยบายต่างประเทศของจีนที่เป็นเจ้าภาพโอลิมปิกเกมส์ ต่อมาคลิปนี้ถูกโพสต์ในยูทูปและถูกบล็อกในประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ แต่ยอดคนดูสูงกว่าล้านคนภายในสิบวันแรก และทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ขึ้นมากมาย

กรณีที่สองเป็นนักศึกษาสาวชาวจีนที่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยตุ๋ค พยายามแสดงความเห็นในมุมมองที่แตกต่างต่อชาวจีนผู้รักชาติ โดยเป็นสื่อกลางระหว่างกลุ่มคนที่สนับสนุนคนทิเบตและกลุ่มที่สนับสนุนคนจีน ภาพ วิดีโอคลิปและคำพูดของเธอที่โพสต์ในเว็บทำให้เธอถูกประณามว่าเป็นคนทรยศ ชื่อพ่อแม่ของเธอ ที่ทำงาน และเลขประจำตัวถูกโพสต์ในอินเทอร์เน็ต บ้านของเธอถูกกลุ่มชาวจีนที่รักชาติบุกทำลาย พ่อแม่เธอต้องหนีไปซ่อนตัว

กรณีที่สาม สาวผู้นำคนพิการได้รับการชื่นชมว่ากล้าหาญและเป็นฮีโร่หลังจากขัดขวางกลุ่มผู้ประท้วงที่สนับสนุนทิเบตระหว่างการถ่ายทอดสดโอลิมปิกในปารีส แต่หลังจากเธอแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการบอยคอตคาร์ฟูร์ ห้างเฟรนช์สัญชาติฝรั่งเศส เธอก็ถูกประณามในฐานะคนทรยศ

นักวิจัยอภิปรายว่าทั้งสามกรณีแสดงลักษณะของชาตินิยมใหม่ที่เกิดขึ้นและแพร่หลายในโลกออนไลน์ ขณะที่ในโลกออฟไลน์ปรากฏน้อยมาก พลเมืองบล็อกเกอร์ที่กระตือรือร้นดูเหมือนจะถูกกระตุ้นด้วยความรู้สึกชาตินิยมอย่างรุนแรงและโจมตีไม่เฉพาะชาวตะวันตกที่วิจารณ์ความจริงที่เกิดขึ้นในจีน แต่ใครก็ตามที่มีเชื้อชาติเดียวกับคนเหล่านั้นจะถูกประณามว่าเป็นคนทรยศ ภายใต้ข้ออ้างความเป็นผู้รักชาติ อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นพื้นที่อภิปรายสาธารณะที่ไร้เหตุผล และผลิตคำพูดที่สร้างความเกลียดชัง (Hate speech) และความเกลียดกลัวชาวต่างชาติแทน กรณีแรกแสดงว่าททรมสงครามเย็น สองกรณีหลังแสดงว่าททรมเรื่องอัตลักษณ์ของชาติ ความกังวลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาติในโลกาภิวัตน์ ทั้งสองว่าททรมมีแนวโน้มจะพบมากขึ้นในบล็อกและฟอรัมที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของจีน และก่อให้เกิดผลในทางลบต่อกิจกรรมในโลกออฟไลน์

เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในขณะที่สื่อมวลชนกระแสหลักของจีนตกอยู่ภายใต้การควบคุมสื่ออย่างเข้มงวด ขณะที่ความขัดแย้งทางสังคมเพิ่มขึ้น และความรู้สึกต่อความเป็นชาติของพลเมืองก็เลวร้ายลง เศรษฐกิจของประเทศเติบโตเร็วมาก ทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง อุตสาหกรรม การตลาด ซึ่งหลอมรวมเข้าสู่โลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เกิดช่องว่างระหว่างคนจนคนรวย มากกว่า 60 % ของคนจีนกำลังวิตกกังวลกับปัญหารายได้ สวัสดิการ และโอกาสในการได้งานที่ไม่ยุติธรรมและไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ และระหว่างคนเมืองกับชนบท ปัญหาความไม่ยุติธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในจีนโดยมากจะเป็นปัญหาคอร์ปชั่น การบริหารงานของหน่วยงานรัฐที่ละเลยปัญหาของชาวบ้าน คดโกง อายูติธรรม การละเมิดสิทธิของแรงงาน ปัญหาที่อยู่อาศัย และการค้าขายที่เอาเปรียบ รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม เกิดการประท้วงเพิ่มขึ้น มีประชาชนเข้าร่วมการประท้วงมากขึ้น

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ดำเนินไปท่ามกลางการขาดข่าวสารที่เชื่อถือได้ ตลอดจนความล้มเหลวของสื่อมวลชนต่อการทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน ที่น่าสนใจคืออินเทอร์เน็ตในจีนพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก มีประชากรที่ออนไลน์มากที่สุดในโลก ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมือง ทว่าเนื้อหาข่าวในอินเทอร์เน็ตยังคงอยู่ใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด มีการใช้ Firewall คัดกรองข่าวสารที่พรรคคอมมิวนิสต์เห็นว่าไม่เหมาะสมหรือทำทายนกถูระเบียบ บ่อนทำลายความมั่นคง ความสามัคคีของชาติ เสถียรภาพของสังคม แต่อินเทอร์เน็ตก็ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีอิสระมากกว่าสื่อเดิม และเป็นพื้นที่ที่คนรุ่นใหม่ใช้สร้างตัวตนและความเป็นชาตินิยมแบบใหม่ อาทิ มีแนวโน้มจะโจมตีตะวันตกว่าเป็นต้นตอของปัญหาทางสังคมของจีนทุกวันนี้ และปิดตาต่อความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมจีน

จากบริบททางการเมืองและสังคมของจีนดังกล่าวมาแล้ว จะพบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของวารสารศาสตร์พลเมืองและบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองว่าจะสนับสนุนหรือจำกัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปัจจัยบางอย่างก็ปะทะกันเอง เช่น การเซ็นเซอร์อย่างเข้มงวด ขณะที่อินเทอร์เน็ตและเว็บเด็บโตอย่างรวดเร็วทำให้การแพร่กระจายของข่าวสารกว้างขึ้นเร็วขึ้น ช่องว่างระหว่างคนจนคนรวยเพิ่มขึ้น การเกิดขึ้นและสั่งสมความรู้สึกชาตินิยมในโลกออนไลน์ ซึ่งปะทะกับการเกิดขึ้นของวารสารศาสตร์และบล็อกเพื่อผดุงความยุติธรรมในสังคม การควบคุมทางการเมืองกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ปัจจัยเหล่านี้บางครั้งก็เสริมซึ่งกันและกัน บางครั้งก็ไม่ส่งผลต่อกัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเรื่องนี้ทำให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวารสารศาสตร์สามารถจำกัดและ/หรือเป็นข้อจำกัดความสามารถของเทคโนโลยีเว็บ 2.0 ได้ และนักข่าวพลเมืองมีบทบาทในการช่วยเหลือให้สื่อกระแสหลักได้แสดงหน้าที่ในฐานะฐานันดรที่สี่ เนื่องจากช่วยเป็นแหล่งข้อมูลให้ เป็นช่องทางทางเลือกในการเผยแพร่ข่าว แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เป็นพื้นที่แสดงความเป็นชาตินิยมใหม่และบ่มเพาะข้อความที่แสดงความเกลียดชัง (Hate speech) ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ยังสะท้อนว่าวารสารศาสตร์พลเมืองยังคงถูกควบคุมโดยพรรคคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกับสื่อหลัก ดังนั้นโดยลำพังวารสารศาสตร์พลเมืองในจีนยังไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศเผด็จการอย่างจีนได้

8) งานวิจัยเรื่อง “Empowerment Strategies of Social Movements Through the Mediascape in Thailand” (Nanakorn, 2011) ศึกษาวารสารศาสตร์พลเมืองในฐานะพื้นที่สื่อของขบวนการทางสังคม มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาการสร้างพลังอำนาจของขบวนการทางสังคมผ่านการใช้พื้นที่สื่อโดยพิจารณากระบวนการทำให้พื้นที่สื่อเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวของขบวนการ 2) เพื่อศึกษาถึงพลังอำนาจที่เกิดขึ้นจากการใช้พื้นที่สื่อในการสร้างการสนับสนุนจากสาธารณะเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ขบวนการทางสังคมมีความห่วงใย และ 3) เพื่อศึกษาถึงเงื่อนไขที่ทำให้ขบวนการทางสังคมสามารถใช้พื้นที่สื่ออย่างสัมฤทธิ์ผล

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของยุทธศาสตร์ในการต่อสู้กับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สื่อในการสื่อสารระหว่างขบวนการทางสังคมกับสาธารณะและสื่อมวลชน รวมทั้งความสำคัญของการใช้พื้นที่สื่อเพื่อเป็นพื้นที่ต่อรองทางการเมืองระหว่างขบวนการกับฝ่ายต่าง ๆ ร่วมกับการทบทวนแนวคิดพื้นที่สาธารณะ และบทบาทของสื่อต่อขบวนการทางสังคม

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาสมัชชาคนจนเขื่อนราษีไศล โดยสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อวิเคราะห์วิธีการที่ชาวบ้านสร้างกรอบหลักที่ขบวนการทางสังคมกระทำผ่านยุทธศาสตร์การใช้พื้นที่สื่อ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มสมัชชาคนจนเขื่อนราษีไศลสามารถพัฒนาประเด็นปัญหาในระดับพื้นที่ให้เป็นประเด็นสาธารณะในระดับชาติ และพัฒนาไปสู่ความสนใจอย่างกว้างขวางในหมู่สาธารณชน และขยายการดำเนินการเคลื่อนไหวจนก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนในสังคมทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ โดยมีพัฒนาการความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน ทั้งในแง่การใช้สื่อที่หลากหลายและการประสบความสำเร็จตามข้อเรียกร้องในประเด็นปัญหาจากปรากฏการณ์ที่คนเล็กคนน้อยลุกขึ้นมาเป็นผู้ผลิตและวางแผน การจัดกระทำการเคลื่อนไหวผ่านพื้นที่สื่อ นอกจากจะสร้างการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงให้กับสังคม ผู้ใช้สื่อในขบวนการฯเองก็ได้เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อหาวิธีการเชื่อมร้อยการสื่อสารกับสังคมโดยรวมมากขึ้นเช่นกัน

การเคลื่อนไหวผ่านพื้นที่สื่อของสมัชชาคนจนเขื่อนห้วยนา-ราษีไศล เป็นยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวที่เริ่มอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ที่เสริมสร้างพลังอำนาจในการเคลื่อนไหวของสมัชชาคนจนเขื่อนห้วยนา-ราษีไศลควบคู่ไปกับการชุมนุมบนสันเขื่อนราษีไศล 189 วัน ซึ่งชนวนสำคัญเกิดจากชาวบ้านเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าทุจริตเงินค่าชดเชยที่ได้รับจากทางการ ภาพชาวบ้านในแง่ลบที่ถูกสร้างขึ้นโดยสื่อมวลชนกระแสหลักสร้างความอึดอัดใจให้แก่ชาวบ้านมาเป็นเวลานาน ประกอบกับการที่ชาวบ้านสมัชชาคนจนถูกไล่ความจากหน่วยงานภาครัฐว่าทุจริตเงินชดเชยเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านสมัชชาคนจนต้องการทำข่าวของตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องจากมุมมองของตนแก่สาธารณชน ซึ่งขณะนั้นมีโครงการนักข่าวพลเมืองของไทยพีบีเอส และจัดอบรมการทำข่าวให้ประชาชนสมัชชาคนจนเขื่อนราษีไศลจึงใช้พื้นที่ในสื่อดังกล่าวเคลื่อนไหวอย่างจริงจัง

ในการชุมนุมครั้งล่าสุด ณ สันเขื่อนราษีไศลในวันที่ 4 มิถุนายนถึง 9 ธันวาคม 2552 สมัชชาคนจนฯ ได้จัดตั้งทีมข่าวสื่อเสียงคนอีสานโดยปัญญา คำลาภซึ่งผ่านการอบรมกับไทยพีบีเอส ปัญญาได้ของบประมาณสนับสนุนจากโครงการกองทุนสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างทีมข่าวโดยการหาอาสาสมัคร ซึ่งเป็นชาวบ้านในสมัชชาคนจนฯ ทำให้เกิดทีมข่าวสื่อเสียงคนอีสานขึ้นในเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552 นักข่าวพลเมืองกลุ่มนี้ทำงานข่าวควบคู่กับการเคลื่อนไหวในพื้นที่ จากจุดเริ่มต้นนี้เองจึงเป็นจุดสำคัญที่ทำให้สมัชชาคนจนเขื่อนห้วยนา-ราษีไศลมีโอกาใช้พื้นที่สื่อในการเคลื่อนไหวอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม กลายเป็นกรณีศึกษาที่ทำให้เห็นว่าการเลือกใช้พื้นที่สื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม ทำให้ปัญหาคลี่คลายไปในทางที่รัฐบาลมีท่าทีตอบรับข้อเรียกร้องของขบวนการ จนชาวบ้านผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนราษีไศลได้รับเงินค่าชดเชยก้อนใหญ่กว่า 700 ล้านบาทในเวลาต่อมา

การใช้ยุทธศาสตร์การสื่อสารในพื้นที่สื่อเพื่อถ่ายทอดและสื่อสารปัญหาจึงเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ที่มาเสริมทัพยุทธศาสตร์การต่อสู้และทำให้ชาวบ้านมีอำนาจในการอธิบายชุดความจริงในอีกด้านหนึ่งให้สังคมทราบ เป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองของชาวบ้านกับการสร้างความรับผิดชอบจากภาครัฐจากการใช้สิทธิทางการสื่อสารผ่านพื้นที่สาธารณะ เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการใช้พื้นที่ใหม่ จากเดิมที่ขบวนการทางสังคมรอให้สื่อมวลชนเข้าไปทำข่าว หรือต้องสร้างปฏิบัติการเคลื่อนไหวให้เป็นข่าว ต่อมาขบวนการทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงบทบาทมาเป็นผู้กระทำการและใช้พื้นที่สื่อด้วยตนเอง

พื้นที่สื่อที่กลุ่มสื่อเสียงคนอีสานใช้ ได้แก่ พื้นที่สื่อในสื่อกระแสหลัก ในรูปแบบข่าว รายการ สารคดี ข่าว บทความ โดยมีข่าวพลเมือง 11 ชิ้นที่ออกอากาศผ่านรายการนักข่าวพลเมืองไทยพีบีเอสในปี 2552 และ 12 ตอนในปี 2553 นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาอื่น ๆ ที่สื่อกระแสหลักติดตามลงไปทำข่าว รวมทั้งสื่อทางเลือก เช่น เว็บไซต์ Esanvoice ซึ่งเป็นเครือข่ายสื่อของกลุ่มสื่อเสียงคนอีสาน หนังสือเครือข่ายสื่อประชาชนภาคอีสาน และสื่ออื่นๆ ของขบวนการฯ เช่น ทามทีวี เสียงตามสาย บอร์ดข่าวกำแพง ซึ่งทีมข่าวผลิตขึ้นเพื่อสื่อสารระหว่างสมาชิกสมัชชาโดยเฉพาะในช่วงระหว่างการชุมนุม 189 วัน

การทำสื่อของชาวบ้านช่วยให้ชาวบ้านประหยดงบประมาณในการชุมนุม ไม่ต้องเดินทางไกล เสียค่าใช้จ่าย ไม่ต้องทิ้งไร่นา ครอบครัว อาชีพ ลดปัญหาความไม่พอใจจากผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม แต่กลับมีเสียงที่ดังพอให้ภาครัฐและสาธารณะรับรู้ความเดือดร้อนของพวกตน สร้างแรงกดดันต่อรัฐได้อย่างมีพลัง โดยใช้จังหวะในช่วงที่รายการนักข่าวพลเมืองยังไม่มีทิศทางที่น่าเสนอที่ชัดเจนในช่วงแรกเป็นโอกาสในการใช้พื้นที่ดังกล่าวมาผลักดันประเด็นของตน โดยเฉพาะการต่อสู้ให้บรรณาธิการรายการนักข่าวพลเมืองยอมรับ

แนวทางการนำเสนออย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเรียกร้องของกลุ่ม โดยเฉพาะการใช้คำว่า “เชื่อน” แทน “ฝ่าย” การปะทะกันระหว่างแนวคิดของสื่อสาธารณะกับความต้องการนำเสนอความจริงผ่านพื้นที่สื่อ ทำให้ขบวนการสามารถผลักดันให้รายการนักข่าวพลเมืองเป็นพื้นที่สำคัญในการสื่อสารถึงสาธารณชนในเวลาต่อมา

กลุ่มสมาชิกคนจนเชื่อนราชสีไศลสามารถ “ส่งเสียง” ของพวกเขาให้กว้างไกลมากขึ้นกว่าภายในชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่สำคัญในการสร้างอิทธิพลต่อการถกเถียงสาธารณะ การสื่อสารและการกดดันผู้มีอำนาจตัดสินใจ

การใช้สื่อจัดเป็นกลยุทธ์ของขบวนการในการสื่อสารเรื่องราวของตัวเองด้วยภาษาของตัวเองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายตามข้อเรียกร้อง โดยขบวนการสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวประเด็นปัญหาของตนให้เข้ากับความห่วงใยใส่ใจของคนวงกว้างในสังคม ซึ่งขบวนการทางสังคมได้ชี้แนะประเด็นผ่านสื่อตามการสร้างโครงกรอบประเด็นที่ขบวนการร่วมกันสร้างขึ้น โดยอาศัยเทคนิควิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการจัดวางประเด็น เป้าหมาย ความเชื่อ และค่านิยมต่างให้แก่ผู้สนับสนุนขบวนการ

วิธีการสร้างโครงกรอบหลักของขบวนการได้กระทำผ่านยุทธศาสตร์การใช้พื้นที่สื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือ บทความต่าง ๆ เป็นต้น ชาวบ้านมีกระบวนการสร้างโครงกรอบ (Framing process) ประเด็นเพื่อสื่อสารต่อสาธารณะ 3 ประการ ตามการจำแนกของ Snow และ Benford (1988) ได้แก่ 1) การสร้างโครงกรอบการวินิจฉัยปัญหา ปัญหาในที่นี้ คือ ชาวบ้านเห็นถึงความไม่ชอบธรรมและไม่จริงใจในการแก้ไขปัญหาค่าชดเชยของรัฐ ชาวบ้านยังสามารถยกระดับปัญหาพื้นฐานให้เป็นประเด็นทางสังคมและประเด็นสาธารณะที่จะได้รับการแก้ไขโดยใช้พื้นที่สื่อในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่กว้างขวางมากขึ้น เช่น การจัดทำเอกสารสรุปเกี่ยวกับการประชุมของขบวนการ การชุมนุมประท้วง การประชุมสัมมนา การสื่อสารผ่านเวทียุทธศาสตร์ต่าง ๆ การทำข่าวนักข่าวพลเมือง การออกรายการทีวี การเขียนบทความหรือคอลัมน์ต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ของสำนักข่าวต่าง ๆ ที่คนในขบวนการมีเครือข่ายอยู่ 2) การสร้างโครงกรอบการเสนอทางออก เป็นการสร้างกรอบประเด็นการต่อสู้กับวาทกรรมของรัฐ ระหว่างแนวคิดสิทธิชุมชนแก้ปัญหาแบบวิธีการดั้งเดิมของชาวบ้านเองกับแนวคิดการพัฒนาโดยโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ และ 3) การสร้างโครงกรอบการจูงใจ เป็นการสร้างเครื่องมือต่อสู้ คำชี้แจงเพื่อให้ขบวนการขยายการสื่อสารไปยังปริมณฑลที่กว้างขึ้น เป็นการทำให้สาธารณชนทราบว่าการทำงานของขบวนการมีเหตุผลและมีความสำคัญ เช่น การเคลื่อนไหวแบบ “วัฒนธรรมนำหน้าการเมือง” ผ่านการชุมนุมสันติอหิงสา

และการนำเสนอข่าวของกลุ่มสื่อเสียงคนอีสานที่เน้นการเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณี และธรรมเนียมของชาวบ้านโดยสอดแทรกปัญหาที่เกิดขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของชาวบ้าน

ผลของการใช้ยุทธศาสตร์การสื่อสารของสมาชิกคนจนเขื่อนห้วยนา-ราชิ์ไศลแสดงถึงพลังอำนาจที่เกิดจากการใช้พื้นที่สื่อ พลังประการแรก คือ พลังที่เกิดต่อเป้าหมายของขบวนการ เช่น การทำให้ได้รับข้อได้เปรียบและการขยายโอกาสในการเคลื่อนไหว การสร้างกระบวนการตรวจสอบภาครัฐและทวงถามความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา และกระบวนการเร่งการตัดสินใจต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ ประการที่สอง พลังอำนาจต่อสาธารณชน เช่น การขยายเครือข่ายและการได้รับความเห็นอกเห็นใจจากสาธารณชน ประการสุดท้าย คือ พลังที่เกิดในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น การก่อให้เกิดการกระทำรวมหมู่ การสร้างความเข้มแข็งภายในกระบวนการ การสร้างความไว้วางใจภายในขบวนการ และพลังที่ก่อให้เกิดผลที่สำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์กับภาครัฐ

ผลการวิจัยยังสะท้อนว่าเงื่อนไขที่สร้างความสำเร็จในการใช้พื้นที่สื่อของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีหลายประการประกอบกันทั้งเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร และเงื่อนไขภายในขบวนการเอง ได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการเข้าถึงเทคโนโลยี การใช้เครือข่ายทางสังคม และการปฏิรูปสื่อในไทย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนักวิจัยไม่ได้ระบุว่ามีการวิเคราะห์เนื้อหาสาร และไม่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการสื่อสารของสมาชิกในขบวนการกับสมาชิกในชุมชนจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้กระทำการและเป็นผู้ผลิตข่าวสารหลัก ๆ มีใครบ้าง คนในกลุ่มมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันหรือไม่

9) งานวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยในการสร้างพื้นที่สาธารณะทางการเมืองผ่านรายการเวทีสาธารณะและนักข่าวพลเมือง” (Thithakaew, 2010) ซึ่งศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองในฐานะพื้นที่สาธารณะ

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดพื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาส แนวคิดสื่อสาธารณะและเศรษฐศาสตร์การเมืองของสื่อมวลชน บทบาทของสื่อมวลชนกับการสร้างพื้นที่สาธารณะ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยวิเคราะห์เนื้อหารายการโดยรวบรวมข้อมูลจากเทปบันทึกรายการระหว่างวันที่ 15 มกราคม 2551- วันที่ 31 มกราคม 2553 แบ่งเป็นรายการเวทีสาธารณะ 88 ตอน รายการนักข่าวพลเมือง 298 ตอน โดยจัดกลุ่มประเด็นเนื้อหาที่นำเสนอร่วมกับผู้ผลิตรายการได้นี้เนื้อหา 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและความขัดแย้งในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ 2) กลุ่มชาติพันธุ์ 3) ประเด็นสังคมและชุมชน 4) การ

ส่งเสริมประชาธิปไตย จากนั้นจึงเลือก 3 กรณีศึกษาที่มีการนำเสนอต่อเนื่องมากที่สุด และครอบคลุมการนำเสนอทั้ง 4 กลุ่มประเด็น ได้แก่ 1) การเรียกร้องโฉนดชุมชนพื้นที่เกษตรกรรมคลองโยง 2) การเรียกร้องสิทธิพลเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ 3) การคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าในชุมชนเพื่อวิเคราะห์ผลของการออกอากาศและตอบปัญหานำวิจัยถึงผลของการสร้างพื้นที่สาธารณะทางการเมืองในรายการเวทีสาธารณะและรายการนักข่าวพลเมืองที่มีต่อขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารองค์การแพร์ภาพกระจายเสียงสาธารณะแห่งประเทศไทย ผู้ผลิตรายการ บุคคลและชุมชนที่มีส่วนร่วมในรายการ รวมถึงนักวิชาการที่เกี่ยวข้องด้านสื่อสาธารณะ

การวิเคราะห์เนื้อหาจะศึกษาในประเด็นผู้เข้าร่วมรายการ สถานที่จัดรายการ ประเด็นที่นำเสนอ ระดับการมีส่วนร่วม ส่วนการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมถูกใช้เพื่อศึกษาวิธีทำงาน การประชุมทีมงาน การเลือกประเด็น การประสานงาน การติดต่อรายการ กระบวนการนำเสนอ และการติดตามผล

ผลการศึกษาพบว่า การที่ส.ส.ท.กำเนิดขึ้นมาในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ต้องเร่งพิสูจน์ถึงความเป็นกลางของสื่อ มิใช่เครื่องมือของรัฐบาลควบคู่ไปกับการปฏิเสธการเกี่ยวข้องกับกลุ่มทุน เพื่อให้องค์การเป็นอิสระจากรัฐและทุนตามเป้าหมาย และข้อกำหนดตามกฎหมายแม่บทขององค์การ นอกจากนี้การที่ส.ส.ท.เน้นกลุ่มเป้าหมายของผู้ร่วมรายการ ผู้ชมผู้ฟัง และเป้าหมายเนื้อหาและประเด็นที่นำเสนอเพื่อชุมชนและสังคมทำให้ส่งผลถึงการวางทิศทางการจัดรายการโดยเฉพาะรายการหลักของสถานี รวมถึงกลไกการตรวจสอบการมีส่วนร่วมของสถานี ทำให้แหล่งข่าว แหล่งข้อมูลของรายการ ผู้ชมผู้ฟัง สภาผู้ชมผู้ฟังซึ่งเป็นกลไกตรวจสอบและเสนอความคิดเห็นต่อการพัฒนารายการเป็นคนกลุ่มเดียวกันทำให้เกิดภาพของสถานีว่าเป็นทีวีของกลุ่มคนที่ไม่มีพื้นที่ในสื่อกระแสหลักอื่น ๆ เช่น กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลและส่งเสริมการขับเคลื่อนเรียกร้องประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของชาวบ้าน ด้วยเหตุนี้กระบวนการสร้างสื่อสาธารณะและเจตนารมณ์ของการก่อตั้งองค์การแพร์ภาพกระจายเสียงสาธารณะที่ปรากฏในช่วงสองปีแรกของการจัดตั้งองค์กรจึงไม่ได้อยู่บนพื้นฐานหลักการของสื่อสาธารณะ เพราะสื่อสาธารณะต้องเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงประชาชนทุกคน มีความหลากหลาย ความเป็นอิสระ และมีความโดดเด่น แต่กระบวนการสร้างสื่อสาธารณะและเจตนารมณ์ของส.ส.ท.ยังมุ่งเน้นไปที่ประชาชนส่วนน้อยซึ่งเป็นคนบางส่วนของสังคมให้กลับมามีความสำคัญและได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งในด้านหนึ่งก็เป็นเรื่องที่ถูกต้องที่สื่อสาธารณะควรสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เป็นการผลิตซ้ำความยากจน ความด้อยโอกาส ความเป็นคนชายขอบให้เป็นภาพที่ชัดเจนขึ้นในสังคม โดยเฉพาะการนำเสนอในรายการเวทีสาธารณะและนักข่าวพลเมือง

ส่วนกระบวนการผลิตรายการ พบว่าทั้งสองรายการให้น้ำหนักความสำคัญกับการนำเสนอประเด็นความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและความขัดแย้งในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์มากที่สุด ขณะที่กลุ่มสังคม ชุมชน และประชาธิปไตยกลับมีพื้นที่ในรายการด้วยสัดส่วนที่น้อย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรูปแบบการนำเสนอและภาพลักษณ์ของทั้งสองรายการมีลักษณะเป็นรายการเพื่อชาวบ้าน หรือเลือกข้างทางการเมืองในฝ่ายของผู้เสียเปรียบทำให้เป็นพื้นที่สาธารณะปลอมที่สุดท้ายผู้ที่มิอำนาจในการใช้ คือ สื่อมวลชนที่ใช้อำนาจสื่อในมือเลือกประเด็นของกลุ่มที่ตนสนับสนุน และสร้างตัวแทนความเป็นสาธารณะ ซึ่งไม่ต่างจากสื่อขนาดใหญ่หรือสื่อพาณิชย์ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ การที่ประเด็นต่าง ๆ ในรายการถูกเลือกและกำหนดไว้แล้ว และหลายประเด็นมีการนำเสนอผ่านสื่ออื่น ๆ ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่าผลจากการสื่อสารผ่านพื้นที่รายการทั้งสองรายการจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับนโยบาย

ผู้วิจัยสรุปไว้ในตอนท้ายว่า ส.ส.ท.ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างพื้นที่สาธารณะทางการเมืองในช่วงระยะสองปีแรกของการก่อตั้งองค์การ เพราะพื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นในรายการเวทีสาธารณะและนักข่าวพลเมืองเป็นพื้นที่สาธารณะแบบปลอม เนื่องจากผู้ผลิตรายการมีการจัดเตรียมประเด็น ผู้ร่วมรายการ และข้อเสนอแนะไว้ล่วงหน้า ทั้งยังสะท้อนว่าบทบาทในการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารของสื่อทีวีไทยทำให้เกิดการปิดกั้นข้อมูลข่าวสาร ไม่สามารถเห็นมุมมองและความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านผู้ส่งสาร และไม่เป็นไปตามแนวคิดนักข่าวพลเมืองที่ควรให้ชาวบ้านนำเสนอมุมมองความคิดได้อย่างเสรี ทั้งยังทำให้พื้นที่สื่อไม่มีความหลากหลาย ผู้ใช้พื้นที่สาธารณะเป็นชนกลุ่มเดิม ไม่ก่อให้เกิดการปะทะสังสรรค์ทางความคิด แต่กลับทำให้เกิดการผลิตซ้ำข้อมูล ปัญหา ความขัดแย้ง แสดงว่ามุมมองของนักวิจัยเห็นว่าสื่อสาธารณะควรมีบทบาทในการสร้างพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริงด้วยการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่หลากหลายเข้ามาใช้พื้นที่สื่อรายการนักข่าวพลเมือง และเวทีสาธารณะ และสร้างการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันระหว่างนักข่าวโปรตุเกสเซอร์ของทีวีไทยกับประชาชนที่เข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะ ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นในกรณีนี้เพราะบทบาทการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารของฝ่ายทีวีสาธารณะนั่นเอง

10) งานวิจัยเรื่อง “The Citizen Journalism Web Site “OhmyNews” and the 2002 South Korean Presidential Election” (Joyce, 2007) ศึกษาบทบาทของสื่อแบบมีส่วนร่วมต่อประชาธิปไตย ผลกระทบของอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีต่อประชาธิปไตย โดยศึกษาอิทธิพลของสื่อวารสารศาสตร์พลเมือง OhmyNews ต่อการเลือกตั้งประธานาธิบดีเกาหลีใต้ในปี 2000

นักวิจัยทบทวนแนวคิดบทบาทของหนังสือพิมพ์และสื่อแบบมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย โดยกล่าวถึงจดหมายของอดีตรัฐมนตรีต่างประเทศ Thomas Jefferson ที่เขียนถึง Edward Carrington รัฐบุรุษของเวอร์จิเนีย มีใจความสำคัญโดยสรุปว่า ถ้าให้เลือกระหว่างการมีรัฐบาลโดยปราศจากหนังสือพิมพ์กับมีหนังสือพิมพ์โดยปราศจากรัฐบาล ตนไม่ลังเลเลยที่จะเลือกประการหลัง เพราะหนังสือพิมพ์มีฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย ดังนั้นสื่อจึงต้องได้รับการปกป้อง เพราะเป็นเสียงของประชาชน

นอกจากนี้ ยังทบทวนบทบาทของหนังสือพิมพ์ว่า สื่อไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่นำเสนอข่าวสารที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางการเมือง แต่ทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน มีบทบาทในการนำเสนอความเห็นที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนมีเสียงทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน นสพ.จึงสามารถสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย (Inclusiveness) ได้อย่างกว้างขวางขึ้น ช่วยทำให้การสื่อสารระหว่างประชาชนสะดวกขึ้น และสื่อยังเป็นเวทีการโต้แย้งถกเถียงของสาธารณชน

ในด้านบริบททางการเมืองที่มีผลต่อสื่อมวลชนในเกาหลีใต้ ผู้วิจัยระบุว่า สถานการณ์การเมืองในเกาหลีใต้เป็นฝ่ายขวามากกว่าซ้าย และสื่อมวลชนที่มีอยู่ในสังคมมักจะเป็นสื่อที่เน้นผลกำไรเป็นหลัก หรือเป็นสื่อพาณิชย์

ส่วนบริบททางประวัติศาสตร์ของสื่อมวลชน สื่อเกาหลีใต้ตกอยู่ใต้การควบคุมของฝ่ายการเมืองในยุคเผด็จการมาตั้งแต่ 1961-1987 แม้ว่ายุคหลังจากนั้นจะเป็นสังคมประชาธิปไตยแต่ก็เป็นในแบบอนุรักษนิยม ดังนั้นจึงมีแนวโน้มว่าสื่อเกาหลีจะมีจุดยืนทางการเมืองแบบขวา หลังจากเกิดสงครามเกาหลีมีกฎหมายหลายฉบับออกมาเพื่อควบคุมความเสรีของสื่อ รวมทั้งมีกฎหมายว่าด้วยการเผยแพร่ในยุคต้น 1980 ที่รวมหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น บริษัทกระจายเสียงให้เหลือเพียงหนึ่งเดียว นโยบายเหล่านี้ถูกใช้บังคับเพื่อให้ฝ่ายต่อรัฐบาลในการควบคุมสื่อซึ่งมีจำนวนน้อยลง

ในช่วงปี 1990-1999 สื่อเกาหลีมีเสรีภาพมากขึ้น หลังจากมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี 1987 แต่บ้านเมืองก็ยังถูกปกครองโดยนักการเมืองขวาจัด อนุรักษนิยมและสนใจผลประโยชน์ทางธุรกิจ นักการเมืองจึงมักจะเห็นชอบตามรัฐบาล โดยเฉพาะถ้าเรื่องนั้น ๆ กระทบผลประโยชน์ของตน สื่อเองเมื่อได้รับเสรีภาพจากรัฐบาลทหารก็พัฒนามาเป็นสื่อเชิงพาณิชย์เต็มตัวในเวลาอันสั้น ปัจจุบันสื่อเกาหลีจะหลีกเลี่ยงการรายงานข่าวการเมือง สิ่งแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดการถกเถียง โต้แย้ง แต่จะเน้นข่าวเบา ข่าวดูเหตุการณ์เป็นหลักเพื่อดึงดูดคนอ่าน ผลที่ตามมา คือ ข่าวประเด็นสาธารณะ ข่าวปัญหาไม่ถูกรายงานอย่างต่อเนื่องและไม่ได้รายงานแบบข่าวสืบสวน แต่รายงานแบบครั้งเดียวจบ ไม่มีข้อเสนอแนะ ทางออก ประชาชนจึงไม่ทราบประเด็นที่ส่งผลกระทบ

ต่อประเทศ เพราะสื่อไม่ได้ทำหน้าที่สุนัขเฝ้าบ้านตรวจสอบสถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะ คนเกาหลีจึงไม่มีโอกาสโต้เถียง อภิปรายประเด็นที่เป็นกระแสเหล่านี้ในพื้นที่ของสื่อ

ปัจจุบันตลาดสื่อมวลชนเกาหลีใต้ถูกครอบครองโดยหนังสือพิมพ์ 3 ชื่อฉบับ ซึ่งทั้งสามชื่อฉบับได้รับการสนับสนุนทางการเงินและมีสายสัมพันธ์กับฝั่งการเมือง สายสัมพันธ์นี้ถูกสร้างขึ้นตลอดช่วงระยะเวลาที่มีการปกครองโดยเผด็จการทหาร ขณะที่ยุคใหม่ซึ่งมักจะเป็นแนวเสรีนิยมต้องดิ้นรนอยู่รอดด้วยตัวเอง ดังนั้นนสพ.ที่อยู่รอดจึงไม่ใช่เพราะการแข่งขันทางธุรกิจ แต่เพราะมีเผด็จการสนับสนุน

พฤติกรรมที่ขาดจริยธรรมของสื่อเกาหลีเป็นอีกคำอธิบายหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้อย่างกว้างขวางว่าสื่อมีอคติ นักหนังสือพิมพ์บางคนมีข้อตกลงอย่างไม่เป็นทางการกับพรรคการเมืองว่าจะไม่รายงานข่าวในทางลบ นอกจากนี้ นักหนังสือพิมพ์จำนวนมากมองว่างานข่าวคือบันไดหินที่จะก้าวไปสู่อาชีพนักการเมือง เช่น นักหนังสือพิมพ์บางคนที่กำลังก้าวไปเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แท้จริงแล้วเขาใช้ความพยายามสร้างสายสัมพันธ์ในทางลับกับพรรคการเมืองมานานหลายปีก่อนหน้า

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เอกสารและศึกษาแบบกรณีศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จของ OhmyNews เกิดจากประวัติศาสตร์ของสื่อเกาหลี ซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลทางการเมือง/ทุนการเมืองมาตลอด ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเผด็จการทหารหรือประชาธิปไตย ข่าวสารจึงขาดคุณภาพ ขาดความน่าเชื่อถือ การรับรู้ของพลเมืองที่มีต่อสื่อมวลชนจึงเป็นไปในทางลบ ขณะที่พลเมืองที่ความตื่นตัวสูง เมื่อบวกกับสภาพแวดล้อมทางสื่อที่เปลี่ยนไป สื่อดิจิทัลได้รับการพัฒนาจากรัฐบาลอย่างมาก สิ่งเหล่านี้ทำให้ OhmyNews ประสบความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม โอ ยอน โฮ ผู้ก่อตั้ง OhmyNews เชื่อว่าสื่อเกาหลีสามารถกลับมาสู่จุดยืนที่ถูกต้องได้ด้วยการเพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในสื่อ ความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของพลเมืองไม่ได้เกิดขึ้นเพราะอุดมคติด้านประชาธิปไตยของเขาอย่างเดียว แต่เพราะเห็นว่าพลเมืองเกาหลีมีหัวก้าวหน้ามากกว่าสื่อที่ประชาชนบริโภคเสียอีก ฉะนั้น สำหรับโฮแล้ว การเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่สื่อสามารถทำให้ภูมิทัศน์สื่อเกิดความสมดุล เพราะเพิ่มเสียงที่เป็นเสรีนิยมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความคิดที่ว่าทุกคนสามารถเป็นนักข่าวได้ของโฮในระยะแรกถูกจำกัดด้วยปัญหาการเผยแพร่ เพราะตอนนั้นยังไม่มีสื่ออินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตในเกาหลีมาเติบโตเมื่อ 1997 ซึ่งเป็นปีที่เกิดวิกฤตการณ์การเงินเศรษฐกิจในเอเชีย แต่เศรษฐกิจของเกาหลีเติบโตและแข็งแกร่งอย่างมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมรถยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ รัฐบาล

เกาหลีจึงตัดสินใจสร้างระบบเศรษฐกิจบนฐานขององค์ความรู้ใหม่ และเลือกที่จะสนับสนุนไอทีในฐานะพื้นที่ที่สนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวม ส่วนหนึ่งของแผนดังกล่าวทำให้เกิดอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ผ่านการให้บริการมือถือ รัฐบาลลงทุนในการพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งในด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สนับสนุนการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการเพื่อให้ค่าใช้จ่ายต่ำลง สนับสนุนโครงข่ายอินเทอร์เน็ตสาธารณะทั่วประเทศทำให้ประชาชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย สะดวกง่ายดาย และกลายเป็นประเทศที่มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตติดต่อดังกล่าวสูงสุดในโลก และมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสูงถึง 75 % ของประชากรทั้งหมด อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทำให้ผู้ใช้ใช้งานอินเทอร์เน็ตได้นานและสามารถสร้างเนื้อหา อัปโหลดข้อความ ภาพ และวิดีโอได้โดยสะดวก

ความเร็วและความแพร่หลายทำให้อินเทอร์เน็ตกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนเกาหลีใต้ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าคนเกาหลีมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมดิจิทัล

25 % ของประชากรมีโฮมเพจส่วนตัว สภาพแวดล้อมแบบนี้ทำให้คนเกาหลีคุ้นชินและรู้สึกสะดวกสบายที่จะเผยแพร่เนื้อหาที่ตนผลิตขึ้นออกสู่โลกออนไลน์เช่นเดียวกับที่เขียนลง OhmyNews และทำให้เกิดการให้บริการข่าวสารในรูปแบบลัดดีมีเดียและการให้บริการข่าวแบบปฏิสัมพันธ์/โต้ตอบ

OhmyNews กำเนิดในปี 1999 บทบาทของเว็บวารสารศาสตร์พลเมืองแห่งปรกของเกาหลีใต้ เปลี่ยนสภาพแวดล้อมของสื่อ โดยไม่ใช่แค่ให้ผู้รับสารยอมรับ/ปฏิเสธสิ่งที่นักข่าวผลิต แต่ไปเปลี่ยนกระบวนการทั้งหมด คือ ให้ผู้รับสารเข้ามาผลิต แพร่กระจาย และเปลี่ยนรูปแบบการบริโภคข่าวของผู้รับสาร OhmyNews จึงเปลี่ยนวัฒนธรรมการผลิต การแพร่กระจาย และรูปแบบการบริโภคข่าวที่สังคมคุ้นชิน ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดบนแนวคิดหลักของผู้ก่อตั้ง 2 ประการ คือ 1) นักข่าวไม่ใช่อาชีพที่ขี้ขลาด แต่นักข่าวคือคนทุกคนที่ค้นหาสิ่งทำให้เกิดการพัฒนาใหม่ๆ เขียนและแลกเปลี่ยนกับคนอื่น (สิ่งที่โอ ยอน โฮ ทำในอีกด้านหนึ่งก็คือการจัดความศักดิ์สิทธิ์ของการเป็นนักข่าวนั่นเอง) 2) เปลี่ยนความหมายของข่าวและคุณค่าข่าว

โมเดลในการสร้าง OhmyNews ของโฮจึงมีลักษณะ ดังนี้ 1) เชื่อว่าทุกคนเป็นนักข่าวได้ และนักข่าวไม่ใช่อาชีพที่ขี้ขลาด 2) พลเมือง คือ ผู้ให้ความหมายและตัดสินใจว่าอะไรคือข่าว อะไรคือคุณค่าข่าว 3) โฮใช้นักข่าวอาสาเป็นทีมงาน ทำหน้าที่วิจารณ์ แก้ไข สัมภาษณ์ซ้ำ ตรวจสอบความถูกต้อง ทำให้ข่าวสารของเว็บตั้งอยู่บนข้อเท็จจริง ขณะเดียวกันก็เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวพลเมืองกับผู้อ่าน การให้เว็บมีพื้นที่พอร์ทัลหรือเวทีกิปรายยังทำให้ทีมงานเห็นปฏิกริยาตอบกลับของผู้อ่านที่มีต่อนักข่าวพลเมืองแต่ละคน การตรวจสอบความถูกต้อง สร้างความน่าเชื่อถือ รักษามาตรฐานจึงเป็นหน้าที่ของทีมงาน เช่นเดียวกับการขัด

เวลาให้อ่านง่าย จึงมีเสียงวิจารณ์ว่าที่ OhmyNews ประสบความสำเร็จเป็นเพราะทีมงาน 4) สร้างแรงจูงใจในการเป็นนักข่าวพลเมืองด้วยการให้ค่าตอบแทนและเงินพิเศษ (Tips)

นักข่าวพลเมือง OhmyNews มีความโดดเด่นเรื่องความกระตือรือร้นในการส่งข่าวและการมีส่วนร่วมทั้งในกิจกรรมในโลโกออฟไลน์และออนไลน์ รวมทั้งมีความหลากหลายทั้งอาชีพ อายุ เช่น มีนักข่าวอาชีพมาเป็นนักข่าวพลเมืองอยู่ด้วย 8.3 % นอกนั้นมาจากอาชีพอื่น โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่เคยมีพื้นที่ในสื่อกระแสหลักมาก่อน เช่น กลุ่มที่ถูกเรียกว่า “housewife journalists” หรือนักข่าวพลเมืองที่เป็นแม่บ้านผู้ค้นพบอัตลักษณ์ของตนเองจากการเป็นนักข่าวพลเมือง “กลุ่ม 2030 generation” (คนหนุ่มสาว) และ “กลุ่ม 386 generation” หรือกลุ่มที่เกิดก่อนปี 1960s ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการนำประชาธิปไตยมาสู่เกาหลีใต้และสื่อมวลชนเกาหลีไม่ค่อยให้พื้นที่ในสื่อ ทั้งสองกลุ่มนี้มีจำนวนพอๆกันทำให้ OhmyNews ได้คำชื่นชมว่ามีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (inclusiveness)

จุดนี้สะท้อนว่าอินเทอร์เน็ตปฏิวัติกระบวนการประชาธิปไตยใหม่ โดยเปิดกว้างให้ทุกกลุ่มของพลเมืองเข้าถึงก็จริง แต่กลุ่มที่ใช้เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อประชาคมตีก่อนที่จะมีอินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว ฉะนั้นผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อประชาธิปไตยจึงเป็นผลต่อกลุ่มที่ทำกิจกรรมทางการเมืองเดิมอยู่แล้วมากกว่าจะเป็นกลุ่มใหม่

นอกจากนี้ ยังพบว่ากิจกรรมทางการเมืองในโลโกออฟไลน์ไม่ได้เริ่มเกิดขึ้น เพราะ OhmyNews แต่เกิดขึ้นมาก่อนจากการตั้งกลุ่ม Defeat Movement of 2000 ซึ่งเป็นแคมเปญรณรงค์ทางการเมืองชิ้นแรกในเกาหลีใต้ ต่อจากนั้นกิจกรรมในโลกดิจิทัลจึงกลายมาเป็นกิจกรรมในระดับมวลชน เมื่อประชาชนทั่วประเทศเริ่มต้นใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อองค์กรทางการเมือง ตามด้วยการตั้งกลุ่มทำกิจกรรมของแฟนคลับนักฟุตบอล ทำให้คนเกาหลีคุ้นเคยกับการใช้สื่อใหม่ขับเคลื่อนกิจกรรมในโลกออนไลน์มากขึ้น กระทั่งเกิดเหตุการณ์ทหารอเมริกันขีปนาวุธสองนักเรียนวัยรุ่นเกาหลีเสียชีวิต เกิดกระแสต่อต้านทหารอเมริกันขึ้นมาในโลกออนไลน์ แต่หนังสือพิมพ์กระแสหลักไม่ได้รายงานข่าวนี้อย่างไร เพราะเห็นว่าจะทำให้เกิดกระแสต่อต้านทหารอเมริกันเกิดขึ้นมา กระทั่ง นักข่าวพลเมืองของ OhmyNews ไปพบข่าวเหตุการณ์นี้ในสื่อต่างประเทศจึงนำข่าวนี้อย่างไรรายงานให้ประชาชนทราบ จนเกิดการชุมนุมขึ้นเป็นครั้งแรก ทำให้เห็นว่าข่าวในเว็บทำให้เกิดการชุมนุมได้

ขณะเดียวกันการรายงานข่าวของ OhmyNews ก็ทำให้ความเห็นทางการเมืองของพลเมืองสองกลุ่ม คือ กลุ่มอนุรักษนิยมที่ยังคงจดจำสงครามเกาหลีได้ กับกลุ่มหัวก้าวหน้า ซึ่งเป็นคนหนุ่มสาวเกิดความขัดแย้ง/เห็นต่างกันมากขึ้น กลุ่มอนุรักษนิยมต้องการทหารอเมริกัน เพราะต้องการให้ปกป้องเกาหลีใต้

จากเกาหลีเหนือ ขณะกลุ่มหัวก้าวหน้าไม่เอาทหารอเมริกัน เพราะเห็นว่าเป็นภัยต่ออำนาจอธิปไตยของประเทศและส่งเสริมให้เกิดความไม่เป็นมิตรระหว่างเกาหลีใต้กับเกาหลีเหนือ

ส่วนประเด็น OhmyNews กับการเลือกตั้งประธานาธิบดี Roh Moo-hyun “Nosamo” เป็นชื่อเว็บไซต์ของกลุ่มประชาชนที่ชื่นชอบ Roh Moo-hyun นักการเมือง ซึ่งภายหลังได้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีเกาหลีใต้ กลุ่มแฟนคลับ Roh จะใช้เว็บนี้เป็นที่นัดพบกันตามร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ต่อมาการพบปะนั้นได้ออกอากาศทางเว็บ OhmyNews ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมากลุ่มผู้สนับสนุนนักการเมืองผู้นี้ก็ใช้ OhmyNews เป็นช่องทางสื่อสารเรื่องราวของพวกเขาสู่สาธารณะ

ความสัมพันธ์ระหว่าง OhmyNews กับ กลุ่ม Nosamo เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ในลักษณะที่ OhmyNews ให้พื้นที่ลงข่าว ภาพ เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมของคนที่ชื่นชอบ Roh ส่วนสมาชิก Nosamo บางคนเป็นทั้งบล็อกเกอร์และนักข่าวพลเมืองให้ OhmyNews และสมาชิกเว็บ Nosamo จำนวนมากก็เป็นผู้อ่าน OhmyNews

อย่างไรก็ตาม เมื่อ Roh ได้รับการเลือกเป็นประธานาธิบดี ความใกล้ชิดระหว่าง OhmyNews กับเขา ทำให้ OhmyNews ถูกวิจารณ์ โดยเฉพาะการรับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งตรงจุดนี้แสดงให้เห็นว่า แม้จะเป็นวารสารศาสตร์พลเมือง แต่ OhmyNews ก็ถูกคาดหวังจากสาธารณชนไม่ต่างกับสื่อหลัก คือ ต้องตรวจสอบรัฐบาลอย่างเป็นกลาง ไม่เข้าข้างใคร

ในด้านธุรกิจ OhmyNews ต้องแข่งขันกับเว็บข่าวและเว็บที่มีส่วนร่วมอื่น ๆ คู่แข่งสำคัญคือ Naver.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ถามตอบทั่วไป ให้คำแนะนำในการจับจ่ายซื้อของ ทานอาหารและ Daum ซึ่งเป็นเว็บทำนำเสนอข่าวสารที่มีชื่อเสียงของเกาหลี ให้บริการบล็อก แชนแนลและอพท์โหลดวิดีโอ มีพอร์รั่ม (หมายเหตุ - นักวิจัยมอง OhmyNews เป็นเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต หรือ UGC จึงเปรียบเทียบ OhmyNews กับสองเว็บนี้ ซึ่งความจริงแล้ว เว็บทั้งสองแห่งไม่ใช่เว็บข่าวเหมือน OhmyNews แต่ให้บริการข่าวสารทั่วไปและส่งต่อข่าวสาร) นอกจากนี้ ยังมีคู่แข่งอื่น ๆ เช่น เว็บข่าวของสื่อกระแสหลักที่มีวัตถุประสงค์ในการเป็นปากเสียงให้ประชาชนกลุ่มที่สื่อกระแสหลักละเลย เช่น Pressian และ Daily Seoprise เว็บเหล่านี้เปรียบเสมือนข่าวทางเลือก แต่ใช้นักข่าวอาชีพทำข่าวมากกว่าจะใช้นักข่าวพลเมือง

เพราะการแข่งขันที่สูงมาก อีกทั้งมีการกู้เงินไปทำเว็บไซต์ OhmyNews ในญี่ปุ่นแล้วไม่ประสบความสำเร็จ OhmyNews เริ่มเผชิญกับปัญหาความอยู่รอดทางธุรกิจ แม้จะมีโมเดลที่ไปได้ดีในการจัดการเนื้อหาข่าวสาร แต่ตัวผู้ก่อตั้งย้ำว่า ความฝันของเขาคือการทำให้นวนิตวารสารศาสตร์พลเมืองแพร่หลาย

ไม่ใช่สร้างความรำรวย ซึ่งจริง ๆ แล้วการไม่ประสบผลสำเร็จในทางธุรกิจไม่ใช่ปัญหาเฉพาะ OhmyNews เกาหลีเท่านั้น แต่เป็นปัญหาของเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมืองทั่วโลก

สำหรับงานวิจัยนี้มีข้อน่าสังเกตว่า ผู้ก่อตั้ง OhmyNews กำหนดหน้าที่การบรรณาธิการ เช่น การตรวจสอบความถูกต้อง ข้อเท็จจริง และการตัดสินใจทางจริยธรรมให้ทีมงานที่เป็นนักข่าวมาก่อน แสดงว่ามองว่าบทบาทการเป็นผู้กลั่นกรองตรวจสอบความถูกต้องไม่ใช่หน้าที่ของนักข่าวพลเมือง แต่ต้องการคนที่มีความชำนาญมีทักษะพิเศษโดยเฉพาะ ขณะเดียวกันก็สะท้อนว่าข่าวสำหรับ OhmyNews ต้องมีองค์ประกอบของความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นข้อเท็จจริง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะพลเมืองเกาหลีเห็นว่าสื่อกระแสหลักของตนขาดความน่าเชื่อถือ โอ ยอน โฮ จึงให้ความสำคัญกับมาตรฐานดังกล่าว

แม้ว่า OhmyNews จะได้รับความนิยมและเสียงชื่นชมอย่างมากจากประชาชนชาวเกาหลีได้ แต่เว็บก็ถูกวิจารณ์ด้านลบเช่นกัน เช่น รายงานข่าวได้รวดเร็ว แต่ไม่สมบูรณ์ นักข่าวพลเมืองที่รายงานข่าวมีความขัดกันของผลประโยชน์ (conflict of interest) หรือเคยพลาดตีพิมพ์เรื่องหลอกลวง แม้จะนำออกไปในภายหลัง

11) งานวิจัยเรื่อง “Falling into Silence and Fears of Mad Cow Disease in the South Korean Blogosphere” (Kim, 2009) ศึกษาความเงียบที่เกิดขึ้นในบล็อกในฐานะที่ความเงียบเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ผ่านการอภิปรายถกเถียงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ โดยใช้กรณีศึกษาโรควัวบ้า จึงเป็นงานวิจัยที่สะท้อนความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะในบล็อก OhmyNews

ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมศาสตร์และนิเทศศาสตร์มาสร้างกรอบการวิเคราะห์ อาทิ “subaltern counter-public” ของ Nancy Fraser ทฤษฎีขดลวดแห่งความเงียบ (Spiral of Silence) ทฤษฎีประชามติ โดยผู้วิจัยกล่าวว่าในทางทฤษฎี ความสัมพันธ์ทางสังคมกับการแสดงเหตุผลเป็นคนละส่วนกัน (ไม่เกี่ยวกัน) แต่ทฤษฎีขดลวดแห่งความเงียบทำให้เข้าใจได้ว่า หน้าที่ที่เด่นชัดของประชามติก็คือ การแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ส่วนหน้าที่แฝงของประชามติก็คือการเป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคมในกระบวนการที่ประชามติก่อตัวขึ้น เพราะมนุษย์กลัวการถูกโดดเดี่ยว ทำให้เปลี่ยนใจที่จะแสดงความคิดเห็น หรือความตั้งใจที่จะแสดงความคิดเห็นออกมา เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงว่าจะโดนสังคมโดดเดี่ยว ฉะนั้นโดยมากคนจะไม่แสดงความคิดเห็นที่ขัดต่อเสียงของคนส่วนใหญ่ (แรงกดดันทางจิตวิทยาและสังคม การแทรกแซงของกลุ่ม วัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้ให้เงียบ เช่น คนญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะยอมจำนนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าอเมริกัน)

และทบทวนความไม่ลงรอยของความเห็นในทฤษฎีประชามติและแนวคิดพื้นที่สาธารณะว่า การจะเข้าใจความหมายที่แท้จริงของการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ การจะเข้าใจประชามติ จะต้องศึกษาทั้งสิ่งที่คำพูดปกปิดอยู่ และสิ่งที่ความเจียบเปิดเผย แต่ที่ผ่านมา ไม่ค่อยมีใครศึกษาความเจียบที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในสื่อใหม่ และวัฒนธรรมไซเบอร์ศึกษา รวมทั้งทบทวนทฤษฎี “Fragmentation of cyberspace” ที่เห็นว่าสิ่งที่คนโพสต์จะแยกเป็นส่วนๆ หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกันมากกว่าจะแสดงความเห็นหรือให้วาทกรรมและการวิจารณ์ที่เปิดเผย เปิดกว้าง

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่างและสัมภาษณ์เชิงลึก บล็อกเกอร์ที่ใช้บล็อกของ OhmyNews เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม 2006 – เดือนธันวาคม 2008 โดยศึกษากรณีการณ์ชุมนุมจุดเทียนประท้วงหลังรัฐบาลเกาหลีใต้ตัดสินใจนำเข้าเนื้อวัวจากประเทศสหรัฐอเมริกา ท่ามกลางความหวาดกลัวของประชาชนว่าเนื้อวัวเหล่านี้จะปนเปื้อนหรือติดเชื้อวัวบ้า

การประท้วงของประชาชนเริ่มมาจากความขัดแย้งที่ KCSC สั่งให้สอบสวน PD Sucheop ที่ให้ข่าวเรื่องการแพร่กระจายของโรควัวบ้าโดยกล่าวหาว่าปลอมิต และให้ขอโทษสาธารณชน เพราะทำให้เกิดความกลัวและเข้าใจผิดในวงกว้าง แต่ฝ่ายหลังมองว่าการตัดสินใจของ KCSC เป็นเรื่องการเมือง จึงประท้วงเพื่อเรียกร้องเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพสื่อ ฝ่ายรัฐบาลเองก็มองว่ากลุ่มหัวก้าวหน้านี้ใช้การประท้วงมาทำให้เป็นเรื่องการเมืองมากเกินไป และกระพือการต่อต้านสหรัฐอเมริกาเพื่อหาแนวร่วม ผู้ประท้วงใช้อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือในการจัดการการประท้วง ระหว่างการประท้วงเกิดเหตุการณ์การปะทะกัน ผู้ประท้วงเผาธงของตำรวจ ฝ่ายตำรวจก็ใช้น้ำฉีดสลายผู้ชุมนุม ทั้งสองฝ่ายต่างอ้างว่าฝ่ายตัวเองมีความชอบธรรมที่จะใช้กำลัง ต่างฝ่ายต่างวิจารณ์อีกฝ่ายว่าทำผิดกฎหมาย

ทั้งนี้ การนัดชุมนุมจุดเทียนมีความหมายทางการเมืองสำหรับผู้ประท้วง เพราะเป็นการรวมตัวกันทางประชาธิปไตยและส่งสารไปยังประธานาธิบดีลีว่าไม่เห็นด้วย ความสำคัญอีกประการคือ เหตุการณ์นี้ทำให้บล็อกเกอร์หลายพันคนได้มีโอกาสพบกันในการชุมนุมโดยไม่ต้องนัดหมายทางออนไลน์ โดยชุมนุมที่หน้าอาคาร Citi Hall ซึ่งเป็นการประท้วงออฟไลน์ แต่จัดอภิปรายออนไลน์ กิจกรรมในโลกออนไลน์ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน (a sense of togetherness) และเกิดความรู้สึกที่เสริมพลังประชาธิปไตย (a sense of democratic empowerment) นอกจากนี้ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความคุ้นเคยกันยังถูกสร้างขึ้นและทำให้เข้มแข็งขึ้นจากการชุมนุมในโลกจริง เกิดการขยายเครือข่ายออนไลน์หลังจากพบปะกันในการชุมนุมโลกจริง เช่น บล็อกเกอร์ที่ไปชุมนุมไปทักบล็อกเกอร์คนอื่น ๆ ที่ได้จากการ

ออนไลน์ แต่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน มีการนัดพบกันต่อในโลกจริง เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มคนซึ่งจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าปราศจากอินเทอร์เน็ต โลกออนไลน์ถูกใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการนำเสนอการมีส่วนร่วมในการชุมนุมในโลกจริงซ้ำ เช่น เมื่อร่วมชุมนุม บล็อกเกอร์บางคนก็จะลงสัญลักษณ์และแบนเนอร์ที่แสดงถึงการชุมนุม ด้วยแบนเนอร์เหล่านี้ทำให้บล็อกเกอร์คนนี้ต่างจากคนอื่น และบล็อกเกอร์คนอื่นที่สนใจก็เข้าร่วมได้โดยไม่ต้องรู้จักกันมาก่อนทางโลกออนไลน์ เกิดการแลกเปลี่ยนกันทั้งประสบการณ์และอัตลักษณ์ตัวตน

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่เกิดในการชุมนุมจุดเทียนยังเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีลำดับชั้นทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์ทางอำนาจ อย่างไรก็ตาม มีความเสี่ยงที่จะผลิตซ้ำพรมแดนอื่นขึ้นมาระหว่าง “เรา” กับคนอื่น ๆ ในโลกออนไลน์ ทั้งในฐานะ “เพื่อน” หรือ “พวกเขา” หรือ “ศัตรู” ท่ามกลางความพยายามที่จะหาตำแหน่งจุดยืนที่ตรงกันหรือลงรอยกันในกลุ่มของ “เรา”

จากการพบปะกับบล็อกเกอร์ขาประจำ ผู้วิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบล็อกเกอร์เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องพบหน้ากันมาก่อน ความสัมพันธ์ทางสังคมได้เกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้แล้วในโลกออนไลน์ และยังคงปรากฏให้เห็นในโลกออนไลน์ เช่น การใช้คำเรียกขานว่าพี่ชายคนโต พี่สาวคนใหญ่ น้องสาวคนเล็ก ซึ่งเป็นการจัดลำดับชั้นอาวุโสและความสัมพันธ์ทางอำนาจ โดยมีวัฒนธรรมเป็นฐาน และกลายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีอิทธิพลทางสังคมและบรรทัดฐานของสังคม ฉะนั้นจึงยากที่จะแสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยในที่สาธารณะเช่นในบล็อก โดยปราศจากการทำร้ายความสัมพันธ์ หรืออารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อกันและกัน

กระบวนการที่เสียงทางเลือกเงียบหายไปจึงมีความหมายมากกว่า “มี” หรือ “ไม่มี” ความคิดเห็นทางเลือก เช่น จากการสัมภาษณ์บล็อกเกอร์คนหนึ่งซึ่งประกาศว่าจะลบความเห็นที่ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล เขาแสดงความเห็นว่า บุคลิกภาพและการอยู่รวมกันเป็นสังคมเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในโลกอินเทอร์เน็ต ไม่ใช่เฉพาะในโลกจริงเท่านั้น เพราะอินเทอร์เน็ตก็เป็นสังคมด้วยเช่นกัน ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่เพียงแต่สร้างและรักษาโลกแห่งบล็อก (Blogsphere) แต่ยังสามารถสร้างความไม่พึงพอใจทั้งที่เป็นเรื่องส่วนบุคคลและเรื่องทางการเมือง ทั้งระหว่างบล็อกเกอร์กับคนอ่าน หรือระหว่างบล็อกเกอร์ขาประจำกับบล็อกเกอร์ขาจร และยังมีเรื่องการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเหล่าบล็อกเกอร์หรือคนอ่านด้วยกันเองอีก ขณะที่ในบริบทของโลกออฟไลน์ การรู้จักซึ่งกันและกันต้องอาศัยการติดต่อพูดคุยกันมากกว่าโลกออนไลน์

ในสังคมบล็อก บล็อกเกอร์มักแสดงความคิดเห็นของตนภายใต้บรรทัดฐานของสังคมออนไลน์ จึงเข้าใจได้ว่าเหตุใดบล็อกเกอร์ขาประจำจึงมักหลีกเลี่ยงที่จะแสดงความคิดเห็นของตนต่อความคิดเห็นของบล็อกเกอร์ชาจรที่ไม่ลงทะเบียนแสดงตัวตน และไม่ได้เข้ามาอ่านบล็อกบ่อย ๆ ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบล็อกเกอร์สองกลุ่มนี้ แต่กรณีที่เป็นผู้อ่านขาประจำ บล็อกเกอร์มักจะตอบยาวกว่าและแสดงความเป็นกันเองมากกว่า นอกจากนี้ เมื่อผู้อ่านที่ไม่แสดงตัวตนแสดงความคิดเห็น จะมีคนอ่านที่ไม่แสดงตัวตนเหมือนกันมาแสดงความคิดเห็นต่อความเห็นนั้น มิได้เกิดความเงียบขึ้น

ผู้วิจัยกล่าวว่า บล็อกเกอร์ขาประจำให้สัมภาษณ์ว่าเมื่อเข้าไปอ่านบล็อกผู้อื่นแล้วพบความคิดเห็นที่ตนไม่พอใจ จะไม่ไปอ่านบล็อกคนนั้นบ่อยเท่าเดิม หรือลบไฮเปอร์ลิงค์ของบล็อกนั้นออกไป (คือใช้กลยุทธ์ออฟไลน์เช่นเซอร์ตัวเอง) แทนที่จะแสดงความคิดเห็นตรง ๆ หรืออาจตีความได้ว่าเป็นการยุติการปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์แบบสุภาพ เนื่องจากชาวเกาหลีใต้ส่วนใหญ่จะมีความคิดในแนวอนุรักษ์นิยม ดังนั้นในพื้นที่ส่วนตัวเช่นบล็อก คนทั่วไปจึงรู้สึกสบายใจที่จะพูดคุยกับคนที่เหมือนกันมากกว่าจะสร้างความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกับคนที่คิดต่าง

อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างจากความเห็นในเรื่องอื่น ๆ กล่าวคือ ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะแสดงความคิดเห็นกลางๆต่อความเห็นของคนอื่น และมีการสร้างและแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางการเมืองและทางวัฒนธรรมด้วย พื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้สะท้อนเงื่อนไขที่จำเป็นตามแบบแนวคิดพื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาส ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ที่การสร้างความสัมพันธ์ ทั้งยังยากที่จะเรียกบล็อกเกอร์และคนใช้อินเตอร์เน็ตว่าเป็น “Collective intelligence” หรือ “ปัญญาสะสม” เพราะบล็อกเกอร์หญิงสี่คนก็ยอมรับในการสัมภาษณ์ว่าไม่กล้าเขียนเรื่องทางการเมืองมาก เพราะกลัวถูกโจมตีจากคนอ่านหรือบล็อกเกอร์คนอื่น บางคนไม่แน่ใจว่ามีความรู้มากพอ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าทักษะดังกล่าวสะท้อนการเมืองเรื่องเพศสภาพในโลกของบล็อก บล็อกเกอร์กลุ่มนี้จึงหลีกเลี่ยงที่จะเขียนถึงการชุมนุมจุดเทียนหรือหัวข้อที่ละเอียดอ่อนประการบางอื่น ๆ

ในกรณีของความเงียบ ผู้วิจัยระบุว่าจากการสังเกตรูปแบบความเงียบที่ชัดเจนที่สุดคือ การไม่เข้าร่วม/หายไปจากการปฏิสัมพันธ์สาธารณะ หรือไม่มีปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนบล็อกOhmyNews ซึ่งพบว่าในเกาหลีใต้ คนที่เลือกฝั่งชัดเจนมักจะเป็นผู้ที่บล็อกเกอร์อื่น ๆ หลีกเลี่ยงที่จะโต้เถียงด้วย เพราะความเป็นผู้นำหรือมีบทบาทสนับสนุนแพลตฟอร์มทางการเมือง เพื่อที่จะลดความขัดแย้งภายในให้น้อยลง โดยในชุมชนบล็อกแห่งนี้สามารถแบ่งบล็อกเกอร์ได้ 2 กลุ่ม คือ บล็อกเกอร์ขาประจำกับบล็อกเกอร์ที่ไม่ใช่ขาประจำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคิดต่างจากเสียงส่วนใหญ่ในชุมชนบล็อก เขาไม่เห็นด้วยที่จะเรียกความเห็นที่เกิดในชุมชนดังกล่าวว่า “Collective rationality” เพราะเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นลักษณะของเผด็จการเสียงส่วนใหญ่ (Tyranny of majority) ไม่สะท้อนเสียงที่หลากหลาย และมาจากคนส่วนใหญ่ที่ไม่แม้แต่ลงทะเบียน ทำให้การแสดงเสียงส่วนน้อยทำได้ยากลำบาก โดยบล็อกเกอร์คนนี้กล่าวว่า เขาตั้งใจที่จะร่วมโต้เถียงกับคนอ่านและบล็อกเกอร์อื่น ๆ ในชุมชน แต่เมื่อเขาเขียนบทความกว่า 200 ชิ้นกลับได้รับความเห็นจากผู้อ่านไม่ถึง 10 คน ขณะที่มีคนเข้ามาอ่านมากกว่า 13,000 คน การขาดปฏิสัมพันธ์ในรูปความคิดเห็นจากคนอ่านและบล็อกเกอร์ด้วยกัน หรือการที่ไม่มีคนแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่เขาเขียน ก็เท่ากับความเจียบ ซึ่งหมายถึงไม่มีใครสนใจ ในที่สุดเขาก็ออกไปจากชุมชนบล็อกแห่งนี้

ผลวิจัยพบว่าบล็อกเกอร์ที่ลงทะเบียนและแสดงความคิดเห็นส่วนน้อยมีอยู่น้อยมาก ดังนั้น ในเมื่อยากที่จะมองเห็นความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมจุดเทียน บล็อกเกอร์ส่วนใหญ่จึงเข้าใจว่าการชุมนุมจุดเทียนเป็นความเห็นที่เป็นเอกฉันท์

โดยทั่วไปการรวมกลุ่มที่เกิดจากเทคโนโลยีอย่างบล็อกทำให้เกิดวาทกรรมที่เปิดกว้างและเชื่อมต่อกันก็จริง แต่ในเวลาเดียวกันก็ทำลายความเปิดกว้างลงด้วยจากความเกรงว่าจะกระทบความสัมพันธ์ในโลกออนไลน์และขัดต่อบรรทัดฐานของโลกออนไลน์ ผู้ที่มีความคิดเห็นส่วนน้อยจึงมักเลือกที่จะเจียบ โดยไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่สนใจ

และแม้ว่าบล็อกที่วิจารณ์ประธานาธิบดีจะได้รับ การยอมรับอย่างมาก แต่ในโลกความจริง การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้ตัดสินใจทางนโยบายกับพลเมืองก่อนที่จะมีนโยบายเปิดตลาดส่งออกกับสหรัฐอเมริกาไม่ได้เกิดขึ้น ดังนั้นแม้จะมีพื้นที่การสื่อสารเพิ่ม แต่การมีส่วนร่วมของพลเมืองตามแนวคิดประชาธิปไตยอาจยังไม่ถึง ยังขาดเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นทางสังคม ซึ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งในพื้นที่เสรีอย่างบล็อก ขาดการยอมรับการแสดงออกและคุณค่าความแตกต่างทางความคิดของผู้อื่น

ในมุมกลับกัน ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันที่เกิดขึ้นระหว่างบล็อกเกอร์ขาประจำ (เกิดจากการออนไลน์ต่อเนื่องและการปฏิสัมพันธ์กันในโลกจริง) ก็เป็นตัวการบ่อนทำลายความสามารถของบล็อกทั้งในฐานะพื้นที่และช่องทางการอภิปราย ทำให้เสียงส่วนน้อยหายไป สิ่งที่ต้องเน้นคือการยืนยันความแตกต่างไม่ใช่เรื่องการเมืองเท่านั้น แต่เป็นเรื่องทางสังคมด้วย ในกรณีนี้บล็อกเป็นทั้งพื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ทางสังคม ความกลัวการถูกโดดเดี่ยวทางจิตวิทยาและสังคม และความพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ราบรื่นภายในชุมชนมีส่วน

สำคัญที่ทำให้บล็อกเกอร์สนับสนุนเสียงส่วนใหญ่ที่ครอบงำสังคมออนไลน์ นำไปสู่การไม่เห็นคุณค่าของความคิดเห็นที่แตกต่าง การแสดงความคิดเห็นในโลกของบล็อกที่เกิดขึ้นในกรณีนี้จึงขาดความสมดุล

การที่บล็อกเกอร์ขาประจำไม่ปฏิสัมพันธ์กับบล็อกเกอร์ขาจร ผู้อ่านที่เปิดเผยชื่อไม่ปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านนิรนาม ความเงียบของผู้อ่านและบล็อกเกอร์คนอื่น ๆ ที่แสดงต่อเสียงส่วนน้อย สิ่งเหล่านี้เป็นความเงียบที่เกิดขึ้นจากการหลีกเลี่ยงที่จะมีปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์ ฉะนั้นสำหรับบล็อกเกอร์แล้วการแสดงความคิดเห็นต่อคนอื่น (ไม่แสดงความคิดเห็นที่มีต่อความเห็นของผู้อื่น) และตัวเอง (ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง) เป็นทางเลือกที่ทำให้ตนบรรลุความสำเร็จ เพราะความเงียบก็คือการแสดงคุณภาพต่อผู้อื่นที่ตนไม่เห็นด้วย การเซ็นเซอร์ตัวเองจึงเป็นวิธีที่มีประสิทธิผลและเป็นกลยุทธ์ที่ง่ายในการจัดการความคิดเห็นของผู้อื่น

2. ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมือง นักข่าวพลเมืองในมิติวารสารศาสตร์

มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

1) งานวิจัยเรื่อง “Citizen Journalism Web Sites Complement Newspaper” (Lacy, Duffy, Riffe, Thorson & Fleming, 2010) ศึกษาศักยภาพของสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์ในการแทนที่หนังสือพิมพ์ออนไลน์

ผู้วิจัยใช้แนวคิดวารสารศาสตร์พลเมือง เศรษฐศาสตร์สื่อ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิก และทฤษฎีการแข่งขันแบบผูกขาดมาสร้างกรอบการวิเคราะห์ทางทฤษฎี และทบทวนว่าที่ผ่านมามีงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์มี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 การสำรวจศักยภาพของเว็บในการเป็นสื่อวารสารศาสตร์พลเมือง กลุ่มที่ 2 การอธิบายธรรมชาติของวารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์ และกลุ่มที่ 3 การอธิบายคุณลักษณะของเว็บที่ประชาชนใช้และต้องการ

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ ความไวในการนำเสนอข่าว (ระยะเวลาในการอัปเดตเนื้อหาใหม่) และความคล้อยคลึงระหว่างโครงสร้างของวารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์กับโครงสร้างของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซึ่งตั้งอยู่บนปัจจัยการผลิตและต้นทุนที่แตกต่างกัน ใช้เว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง 53 แห่ง บล็อกวารสารศาสตร์พลเมือง 86 แห่ง และหนังสือพิมพ์รายวันออนไลน์ 63 แห่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาเรื่องความไวในการนำเสนอข่าว พบว่าบล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองเพียง 27 %ที่อัปเดตข่าวทุกวัน 28 % อัปเดตระหว่างอาทิตย์ 10% อัปเดตระหว่างสองอาทิตย์ ผลชี้ว่าบล็อกไม่ฉับไวในการนำเสนอ หรือทันท่วงทีเท่าหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ส่วนเว็บวารสารศาสตร์พลเมือง 28% อัปเดตทุกวัน 44% อัปเดตระหว่างอาทิตย์ 3.8% อัปเดตสองอาทิตย์ สรุปได้ว่าเว็บไซต์วารสารศาสตร์ค่อนข้างอัปเดตไวกว่าบล็อกวารสารศาสตร์พลเมือง แต่ส่วนใหญ่ทั้งสองชนิดต่างไม่ได้อัปเดตรายวัน

ด้านโครงสร้างของสื่อออนไลน์ พบว่านสพ.ออนไลน์ให้ข่าวสารสำหรับติดต่อองค์กร และมีระบบที่เผยแพร่ข่าวสารได้มากกว่า มีเครื่องมือการสื่อสารแบบตอบกลับได้ทันทีให้ผู้อ่านมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านด้วยกันเองมากกว่า อาทิ โพลสำรวจความคิดเห็น เวทีแสดงความคิดเห็น การจัดสรรพื้นที่ให้ผู้อ่านอัปโหลดภาพถ่าย เรื่อง วิดีโอ ฯลฯ มีการใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนกว่าบล็อกวารสารศาสตร์พลเมือง ยกเว้นไฮเปอร์ลิงก์ที่บล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองกับหนังสือพิมพ์ออนไลน์ใช้มากพอๆกัน เพราะเป็นเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน โดยบล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองใช้เยอะกว่าและมักลิงก์ไปที่ข่าวของนักข่าวพลเมือง หรือบล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองอื่น ๆมากกว่าหนังสือพิมพ์ออนไลน์

นอกจากนี้ ยังพบว่าเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมืองกับหนังสือพิมพ์ออนไลน์มีความต่างกันไม่มากในเรื่องอีเมล การติดต่อ และการให้อัปโหลดภาพ แต่เปอร์เซ็นต์การให้บริการดังกล่าวใกล้เคียงกับนสพ.ออนไลน์มากกว่าบล็อกวารสารศาสตร์พลเมือง

ที่น่าสนใจคือ ผู้วิจัยอภิปรายผลว่าบล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองมีความต่างกับเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง ซึ่งอย่างหลังจะมีความคล้ายคลึงนสพ.รายวันออนไลน์มากกว่า ฉะนั้นบล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองและเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมืองไม่ได้มาแทนที่กัน แต่ต่างฝ่ายต่างมีบทบาทของตนในชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ ความต่างที่สำคัญระหว่างนสพ.รายวันออนไลน์กับเว็บวารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์ก็สะท้อนถึงทรัพยากรที่ต่างกัน การนำเสนอข่าวด้วยความฉับไว ทันท่วงทีเป็นสิ่งที่ต้องการห้องข่าว กองบรรณาธิการมาช่วย รวมทั้งต้องการการลงทุนทั้งงบประมาณ เวลา และต้องมีระบบเทคโนโลยีช่วยในการเผยแพร่ ซึ่งเป็นสิ่งที่วารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์ไม่มี ดังนั้น ความแตกต่างด้านทรัพยากรการลงทุนทำให้เว็บวารสารศาสตร์พลเมืองและบล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองเหมือนนสพ.รายสัปดาห์มากกว่า เพราะนสพ.รายสัปดาห์ก็ใช้ทรัพยากรต่าง ๆในการผลิตน้อยกว่านสพ.รายวัน

กล่าวโดยสรุปงานวิจัยนี้ศึกษาความเป็นไปได้ที่สื่อวารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์จะมาแทนที่หนังสือพิมพ์ออนไลน์ และพบว่า โดยทั่วไปเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง และบล็อกวารสารศาสตร์พลเมือง

ไม่สามารถมาแทนที่นสพ.ออนไลน์ในด้านความฉับไวในการนำเสนอ เพราะส่วนใหญ่ไม่ได้อัปเดตรายวัน ซึ่งเป็นเพราะนักข่าวพลเมืองพึ่งพาข่าวจากอาสาสมัคร นอกจากนี้ เนื้อหา คุณลักษณะอื่น ๆ ระหว่างนสพ.ออนไลน์กับวารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์ก็ต่างกัน เช่น นสพ.ออนไลน์จะให้ข้อมูลสำหรับให้ผู้อ่านติดต่อ มีเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่า รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเผยแพร่มากกว่า เช่น นสพ.ออนไลน์ให้คนอ่านอัปโหลดภาพมากกว่าบล็อกวารสารศาสตร์พลเมือง แม้ว่าจะไม่มากกว่าเว็บวารสารศาสตร์พลเมือง

ส่วนเว็บวารสารศาสตร์พลเมืองและบล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองใช้ลิงก์จากภายนอกมากกว่านสพ.ออนไลน์และมักจะเป็นลิงก์ไปหาเว็บไซต์ท้องถิ่นมากกว่านสพ.ออนไลน์ ทำให้ผู้วิจัยสรุปว่าการเกิดขึ้นของสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองออนไลน์ ทั้งเว็บวารสารศาสตร์พลเมือง บล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองทำหน้าที่เป็นส่วนเสริม เติมเต็มนสพ.รายวันออนไลน์มากกว่าจะมาแทนที่ โดยสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองที่เป็นสื่อใหม่ทั้งสองประเภทนี้มีบทบาทในการนำเสนอบทความแสดงความคิดเห็น และข่าวระดับชุมชนเล็ก ๆ (Hyperlocal news) ที่นสพ.ออนไลน์ไม่ได้ให้ความสำคัญ เพราะเน้นความสนใจไปที่ข่าวเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายในเชิงภูมิศาสตร์ที่ใหญ่กว่า

2) งานวิจัยเรื่อง “Blogging on the Ice: Connecting audiences with Climate-change sciences” (Thorsen, 2013) ศึกษาบทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองในการรายงานข่าววิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับการรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ผ่านมา สื่อมวลชนมักรายงานการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในด้านลบ บ้างก็ไม่รายงานกระบวนการที่สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง หรือให้เนื้อหาที่ไม่เพียงพอ การรายงานข่าวลักษณะนี้จึงมีส่วนช่วยสร้างความชอบธรรมให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่จะละเลยความรับผิดชอบและมีปฏิบัติการที่ล่าช้าในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยที่สื่ออาจจะไม่ตั้งใจ การรายงานข่าวสภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงของสื่อกระแสหลักมีข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น กำหนดเส้นตายในการส่งข่าว เข้าไม่ถึงพื้นที่ที่เกิดเหตุ เป็นข่าวที่มีแหล่งข่าวเดียวทั้งเรื่อง เหตุการณ์ที่เกิดมีความซับซ้อน และความรู้ของตัวนักข่าวเอง ฉะนั้นข่าวสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงจึงมักจะถูกฉายภาพผ่านกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นโดยนักการเมือง หรือบุคคลมีชื่อเสียง

ผู้วิจัยทบทวนพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้บริโภคว่าเปลี่ยนแปลงไป หันมาใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข่าวสารเกี่ยวกับสภาวะอากาศเปลี่ยนแปลง และข่าววิทยาศาสตร์มากขึ้น

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาในบล็อกแอนตาร์กติกามากกว่า 50 บล็อกที่ตีพิมพ์ระหว่างปี 2007-2008 ซึ่งเป็นปีที่นักวิทยาศาสตร์กำหนดให้เป็นปีขั้วโลกนานาชาติ ร่วมกับสัมภาษณ์บล็อกเกอร์ (นักวิทยาศาสตร์ที่เป็นนักข่าวพลเมือง) เพื่อหาคำตอบว่านักวิทยาศาสตร์แสดงบทบาทนักข่าวพลเมืองอย่างไร

ผู้วิจัยให้บริบทก่อนหน้าปี 2007 ว่าอินเทอร์เน็ตเข้ามาในชุมชนนักวิทยาศาสตร์ที่แอนตาร์กติกา ทั้งที่ฐานถาวรและฐานชั่วคราวนอกพื้นที่ โดยวัตถุประสงค์เริ่มแรก คือ จะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นตัวเชื่อมระบบ โลจิสติก และระบบการเก็บข้อมูลวิจัย แต่กลับทำให้นักวิทยาศาสตร์ค้นพบวิธีติดต่อครอบครัวและเพื่อน การสื่อสารออนไลน์ที่เกิดขึ้นที่แอนตาร์กติกา มีทั้งในรูปแบบบล็อก podcasts live webcasts ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์แลกเปลี่ยน เล่าประสบการณ์ที่พวกเขาพบในแต่ละวันออกไปสู่โลกที่ห่างไกลและทำให้เกิด Antarctic Blogosphere ซึ่งสะท้อนภาพความหลากหลายของประชาชนที่กระตือรือร้น และสนับสนุนการทำวิจัยบนทวีปแห่งนี้

จากการศึกษาพบว่า บล็อกส่วนตัวของกลุ่มนักวิทยาศาสตร์กลายเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนส่งต่อประสบการณ์ ความรู้ที่กว้างขวาง แม้ว่าจะมีเว็บไซต์ทางการก็ตาม ความชำนาญที่หลากหลายของนักวิทยาศาสตร์ยังผลให้บล็อกส่วนตัวของพวกเขากลายเป็นพื้นที่ความรู้ สื่อสารข้อเท็จจริงในเรื่องที่ซับซ้อนอย่างสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงกับผู้คนทั้งโลกได้เป็นอย่างดี ทั้งยังมี Photoblog ในรูปข้อความ ภาพถ่าย ภาพวิดีโอ ซึ่งบางครั้งนักวิทยาศาสตร์ก็นำไปอัปโหลดลงยูทูป (YouTube) อีกด้วย

เนื้อหาสาระและความหลากหลายของรูปแบบการสื่อสารสะท้อนว่าเหล่าบล็อกเกอร์แอนตาร์กติกาตระหนักว่าปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญระดับโลก หลายคนตัดสินใจเขียนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแอนตาร์กติกาเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้คนเข้าใจ ทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ความมุ่งมั่นในการสื่อสารดังกล่าวสะท้อนแรงบันดาลใจในการแสดงบทบาทเป็นนักข่าวพลเมือง อย่างไรก็ตาม มีบล็อกที่เขียนเป็นภาษาแม่ของพวกเขาอีกมากมาย เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน นอร์เวย์ และสเปน

นักข่าวพลเมืองบางคนเปิดเผยว่า ตนเขียนเป็นภาษาอังกฤษในตอนต้นแล้วเปลี่ยนมาใช้ภาษาประจำชาติแทน เพราะได้รับอีเมลตำหนิจากเพื่อนร่วมชาติ หรือถูกต่อว่าต่อขานจากผู้อ่าน เพราะการเดินทางมาทำวิจัยที่แอนตาร์กติกายังความภาคภูมิใจให้คนในประเทศในฐานะตัวแทนคนในชาติ

เนื้อหาส่วนใหญ่ในบล็อกเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมสุดขั้วที่นักวิทยาศาสตร์และทีมงานต้องเผชิญขณะทำงานวิจัย งานเขียนบางเรื่องถูกสื่อกระแสหลักเลือกไปนำเสนอต่อ เช่น ข่าวการส่งถุงยาง

อนามัยกว่า 16,488 ขึ้นไปที่ฐาน McMurdo ในเดือนมิถุนายน ปี 2008 นสพ.นิวซีแลนด์นำไปรายงานต่อ ซึ่งดูยางเหล่านี้ถูกใช้เป็นที่เก็บสิ่งของหรือวัตถุปลอดภัย และใช้บรรจุตัวอย่างในการศึกษาเวลาขนส่ง

บล็อกของนักวิทยาศาสตร์ที่กลายเป็นนักข่าวพลเมืองยังทำหน้าที่ให้ข่าวสารต่อเนื่องจากข่าว เช่น เรื่องของนักวิทยาศาสตร์ชาวออร์เวย์ที่ตกเป็นข่าวว่าขาหักในสกีออร์เวย์ บล็อกไดอารี่ของเขาให้ข้อมูลเพิ่มเติมถึงอาการไว้สั้นๆ รวมทั้งการส่งตัวเขาจากแอนตาร์กติกามาออร์เวย์

ความสำคัญของการใช้บล็อกแอนตาร์กติกาไม่ได้อยู่ที่มันเป็นบล็อกส่วนตัวหรือทางการ แต่อยู่ที่บทบาทในการให้การศึกษา วารสารศาสตร์พลเมืองทำให้ผู้รับสารทั่วโลกสามารถเข้าถึงตัวนักวิทยาศาสตร์โดยตรง โดยที่นักวิทยาศาสตร์เหล่านี้คือผู้รู้เห็นและบันทึกผลกระทบที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าบล็อกส่วนใหญ่มีธรรมชาติในการให้ความรู้ ส่งเสริมให้งานวิจัยของตนเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากและกว้างขวางขึ้น ทั้งนี้ บล็อกเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา Polar Science ที่บรรจุในหลักสูตรของโรงเรียนที่เกิดขึ้นเพราะแรงบันดาลใจจากบล็อก โดยบล็อกจะสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยการรายงานกิจกรรมวันต่อวันของนักวิทยาศาสตร์ที่แอนตาร์กติกา หัวข้อที่ปรากฏในบล็อก ได้แก่ เหตุการณ์แต่ละวันที่นักวิจัยประสบ หัวข้อที่นักเรียนและคนทั่วไปถามมา ซึ่งปรากฏว่าผู้รับสารที่ตื่นตัวไม่ใช่ นักเรียนแต่เป็นประชาชนทั่วไป ซึ่งไม่ใช่ผู้รับสารเป้าหมายในตอนแรก ดังนั้น แม้บล็อกจะมีความสัมพันธ์กับชั้นเรียนในโรงเรียน แต่ก็ทำหน้าที่ทางวารสารศาสตร์ คือ ให้ข่าวสารแก่คนทั้งโลกในขณะเดียวกันด้วย

ระหว่างปี International Polar Year มีโครงการเกิดขึ้นมากมายเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังเกิดขึ้นที่ดินแดนห่างไกลอย่างขั้วโลก เว็บไซต์ IYP จึงจัดสรรพื้นที่ในเว็บไซต์แก่บล็อก โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 6 หัวข้อ ได้แก่ บรรยากาศ น้ำแข็ง แผ่นดิน มหาสมุทร ประชาชน และอวกาศ ในช่วงที่ผู้อ่านอ่านเรื่องสมบูรณ์ และส่งความเห็นในบล็อกบนเว็บไซต์ IYP ช่วงนั้นผู้อ่านจะไม่ค่อยเข้าไปในเว็บไซต์ของตัวโครงการหรือในบล็อกส่วนตัวของนักวิทยาศาสตร์ ความสนใจจากสื่อมวลชนและประชาชนจำนวนมากยังทำให้เกิดนวัตกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างเว็บไซต์ Ice Stories ซึ่งดำเนินการโดยพิพิธภัณฑ์ในสหรัฐกับนักวิทยาศาสตร์ที่เป็นนักข่าวพลเมืองในเวลาต่อมา

สารคดี Ice Stories ที่เผยแพร่ระหว่างปี 2007-2008 ใช้นักข่าวพลเมือง 7 คน และที่เผยแพร่ในช่วงปี 2008-2009 ใช้นักข่าวพลเมือง 13 คน เว็บไซต์นี้ยังเผยแพร่ภาพ Podcasts video content live webcasts จากขั้วโลกใต้ และมีสารคดีพิเศษที่ให้ภูมิหลังตั้งแต่เรื่องราวของนักเพนกวินจนถึงเรื่องโลกร้อน ผล

ปรากฏว่าสารคดีดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างมาก โดยในเดือนพฤศจิกายน 2008 มีผู้ชมเปิดชมต่อสัปดาห์สูงถึง 2500 คน และตลอดช่วงปี IPY มีคนดูทั้งสิ้น 569,007 คน

เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนความจริงที่ว่า มีนักวิทยาศาสตร์จำนวนมากที่กระหายจะสื่อสารกับประชาชน และเว็บ Ice Stories ช่วยอำนวยความสะดวกให้การเล่าเรื่องของพวกเขา ต่อมาทาง Exploratorium ได้จัดการอบรม 6 วันให้แก่นักวิทยาศาสตร์ 12-18 คน เนื้อหาการอบรมสอนให้ผลิตวิดีโอ ภาพถ่ายดิจิทัล ผลิตเสียง เขียนและเล่าเรื่อง ผลลัพธ์ คือ ทำให้โครงการนี้สร้างผลกระทบได้มากขึ้น และสนับสนุนให้นักวิทยาศาสตร์เหล่านี้ยังเป็นนักข่าวพลเมืองต่อไปในอนาคต

สารคดี “Ice Stories” พัฒนามาเป็นเครือข่ายการปฏิสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม แม้เมื่อกลับมาถึงบ้านเกิดแล้ว นักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ก็ยังได้รับอีเมล หรือคำถามจากนักเรียนเพื่อทำโครงการวิทยาศาสตร์ รายงานส่งครู หรือคำถามที่ถามเพราะสงสัยอยากรู้เอง ซึ่งนักข่าวพลเมืองเหล่านี้เปิดเผยว่า การได้รับการตอบรับจากเพื่อน ครอบครัว และคนแปลกหน้าเป็นสิ่งที่มีศรัทธามากสำหรับพวกเขา

นักวิทยาศาสตร์บางคนมีบล็อกมากกว่าหนึ่งสำหรับสื่อสารกับคนอ่านเป้าหมายต่าง ๆ กัน เพื่อสร้างความผูกพันกับผู้อ่านให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ บล็อกจึงกลายเป็นเครื่องมือและพื้นที่ที่ทำลายข้อจำกัดเดิมของการสื่อสาร ทำให้เกิดการรายงานข่าววิทยาศาสตร์โดยไม่ต้องมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลาง ซึ่งเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ให้นักวิทยาศาสตร์หันมาเป็นนักข่าวพลเมืองก็เพราะไม่พึงพอใจกับบทบาทของสื่อกระแสหลักที่ไม่ให้พื้นที่แก่ภาพ/ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยของพวกเขาอย่างน่าพอใจนั่นเอง วารสารศาสตร์พลเมืองจึงเป็นวิธีที่พวกเขาสามารถก้าวข้ามกระบวนการสื่อสารที่ต้องพึ่งพาตัวกลาง และสื่อสารกับสาธารณชนได้โดยตรง พวกเขาเขียนเล่าถึงรายงานวิจัย ชีวิตบนน้ำแข็ง และที่สำคัญ “ประสบการณ์ตรง” ที่พวกเขาประสบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากของโลกและสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ด้านข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการเป็นนักข่าวพลเมือง พบว่านักวิทยาศาสตร์มาทำงานที่แอนตาร์กติกา ในฐานะตัวแทนของสถาบันที่ร่วมโครงการวิจัยจึงไม่มีทางเลือกอื่นใด นอกจากต้องใช้อินเทอร์เน็ตที่จัดให้โดย US Antarctic Program ซึ่งมีข้อกำหนดว่าอะไรที่สามารถรายงานได้ อะไรที่ไม่สามารถรายงาน ซึ่งประการหลัง ส่วนมากจะเป็นเรื่องลิขสิทธิ์ การแชร์ไฟล์ การใช้โปรแกรมสไกป์ การจัดทำแคมเปญรณรงค์ทางการเมือง เป็นต้น ไม่มีข้อห้ามในการใช้บล็อก แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม นักวิทยาศาสตร์บางคนกล่าวว่าบางกลุ่มก็มีการควบคุมเนื้อหาอย่างเข้มงวด ขอให้หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข่าวสารทางลบ เพราะส่วนหนึ่งบล็อกถูกจัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาและสื่อสารกับนักเรียนในโรงเรียน ผู้ดูแลเว็บและครูจึง

มักจะทำให้แน่ใจว่าเนื้อหาบนเว็บมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงอายุ และช่วยให้ครูวางแผนบทเรียนที่เกี่ยวกับเรื่องที่ตีพิมพ์ได้

นอกจากนี้ บล็อกที่เป็นทางการจะมีระบบบรรณาธิการ (Editorial control) แต่ไม่มีนักวิทยาศาสตร์คนใดรู้สึกต่อต้าน เพราะชอบที่มีคนมาช่วยทำให้สารของตนน่าสนใจขึ้น เช่น กรณีของ Ice Stories

การเล่าเรื่องในบล็อกส่วนตัวยังช่วยให้คนทั่วไปเข้าถึงวิทยาศาสตร์ได้ง่ายขึ้น น่าสนใจขึ้น การแสดงความเห็นของผู้อ่านจึงมักเป็นไปในทางชื่นชม สนับสนุน บางส่วนถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่พวกเขาโพสต์ ที่สำคัญ คือ บล็อกช่วยให้นักวิทยาศาสตร์สามารถตอบคำถามโดยตรง ซึ่งส่งผลให้ช่องว่างระหว่างนักวิทยาศาสตร์กับสาธารณชนหายไป

โดยสรุปวารสารศาสตร์พลเมืองช่วยให้งานเขียนทางวิทยาศาสตร์แพร่กระจาย และประชาชนเกิดความตระหนักในวิกฤติการณ์อากาศเปลี่ยนแปลงไป แรงจูงใจในการเป็นนักข่าวพลเมืองของนักวิทยาศาสตร์ที่ทำงานในแอนตาร์กติกาเกิดจากความต้องการตอบโต้ท่าทีเพิกเฉยที่สื่อกระแสหลักมีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ (Climate-change) เนื่องจากในมุมมองของนักข่าวอาชีพประเด็นดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการกำหนดวาระข่าวสารของตน นักวิทยาศาสตร์เหล่านี้จึงหันมาแสดงบทบาทเป็นนักข่าวพลเมือง รายงานผลกระทบของภาวะโลกร้อนจากมุมมองของพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ที่มีความรู้ในเรื่องที่เกิดขึ้น โดยสื่อสารกับประชาชนผ่านบล็อกทั้งส่วนตัวและเป็นทางการ สิ่งนี้นักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ทำสะท้อนว่าอินเทอร์เน็ตกำลังสร้างความเปลี่ยนแปลงแก่การรายงานข่าววิทยาศาสตร์

3) งานวิจัยเรื่อง “Getting Closer? Encounters of the National Media with Global Images” (Pantti, 2013) ศึกษาความใกล้ชิดทางอารมณ์ที่ถูกสร้างขึ้นผ่านภาพข่าวและวิดีโอของนักข่าวพลเมืองที่ปรากฏในสื่อหลักของฟินแลนด์ทั้งสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์กับสุนทรียทางการถ่ายภาพวารสารศาสตร์ และบทบาทภาพข่าวของนักข่าวพลเมืองที่ปรากฏในกระบวนการรายงานข่าววิกฤติที่เกิดขึ้นในที่ห่างไกล

ผู้วิจัยใช้แนวคิด Journalistic Witnessing และแนวคิด Global Image-world ที่อธิบายว่าเทคโนโลยีการบันทึกภาพและวิดีโอผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ทำให้คนทั่วโลกได้เห็นสิ่งที่ผู้คนประสบหรือเห็นภาพเหตุการณ์ในทันทีที่เกิดผ่านผู้อยู่ในเหตุการณ์ ได้สัมผัสประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแบบสดๆ และเรียลไทม์ เทคโนโลยีการบันทึกภาพและวิดีโอจึงกลายเป็นเครื่องมือของนักเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ใช้ภาพเหล่านี้แสดงให้ผู้คนเห็นการต่อสู้ของฝ่ายตน ทั้งนี้ บทบาทของประชาชนในการถ่ายภาพที่เป็นประจักษ์พยานของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถูกเรียกว่า “พยานในรูปสื่อ” (Media witness)

ภาพข่าวของนักข่าวพลเมืองเหล่านี้มิได้มีส่วนในการกำหนดเนื้อหาข่าว และมีคุณค่าข่าวเท่านั้น หากยังแสดงให้เห็นว่าภาพข่าวจากนักข่าวพลเมืองจะปรากฏในสื่อหลักได้ ก็ต่อเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นโดยไม่คาดคิด หรือเมื่อนักข่าวไม่สามารถเข้าถึงที่เกิดเหตุได้ เมื่อเกิดเหตุลักษณะนี้ขึ้น องค์กรข่าวจึงจะใช้ภาพที่ยังไม่ได้ตรวจสอบของนักข่าวพลเมือง เพราะเห็นว่าต้องเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ

ภาพถ่ายมีบทบาทพิเศษในการเป็นประจักษ์พยานในภาวะวิกฤติ (Witness crisis) เพราะให้สิ่งที่เป็ นธรรมชาติ ไม่ปรุงแต่ง เป็นการจับภาพความจริงที่โปร่งใส และเนื่องจากมีแนวโน้มว่าผู้ที่เห็นภาพถ่ายจะเข้าใจ ว่าภาพถ่ายคือ “สิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ” ภาพข่าวของนักข่าวพลเมืองจึงมีอำนาจมากกว่าข้อความและมีฐานะเป็น พื้นที่ที่ทำให้คนเกิดจินตภาพที่เป็นสากล (Cosmopolitan Imaginary)

ส่วนแนวคิด Internal Globalization อธิบายการก่อรูปของพื้นที่สาธารณะในระดับชาติ เมื่อประเด็น ที่คนทั้งโลกสนใจกลายเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในระดับภูมิภาคและโลก ความสัมพันธ์ระหว่างตัวต นคนอื่น และโลกจะถูกพัฒนาขึ้น ช่วยให้มนุษย์เกิดจินตภาพที่เป็นสากล สื่อข้ามชาติที่ทำงานข้ามพรมแดนจึงดู เหมือนจะช่วยสนับสนุนให้เกิดจินตภาพที่เป็นสากลมากกว่าสื่อระดับชาติ

ส่วนแนวคิดเรื่องสุนทรียศาสตร์ในภาพถ่ายมีใจความโดยสรุปว่า ภาพข่าวที่พลเมืองถ่ายมีคุณค่าเรื่อง ความใกล้ชิด ความจริง แต่อาจจะมีปัญหาที่ขาดการควบคุม ทำให้มีธรรมชาติของความรุนแรงปรากฏอยู่ใน ภาพ เช่น มีภาพศพ ภาพที่โหดร้ายทารุณ กลายเป็นประเด็นทางจริยธรรมที่สื่อกระแสหลักต้องคำนึงถึงในการ คัดเลือกภาพข่าวของนักข่าวพลเมือง ฉะนั้นการที่สื่อกระแสหลักนำภาพข่าวจากนักข่าวมาใช้จึงเท่ากับการ ประกอบสร้างใหม่ (reconstruct) และการยืนยัน (reaffirm) จินตภาพทางวิชาชีพของนักข่าว (professional imaginary) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้ชม การนำเสนอภาพตัวแทนทางสายตาของนักข่าว และความคิดเกี่ยวกับวารสารศาสตร์ที่เป็นสากล

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาภาพข่าวที่เป็นกรณีศึกษา โดยวิเคราะห์สุนทรีย ในภาพข่าวของนักข่าวพลเมืองใน 2 มิติ คือ 1) ความใกล้ชิดทางอารมณ์ 2) บทบาทของภาพข่าวในการ รายงานข่าววิกฤติในมุมมองของนักข่าวอาชีพ โดยเฉพาะความสามารถของภาพถ่ายในการสร้างความใกล้ชิด ทางอารมณ์แก่ผู้ชมให้มีต่อผู้ที่อยู่ห่างไกล และสัมภาษณ์เชิงลึกนักข่าว 20 คน อาทิ นักข่าวต่างประเทศ บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ บรรณาธิการบริหาร และบรรณาธิการภาพข่าวในประเด็นประโยชน์และปัญหา ของการนำภาพจากนักข่าวพลเมืองมาใช้ในงานข่าว การสัมภาษณ์เกิดขึ้นระหว่างเดือนตุลาคม 2011-มกราคม 2012

ภาพข่าวที่ใช้เป็นกรณีศึกษามี 4 กรณี ประกอบด้วย 1) ภาพข่าวเหตุการณ์จลาจลในซีเรียในนสพ. Helsingin Sanomat ระหว่างวันที่ 17 มีนาคม 2011- วันที่ 13 มีนาคม 2012 2) ภาพเคลื่อนไหวเหตุการณ์ประท้วงการเลือกตั้งในอิหร่าน 2009 ที่ออกอากาศทางช่อง YLE ระหว่างวันที่ 13-22 มกราคม 2009 3) ภาพเคลื่อนไหวเหตุการณ์แผ่นดินไหวและสึนามิในญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ 11-12 มีนาคม 2011 4) ภาพเคลื่อนไหวการสังหารอดีตนายกรัฐมนตรี มูอัมมาร์ กัดดาฟี ระหว่างวันที่ 20-21 ตุลาคม 2011

ผลการศึกษา พบว่าผู้วิจัยเห็นว่าภาพข่าวจากนักข่าวพลเมืองอยู่ในฐานะรูปแบบการสื่อสารที่อยู่นอกเหนือหลักสุนทรียศาสตร์ในการเล่าเรื่องทางวารสารศาสตร์โดยทั่วไป “ความเป็นจริง” (Realness) และ “ความใกล้ชิด” (Closeness) ในภาพถ่ายของนักข่าวพลเมืองถูกนำเสนอผ่านเทคนิค สัญลักษณ์ และรหัส นอกจากนี้ ภาพพลเมืองที่ถูกพลเมืองด้วยกันถ่ายไว้ยังสร้างความใกล้ชิดและให้ความรู้สึกเหมือนอยู่ที่นั่น (being-thereness) ภาพถ่ายจากนักข่าวพลเมืองจึงมีคุณค่าเท่ากับเครื่องมือที่เป็นสากล (Cosmopolitan Tools) และเป็น “สุนทรียศาสตร์ของมือสมัครเล่น” (Amateur aesthetics)

อย่างไรก็ตาม เมื่อนักข่าวนำไปใช้ นักข่าวจะเลือกภาพที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางวิชาชีพของตน เช่น ความเป็นกลางและความเป็นจริงที่แท้ รวมถึงสอดคล้องกับงานประจำวันของตน ฉะนั้นการที่สื่อ นำภาพมาใช้ในพื้นที่ของตนเอง จึงเท่ากับว่าสื่อได้สร้างบริบทใหม่แก่ภาพเหล่านี้ (re-contextualize) ทำให้ภาพถูกเผยแพร่ในระดับประเทศ และทำให้ภาพมีความหมายใหม่ สร้างกรอบข่าว (Framing) ของภาพขึ้นมาใหม่ และมีหน้าที่ใหม่ ขณะเดียวกัน กระบวนการดังกล่าวก็สะท้อนสิ่งที่วารสารศาสตร์เป็นและควรจะเป็น รวมทั้งทำให้ผู้ชมเกิดจินตภาพ และมีปฏิสัมพันธ์ต่อสื่อที่ฉับพลัน และความทุกข์ยากของผู้คนที่อยู่ห่างไกลเหล่านี้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า องค์ประกอบของความสุนทรีย์ในภาพข่าวของพลเมืองมีลักษณะ ดังนี้

1) ไม่ได้ถูกประกอบสร้างขึ้น (Unconstructedness) เป็นภาพชอตเดี่ยว (Single shot) ที่ไม่ได้ผ่านการตกแต่งแก้ไข และขาดโครงสร้างการเล่าเรื่อง (ไม่มีต้น กลาง จบ) ซึ่งนักวิชาการบางคนเห็นว่าจำเป็นต่อความเข้าใจ

ประเด็นนี้สำคัญ เพราะทำให้คนยอมรับคุณภาพของภาพที่ไม่คมชัดของฟุตเทจจากโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น ในกรณีคลิปของกาดดาฟีที่โทรทัศน์นำไปออกอากาศโดยไม่ตัดต่อ ฟุตเทจนั้นทั้งไม่ชัด ภาพพร่าเบลอ เหตุการณ์ที่เกิดก็ซุลมุนวุ่นวาย ทั้งยังมีเสียงดังจากฝูงชนที่บ้าคลั่ง ภาพเหล่านี้มีผลดึงดูดความสนใจและความตั้งใจให้เกิดขึ้นจาก “การไม่ได้ประกอบสร้างขึ้น” ซึ่งให้อารมณ์ดิบ ๆ เพราะเป็นการเล่าเรื่องจริงโดยไม่ได้จัดฉาก ขณะที่ภาพของนักข่าวมักถูกนำเสนอในลักษณะที่ถูกประกอบสร้างมากเกินไป (Over-

constructedness) เป็นความสุนทรีย์ที่ถูกบ่มเพาะขึ้น ไม่สามารถทำให้คนดูรู้สึก หรือสร้างความเชื่อมต่อทางอารมณ์ความรู้สึกได้ ทั้งนี้ โรลิ่งด์ บาร์ตส์เคยวิจารณ์ไว้ว่าภาพของนักข่าวมีรหัสมากจนเกินไป เป็นรหัสที่ใส่เพื่อให้ผู้อ่านตัดสินใจที่อยู่ในภาพด้วยจริยธรรมของผู้อ่านเอง

2) สร้างขึ้นจากกรอบที่ไม่ได้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ (Sense of Closeness) ถูกสร้างขึ้นโดยกรอบที่ไม่ได้เป็นมืออาชีพ ภาพถ่ายของพลเมืองจะไม่ค่อยเน้นที่ปัจเจกคนใดคนหนึ่งหรือหลายคน ต่างกับช่างภาพอาชีพที่จะมีจุดเน้นที่บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบ เพื่อแสดงอารมณ์และสร้างความใกล้ชิด

ความใกล้ชิด ระยะระหว่างกล้องกับสิ่งที่ถ่ายสะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างภาพกับคนดู ถ้ากล้องเข้าไปใกล้มาก ความสัมพันธ์ทางสังคมก็ยิ่งใกล้ชิดแนบแน่น

ในการถ่ายเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่ลุกลามไปในประเทศอาหรับหลายประเทศ ชัดเจนว่าพลเมืองถ่ายภาพโดยมีจุดสนใจที่ความเจ็บปวดของประชาชน เช่น ในกรณีของซีเรีย พลเมืองถ่ายภาพชายล้มลงนอนกับพื้นไม่เห็นหน้าตา ถ่ายแต่ส่วนลำตัวเหยียดยาวอยู่เบื้องหลัง ตรงกลางภาพเป็นกองเลือดและมีชายซึ่งอยู่ในท่าทางตื่นตระหนกยืนอยู่เบื้องหน้า

ภาพเหล่านี้ไม่มีแบบแผนในการถ่าย ส่วนใหญ่นักข่าวพลเมืองมักถ่ายในมุมกว้างให้เห็นภาพผู้คนที่มาชุมนุม หรือภาพมุมกว้างของสถานที่ที่ถูกทำลายล้าง หรือได้รับความเสียหาย และใช้มุมต่ำถ่ายทำให้ได้ความรู้สึกของประสบการณ์ตรง บางภาพถ่ายตอนวิงหนี หลบซ่อน ถ่ายจากขอบหน้าต่าง/ประตู ทำให้เห็นความสำคัญของอันตรายที่จะเกิดแก่ช่างภาพประจักษ์พยาน (Photographer witness)

3) การเคลื่อนที่ (Mobility) ความรู้สึก “อยู่ที่นั่น” ถูกสร้างขึ้นจากการใช้กล้องเคลื่อนที่ไปมาแบบไม่มีแบบแผน ทั้งการแพน (การเคลื่อนกล้องในแนวนอนกับพื้นจากซ้ายไปขวา หรือขวาไปซ้าย) การเหวี่ยงกล้องข้ามไปมา เพราะต้องการแสดงให้เห็นทุกสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวคนถ่าย แทนที่จะมีจุดสนใจเป็นเฉพาะ (จุดโฟกัส) หรือในบางครั้งก็ถ่ายแบบไล่ตามสิ่งที่ถ่าย (Follow shots) เพราะตัวเองก็เคลื่อนที่ตามไปด้วย หรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย การที่กล้องเคลื่อนตามการเคลื่อนของสิ่งที่ต้องการถ่าย ทำให้เกิดมุมมองที่ลึก เห็นสิ่งที่กำลังจะเกิดเสมือนว่ายืนอยู่ในฝูงชนกลุ่มนั้น และมองเห็นเหมือนที่คนถ่ายกำลังเห็น ทำให้เกิดอารมณ์ร่วมกับสิ่งที่เห็น

นอกจากนี้ ภาพถ่ายที่ถ่ายขณะช่างภาพวิงหนีสนามในญี่ปุ่นยังแสดงถึงความไม่เชื่อในสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น และละเลยที่จะหลบหนีของผู้คนที่ปรากฏในกล้อง

4) การทำให้เกิดความเกี่ยวพัน (Embodied Collectivity) ตามปกติช่างภาพอาชีพจะไม่นำตัวเองเข้าไปอยู่ในภาพ หากนักข่าวพลเมืองสามารถเป็นส่วนหนึ่งของภาพได้ เช่น ในคลิปเหตุการณ์สึนามิ ผู้ถ่ายซีวีวีผ่านกล้องให้ดูระดับน้ำ ผู้ชมสามารถได้ยินเสียงพูด เสียงหายใจของช่างภาพพลเมือง เพราะเป็นวิธีการสื่อสารในแบบ “from-anyone-to-anyone” ซึ่งสร้างความเป็นเราให้เกิดขึ้น

ในด้านมุมมองของช่างภาพอาชีพที่มีต่อภาพที่นักข่าวพลเมืองถ่าย พบว่าวาทกรรมของช่างภาพอาชีพที่มีต่อภาพถ่ายพลเมืองจากมือสมัครเล่นเหล่านี้มี 2 ประเด็น

ประเด็นที่หนึ่ง สิ่งที่ภาพเหล่านี้ส่งผลต่อวงการวารสารศาสตร์ นักข่าวและบรรณาธิการกล่าวถึงประโยชน์ และปัญหาจากภาพเหล่านี้ภายในกรอบวิชาชีพและจริยธรรม (เช่น แนวทางปฏิบัติขององค์การการเมืองภายในองค์กร และคุณค่าทางวิชาชีพอย่างการบริการสาธารณะ ความเป็นกลาง อิสรภาพ ความทันเหตุการณ์) และการรับรู้ที่มีต่อผู้ชม ซึ่งส่วนใหญ่จะคำนึงถึงผู้ชมในบริบทที่เป็นผู้รับสารระดับประเทศ แม้จะยอมรับว่าภาพเหล่านี้มีประโยชน์ แต่โดยทั่วไปภาพของพลเมืองถูกมองว่าเป็น “วัตถุดิบ” (ขณะที่งานของช่างภาพอาชีพคือ finished products) ที่องค์กรข่าวใช้ประโยชน์ได้ เพราะยึดคุณค่าเรื่องของแท้ ความเป็นกลาง และสุนทรียศาสตร์ แต่นักข่าวบางคนก็ไม่สนใจความเป็นกลางว่าจะเป็นปัญหา เพราะงานข่าวพลเมืองเป็นทางเลือกที่ดีกว่าไม่มีอะไรเลย นอกจากนี้ คุณค่าของภาพข่าวจากพลเมืองที่สร้างความรู้สึกเหมือนเราอยู่ที่นั่นได้ถูกวิจารณ์ว่าเป็นการทำให้เรื่องของตนเองเป็นคณวณมากกว่าจะสร้างการมีส่วนร่วม

ประเด็นที่สอง ศักยภาพของภาพจากนักข่าวพลเมืองที่จะสร้างความใกล้ชิดและสร้างจินตภาพทางจริยธรรมให้แก่ผู้ชม (รับรู้ภาพไปสร้างอะไรแก่ผู้ชมบ้าง) โดยทั่วไปนักข่าวยอมรับว่าสื่อกระแสหลักใช้ภาพความขัดแย้ง ภาพภัยพิบัติจากนักข่าวพลเมือง/มือสมัครเล่นมากขึ้น แต่ไม่ได้มองว่าเป็นสิ่งที่คุกคามตนเอง ยินดีที่ภาพมาช่วยประกอบข่าวของตนให้สมบูรณ์ขึ้น และทำให้รับใช้สาธารณชนได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อนักข่าวอาชีพไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในที่เกิดเหตุ และไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง อะไรคือความจริง ถ้าประชาชนที่นั่นไม่บอก ดังนั้น ภาพถ่ายจึงเท่ากับหลักฐานทรงพลังในการบอกว่าจะอะไรคือความจริงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีก๊าดดาฟี ถ้าคนถ่ายภาพไม่มีโทรศัพท์เคลื่อนที่ในกระเป๋า คนอื่น ๆ ในโลกก็คงไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมองภาพข่าวพลเมืองในฐานะสารคดีหรือคุณภาพด้านความหมาย แต่มีเพียงหนึ่งคนที่กล่าวถึงความหมายเชิงสัญลักษณ์ของภาพเหล่านี้ โดยเห็นว่าภาพเหล่านี้แสดงถึงการกดขี่เสรีภาพของประชาชน

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการเชื่อมโลกด้วยเทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ทำให้เกิดแหล่งข่าวที่มีค่ามากสำหรับนักข่าว ทำให้ได้ข่าวสารทันทั่วทั้งที่ได้ภาพจากนักข่าวพลเมืองที่มีความหลากหลายของมุมมองและการเล่าเรื่องหลากหลายระดับ และทำให้ทราบว่าสุนทรียะในภาพข่าวของพลเมืองแตกต่างจากสุนทรียะในภาพข่าวของช่างภาพอาชีพ เพราะเกิดจากองค์ประกอบที่ต่างกัน กล่าวคือ ไม่ได้เกิดจากการประกอบสร้างขึ้นสร้างขึ้นจากกรอบที่ไม่ได้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ มีการเคลื่อนที่ และมีการทำให้เกิดความเกี่ยวพัน แม้ว่านักข่าวอาชีพจะนำภาพข่าวพลเมืองไปใช้ในสื่อกระแสหลักมากขึ้น แต่ก็เป็นการนำไปใช้ภายใต้เงื่อนไขบางประการ เช่น นักข่าวอาชีพไม่สามารถเข้าถึงความจริงในพื้นที่ที่เกิดเหตุได้ และเป็นภาพที่สอดคล้องกับกรอบการตัดสินใจทางมาตรฐานวิชาชีพ และทางจริยธรรม และส่วนใหญ่ยังเห็นว่าภาพข่าวพลเมืองเป็นวัตถุดิบมากกว่าจะเป็นงานที่เสร็จสมบูรณ์แล้วใช้งานได้ทันที

4) งานวิจัยเรื่อง “Gatekeeping and Citizen Journalism: The Use of Social Media During the Recent uprisings in Iran, Egypt, and Libya” (Ali & Fahmy, 2013) ศึกษาบทบาทของข่าวพลเมืองในด้านการเป็นผู้สื่อข่าว การเผยแพร่กระจายข่าวสาร การระดมคนชุมนุม กรณีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศอิหร่าน อียิปต์ และลิเบีย

ใช้กรอบการวิเคราะห์ทางทฤษฎีที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีผู้สื่อข่าวอ้างอิงแนวคิดของ White (1950) ที่ระบุว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวผ่านกระบวนการคัดเลือกข่าวหรือภาพ โดยทั่วไปทฤษฎีนี้ใช้อธิบายบทบาทของนักข่าวและบรรณาธิการข่าวของสื่อกระแสหลัก แต่ผู้วิจัยจะนำมาศึกษาเนื้อหาข่าวพลเมือง เพราะมีข่าวพลเมืองจำนวนมากที่ถูกนำเสนอเป็นข่าวพาดหัวหลัก ๆ ในสื่อกระแสหลัก และยังคงต้องผ่านการคัดกรองของสื่อกระแสหลัก ขณะที่ข่าวพลเมืองถูกมองว่าเป็นพื้นที่เสรีของพลเมือง และนักวิชาการนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนจำนวนหนึ่งเชื่อว่าเทคโนโลยีจะเปลี่ยนภูมิทัศน์วารสารศาสตร์

งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยทบทวนมาจะมองว่าการที่สื่อกระแสหลักยังคงมีบทบาทการเป็นผู้สื่อข่าวข่าวสารเท่ากับบังคับให้ข่าวพลเมืองอยู่ในกรอบที่เจาะจง รักษาความเป็นข่าวแบบประจำวัน และวิธีการเล่าข่าวของสื่อหลักให้ดำรงอยู่ต่อไป รวมทั้งเป็นการทำลายวัตถุประสงค์ที่เป็นการปฏิวัติวงการวารสารของข่าวพลเมือง และทำให้แม้จะมีข่าวพลเมืองในทวีตเตอร์ เฟสบุ๊กมากมาย แต่จะมีส่วนน้อยเท่านั้นที่ถูกสื่อหลักเลือกมารายงานต่อสาธารณะ เพราะมีเนื้อหาตรงกับกรอบและข่าวประจำวันที่สื่อหลักต้องการ และโดยมากข่าวพลเมืองที่ผ่านการคัดเลือกก็มักจะเป็นข่าวบันเทิง และข่าวที่ปลุกชนทั่วไปสนใจ

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยเอกสารและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เน้นศึกษาวิธีที่สื่อเครือข่ายสังคมส่งผ่านข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารในชาติตะวันตกจาก 3 กรณีศึกษา คือ 1) การชุมนุมประท้วงที่ประเทศอิหร่านในปี 2007 ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จ (Green Revolution) 2) การโค่นล้มเผด็จการมูบารัคและพวกพ้อง (Facebook revolution) ประเทศอียิปต์ และ 3) การโค่นล้มเผด็จการกัตดาฟี (Twitter Revolution) ซึ่งประสบความสำเร็จ แต่ต้องอาศัยการแทรกแซงด้วยกำลังทหารของนาโต และมีกลุ่มติดอาวุธ NTC ของลิเบียเองเข้าต่อสู้กับกลุ่มกัตดาฟี

ด้านบริบทความเป็นมามีข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

ประเทศอิหร่าน เกิดความขัดแย้งทางการเมืองหลังผลการเลือกตั้งปรากฏออกมาว่าประธานาธิบดีอาหมัดดีนจาดีได้เป็นประธานาธิบดีในสมัยที่สองในวันที่ 13 มิถุนายน 2009

ประเทศอียิปต์ ในวันที่ 25 มกราคม 2011 เกิดการชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลของประธานาธิบดีมูบารัคที่ครองอำนาจมากกว่า 30 ปี ความโกรธแค้นของประชาชนเกิดจากปัญหาความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนจนคนรวย อัตราการว่างงานที่สูงลิ่ว นโยบายสร้างความสัมพันธ์กับอิสราเอล ข้อพิพาทระหว่างชายแดนอียิปต์กับฉนวนกาซา การส่งก๊าซให้อิสราเอล และปัญหาคอร์รัปชัน

ประเทศลิเบีย กัตดาฟีครองอำนาจด้วยการล้มล้างราชวงศ์ที่เป็นมิตรกับตะวันตกและขึ้นเป็นประธานาธิบดีมาตั้งแต่ 1969 ก่อนจะถูกสังหารในปี 2011 ครองอำนาจเกือบ 50 ปี โดยในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2011 ประชาชนลุกฮือขึ้นต่อต้าน กัตดาฟีสังหารเข้าปะทะมีประชาชนตายจำนวนมาก เกิดการควบคุมแทรกแซงสื่อกระแสหลัก เกิดแรงกดดันทั้งจากประชาชนและนานาชาติ

ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์การใช้สื่อ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และผลที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อใหม่ในการรายงานข่าวสารที่เกิดขึ้น เปรียบเทียบทั้งสามเหตุการณ์ของงานวิจัย “Gatekeeping and Citizen Journalism : The Use of Social Media During the Recent uprisings in Iran, Egypt, and Libya”

	Green Revolution	Facebook revolution	Twitter Revolution
สื่อ	- ทวิตเตอร์เป็นสื่อเครือข่ายทางสังคมที่ถูกใช้มากที่สุด	- เฟซบุ๊กเป็นสื่อที่คนใช้มากที่สุด - ผู้บริหารกูเกิล โกนิม (Ghonim) สร้างแฟนเพจ เราคือชาวอียิปต์ขึ้นมา	- ทวิตเตอร์ - เฟซบุ๊ก - ยูทูบ
วัตถุประสงค์ของการใช้สื่อ	- ใช้รายงาน บันทึกการต่อสู้ของกลุ่มผู้ประท้วง ทั้งภาพและข้อความ - ใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางการต่อสู้ และใช้ภาพของเนตาเป็น Visual Icon	- เป็นช่องทางนัดหมาย และชักชวนประชาชนมาชุมนุมประท้วงในวันที่ 25 ม.ค. 2011 - เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการชุมนุมให้เข้าถึงผู้ชมจำนวนมาก - ใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางการต่อสู้ เฟซบุ๊กเป็นช่องทางที่สำคัญ และชาวอียิปต์ คือ Visual Icon เผยแพร่สิ่งที่ถูกกระทำและรายงานความพยายามต่อสู้ทางการเมืองของประชาชน - ใช้เฟซบุ๊กเพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารให้ถึงสื่อนานาชาติ	- ใช้อัพโหลดภาพ - พุดเทจที่ถ่ายด้วยมือถือ - รายงานเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
กลุ่มคนที่ใช้	- นักเคลื่อนไหวทางสังคม - นักข่าวพลเมืองเผยแพร่ข่าวสารให้นักข่าวสำนักข่าวต่างชาติ, สาธารณชน ทำให้ผู้ประท้วงเข้าถึงผู้รับสารที่อยู่นอกอิหร่าน การเลือกตั้งจึงเป็นจุดกำเนิดนักข่าวพลเมืองในอิหร่าน	- คนทั่วไป - คนที่สนใจการเมือง - ประชาชนที่ออกมาชุมนุม - นักข่าวพลเมือง	- ประชาชนทั่วไป - กลุ่มกบฏ

ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์การใช้สื่อ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และผลที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อใหม่ในการรายงานข่าวสารที่เกิดขึ้น เปรียบเทียบทั้งสามเหตุการณ์ของงานวิจัย “Gatekeeping and Citizen Journalism : The Use of Social Media During the Recent uprisings in Iran, Egypt, and Libya” (ต่อ)

	Green Revolution	Facebook revolution	Twitter Revolution
ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลอิหร่านใช้กองกำลังเข้าปราบปรามผู้ประท้วงอย่างรุนแรง กระทั่งการประท้วงต้องยุติลง 	<ul style="list-style-type: none"> - การสลายการประท้วงด้วยแก๊สน้ำตา - มูบารัคสั่งบล็อกอินเทอร์เน็ต แต่ประชาชนส่วนหนึ่งก็ยังสามารถเข้าถึงได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทันทที่เกิดการประท้วง รัฐสั่งบล็อกมือถือ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ตัดขาดชาวลิเบียออกจากประเทศที่เหลือในโลก - รัฐใช้สื่อเครือข่ายสังคมข่มขู่คุกคามและควบคุม โดยเฉพาะเมื่อเห็นว่าสื่อหลักนำชาวพลเมืองไปออกอากาศและเผยแพร่ต่อ โดยพยายามบล็อกเพื่อสกัดการแพร่กระจาย รัฐพยายามหามาตรการมาจำกัดอิทธิพลดังกล่าวต่อสาธารณะ
ผลที่เกิดขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประท้วง ฝ่ายต่อต้านที่มีบทบาทโดดเด่น นักข่าวบรรณาธิการและบล็อกเกอร์ถูกจับกุมคุมขังโดยปราศจากการไต่สวนในศาล ถูกซ้อมทรมานและทำร้ายร่างกาย - รัฐบาลอิหร่านเพิ่มข้อจำกัดต่อสื่อทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ยากมากที่จะรายงานข่าวโดยไม่ผ่านกระบวนการเซ็นเซอร์ รวมทั้งสั่งลบเว็บไซต์เพื่อปิดกั้นการไหลของข่าวสาร อย่างไรก็ตาม มีคลิปวิดีโอหนึ่งถูกอัปโหลดในยูทูบ แสดงภาพการสังหารหญิงสาวผู้ประท้วง เนดา (Neda Agha-Soltan) ซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ยิงเข้าที่หน้าอก 	<ul style="list-style-type: none"> - หลังจากGhoniM ผู้สร้างเพจเราคือชาอีดได้ออกทีวี Dream TV ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของ ชาวยูทูปส่วนใหญ่และสื่อตะวันตกรู้จักโกนิมจากดริมทีวี (มีสื่อกระจายเสียงมาช่วยแพร่กระจายข่าวสารจากสื่อใหม่ และทำให้คนรู้จักเพจชาอีดมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มความนิยมในตัวเขา) สำนักข่าวอัลจาซีรารายงานเรื่องการใช้ชาอีดเป็นสัญลักษณ์และเหตุการณ์ประท้วง ทำให้คนรู้จักเพจนี้มากขึ้น แสดงให้เห็นว่าสื่อเก่าและสื่อใหม่ได้สร้างความสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ขึ้นมา 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประท้วงชาวลิเบียได้แรงบันดาลใจหรือเห็นตัวอย่างจากกรณีของเพื่อนบ้าน จึงใช้เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูบเป็นช่องทางสื่อสารสิ่งที่เกิดขึ้น เมื่อรัฐบล็อกก็ใช้ช่องทางใหม่ๆ ในการเผยแพร่รายงานชาวพลเมืองต่อไป - นาโตเข้ามาแทรกแซงและทิ้งระเบิดเมืองลิเบียนานหลายเดือน ในที่สุดกัตดาฟีก็ถูกจับโดยกองกำลัง NTC ของฝ่ายกบฏ อย่างไรก็ตาม มีภาพร่างโซกเลือดของกัตดาฟีขณะถูกดึงมาจากรถกระบะ ซึ่งถ่ายวิดีโอและเผยแพร่โดยสมาชิก NTC ขณะที่บางฟุตบอลโชว์ภาพไร้ชีวิตของกัตดาฟีถูกลากไปตาม

ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์การใช้สื่อ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และผลที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อใหม่ในการรายงานข่าวสารที่เกิดขึ้น เปรียบเทียบทั้งสามเหตุการณ์ของงานวิจัย “Gatekeeping and Citizen Journalism : The Use of Social Media During the Recent uprisings in Iran, Egypt, and Libya” (ต่อ)

	Green Revolution	Facebook revolution	Twitter Revolution
ผลที่เกิดขึ้น	<p>- ความตายของเนดากลายเป็นสัญลักษณ์การเรียกร้องเสรีภาพของอิหร่าน นักข่าวพลเมืองอิหร่านอัฟโพลด์ไฟล์วิดีโอผ่าน Current.com และหลุดรอดจากการตรวจเข้มของรัฐบาลไปได้ ทำให้เครือข่ายสื่อมวลชนยักษ์ใหญ่ของสหรัฐ CNN, ABC, NBC, CBS นำไปเผยแพร่ต่อ ขณะเดียวกันวิดีโอนี้ก็แพร่กระจายไปในอิหร่านเหมือนไวรัส ภายใต้อาณาเขตการเซ็นเซอร์ข่าวสารภายในประเทศ วิดีโอนี้ทำให้ประธานาธิบดีสหรัฐส่งข้อความเตือนรัฐบาลอิหร่าน</p>	<p>- ภาพของซาอีตถูกเลือกเป็นไอคอนเพราะว่าถูกสื่อกระแสหลักเลือก ไม่ใช่เพราะเฟซบุ๊กอย่างเดียว แต่สื่อกระแสหลักเลือกเผยแพร่รายงานของนักข่าวพลเมือง เพราะมีคุณค่าต่อผู้ชมของตัวเอง มีประโยชน์ต่อองค์กรข่าวของตน ใช้เป็นแหล่งข้อมูล และเลือกเพราะส่งเสริมรักษาสถานภาพของสื่อหลักในสังคม ฉะนั้น นักข่าวพลเมืองยังต้องพึ่งพาสื่อหลักเพราะต้องการเข้าถึงประชาชน</p> <p>- สื่อเก่ายังคงมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นทางการเมืองของนักข่าวพลเมือง และการสร้างบล็อกการเมือง แม้ว่าสื่อเก่าจะไม่ได้มีอิทธิพลในการกำหนดวาระข่าวสารโดยลำพังอีกต่อไป</p> <p>- สื่อหลักยังคงเป็นตัวเลือกรายแรกของนักข่าวพลเมืองในการลิงก์บล็อกของตัวเองเข้าไป</p> <p>- บล็อกเกอร์ส่วนใหญ่มีสายสัมพันธ์กับสื่อหลัก เพราะเคยเป็นนักข่าวหรือเป็นนักข่าวของสื่อหลักนั้น ๆ มาก่อน</p> <p>- พลังของสื่อเครือข่ายสังคมคือเข้าถึงคนจำนวนมากรวมทั้งคนที่อยู่ในต่างประเทศ สะท้อนการเชื่อมต่อกันของช่องทางสื่อสารต่าง ๆ เริ่มจากผู้ประท้วงใช้สื่อสังคมออนไลน์ จนเกิดปรากฏการณ์ “ปากต่อปาก” ไปถึงสื่อมวลชนในโลกอาหรับ เช่น อัลจาซีรา มีการเชื่อมโยงกันระหว่างการลุกฮือในอิหร่าน อียิปต์และลิเบีย</p>	<p>ถนนคลุกฝุ่น วิดีโอของอัลจาซีรา รายงานว่ายังไม่ชัดเจนว่าตอนถูกจับกัตดาฟีตายหรือยังมีชีวิต ขณะที่ประธานาธิบดีคนใหม่บอกว่ากัตดาฟียังมีชีวิตตอนถูกจับ แต่เสียชีวิตก่อนถึงรฟ.ไม่กี่นาที</p>

ผลการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ โดยพบว่าในแง่ความสัมพันธ์ของสื่อกระแสหลักและวารสารศาสตร์พลเมืองนั้น สื่อกระแสหลักพึ่งพาข่าวสารจากสื่อเครือข่ายสังคม เพราะสื่อเครือข่ายสังคม ให้ข่าวสารที่สื่อกระแสหลักต้องการตลอดการลุกฮือ ชาวจากเฟซบุ๊ก ยูทูบมีความสำคัญต่อสื่อกระแสหลักในโลก

ตะวันตกมาก เนื่องจากไม่ได้รับอนุญาตให้สื่อตะวันตกเข้าไปทำข่าว ร่วมกับเหตุผลอื่น ๆ เช่น ความปลอดภัย ค่าใช้จ่ายในการทำข่าวนอกประเทศ เพราะฉะนั้นสื่อกระแสหลักส่วนใหญ่จึงพาข่าวสารจากชาวพลเมืองทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม ในการรายงานข่าวพลเมืองเหล่านี้ พบว่านักข่าวพลเมืองต้องปรับวิธีการนำเสนอของตนให้ตรงกับการทำข่าวแบบประจำวัน รวมถึงกรอบวารสารศาสตร์แบบสื่อกระแสหลักจึงจะได้รับความสนใจ ถูกเลือกไปนำเสนอ (ซึ่งนักข่าวพลเมืองที่ใช้สื่อใหม่ในประเทศเหล่านี้ หลายคนเป็นนักข่าว หรือเคยเป็นนักข่าว อาชีพมาก่อน ทำให้ทราบว่าจะทำอย่างไรให้ข่าวได้ไปปรากฏในสื่อกระแสหลัก) ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนความพยายามในการรักษาอำนาจนำเหนือกระบวนการผลิตและแพร่กระจายข่าวสารของสื่อมวลชน ผ่านบทบาทการเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะนำเสนอหรือไม่ ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกระแสหลักกับวารสารศาสตร์พลเมืองจึงเป็นไปในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ทั้งสามประเทศมีบริบททางการเมืองคล้ายคลึงกัน รัฐบาลควบคุมสื่อกระแสหลักและนักข่าวพลเมืองอย่างเข้มงวดมาก โดยเฉพาะลิเบีย ช่วงที่เกิดการลุกฮือต่อต้านรัฐบาล มีการบล็อกอินเทอร์เน็ต และมักส่งคนแทรกซึมเข้าไปในสื่อออนไลน์เพื่อข่มขู่คุกคามเคลื่อนไหวในโลกออนไลน์

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการปฏิวัติคือ การต่อสู้ของประชาชน การเคลื่อนไหวของนักเคลื่อนไหว การระดมคน การชุมนุมของประชาชน และการแพร่กระจายของข่าวผ่านวิธีเก่าแก่อย่าง “ปากต่อปาก” (Word of mouth) ร่วมกับการส่งข้อความ (Text messaging) ซึ่งช่วยให้ข่าวสารเดินทางได้รวดเร็วมากในสังคมชนเผ่าและเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีพลังมากที่สุดในการแพร่กระจายข่าวสาร

ส่วนสื่อเครือข่ายสังคมช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร ถูกใช้เพื่อต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลง แพร่กระจายข่าวสารไปต่างประเทศ และเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน แม้ว่ากิจกรรมในโลกออนไลน์ เช่น เปลี่ยนภาพโปรไฟล์เป็นชาอีด การสวดอวิดิโอของเนดาประสบความสำเร็จ แต่ก็เพราะมีการเริ่มต้นไว้ในโลกออฟไลน์ กล่าวคือ ภาพทั้งสองนี้ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ในการชุมนุมประท้วงตามท้องถนน ฉะนั้นการปฏิวัติจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความยากลำบากในโลกแห่งความเป็นจริงด้วย (Offline struggle) จึงสรุปได้ว่าความสำเร็จของการประท้วงต่อต้านขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคม ไม่ใช่การใช้สื่อเครือข่ายทางสังคม แต่สื่อเครือข่ายสังคมช่วยให้นักเคลื่อนไหวที่หลากหลายได้มาเจอกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีพื้นที่เสรีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองที่ประชาชนเข้าถึง และสร้างโอกาสให้คนได้ยินเสียงของนักข่าวพลเมือง หลังจากสื่อกระแสหลักในชาติตะวันตกเลือกข่าวที่สอดคล้องกับกรอบคุณค่าขององค์กรตนมารายงาน ทำให้ข่าวจากนักข่าวพลเมืองทั้งสามประเทศกลายเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญมากของประชากรทั่วโลก

งานวิจัยนี้สะท้อนบทบาทของข่าวพลเมืองในด้านการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร การเผยแพร่กระจายข่าวสาร การระดมคนชุมนุม กรณีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศอิหร่าน อียิปต์ และลิเบีย พบว่า แม้สื่อสังคมออนไลน์จะช่วยให้เกิดการแพร่กระจายข่าวสารของนักข่าวพลเมือง หากความเสรีของข่าวพลเมืองก็ยังคงจำกัดจากการครอบงำของสื่อกระแสหลักผ่านบทบาทผู้เฝ้าประตูข่าวสาร ในการรายงานข่าว ฉะนั้นสื่อกระแสหลักพึ่งพาเนื้อหาข่าวสารจากนักข่าวพลเมืองก็จริง แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาอำนาจนำในการสื่อสารไปยังสาธารณชนอยู่เหมือนเดิม งานข่าวพลเมืองที่ถูกเลือกไปนำเสนอจึงเป็นงานที่สอดคล้องกับกรอบบรรทัดฐานในการรายงานข่าวของสื่อกระแสหลัก

5) งานวิจัยเรื่อง “Reporting Disasters from inside a Repressive Regime: A Citizen Journalism Case Study of the 2008 Cyclone Nargis Disaster” (Downman, 2013) ศึกษาบทบาทของการรายงานข่าวพลเมืองกรณีเหตุการณ์พายุไซโคลนนาร์กีสปี 2008 ในประเทศพม่าซึ่งเป็นประเทศเผด็จการทางทหาร

งานวิจัยนี้มีปัญหาคำวิจัย 3 ข้อ คือ 1) นักข่าวพลเมืองแสดงบทบาทอย่างไรในการรายงานข่าวพายุ นาร์กีสจากพื้นที่เกิดเหตุ 2) อะไรคือแรงกระตุ้นให้นักข่าวพลเมืองรายงานข่าวพายุไซโคลนนาร์กีส 3) นักข่าวพลเมืองเหล่านี้เคยผ่านการอบรมการรายงานข่าวและหรือการผลิตสื่อมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยงานวิจัยทางวารสารศาสตร์พลเมืองและสรุปว่างานวิจัยที่ผ่านมามักจะเน้นศึกษาในขอบเขตแคบ ๆ เช่น ความชอบธรรมในการรายงานข่าว ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยี วารสารศาสตร์พลเมือง และบล็อก ยากมากที่จะมุ่งความสนใจไปที่การรายงานข่าวประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ และส่วนใหญ่ยังใช้มุมมองของวารสารศาสตร์พลเมืองแบบตะวันตกในการศึกษา จึงขยายงานวิจัยมาที่สื่อวารสารศาสตร์พลเมืองที่ไม่ใช่สื่อวารสารศาสตร์พลเมืองตะวันตก และเลือกศึกษากรณีพายุ นาร์กีสในพม่า เพราะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีลักษณะพิเศษคือเป็นภัยพิบัติครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของพม่าที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีความอ่อนไหวทางการเมืองสูงมาก รัฐบาลทหารพม่าจึงกวดขันการไหลของข้อมูลข่าวสารมากเป็นพิเศษ

จากนั้นทบทวนแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมืองของ Benkler (2006) ที่เห็นว่าอินเทอร์เน็ตสามารถสร้างความเป็นไปได้อย่างมากให้แก่สื่อ แม้ว่าจะอยู่ภายใต้ระบอบการปกครองแบบเผด็จการ อินเทอร์เน็ตช่วยให้เกิดการรวบรวมข้อมูลใต้ดินและมีบทบาทช่วยสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยและความยุติธรรม ซึ่งทำให้เห็นผลของวารสารศาสตร์พลเมืองว่าแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมไม่ว่าจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสรีภาพสื่อถูกควบคุมหรือไม่ ผู้วิจัยยังทบทวนบทบาทการรายงานข่าวของนักข่าวพลเมืองที่เกิดขึ้นในสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ยากลำบากอื่น ๆ เช่น ในซีเรีย อิหร่าน อียิปต์ ซาอุดีอาระเบีย คิวบา และจีน เพื่อยืนยันว่า

อินเทอร์เน็ตมีบทบาทสำคัญทำให้เกิดความเป็นไปได้ที่นักข่าวพลเมืองจะรายงานข่าว ตลอดจนทำให้เป้าหมายของสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองบรรลุผล

การทบทวนงานวิจัยวารสารศาสตร์พลเมืองในพม่า ทำให้ทราบว่าวารสารศาสตร์พลเมืองในพม่าเติบโตขึ้นมากในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา เพราะเกิดเหตุการณ์สำคัญในประเทศขึ้นหลายครั้ง เช่น ในปี 2007 เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงทางการเมือง “Saffron Revolution” และนำไปสู่การจับกุมคุมขังพระสงฆ์จำนวนมากในพม่า

ผู้วิจัยยังทบทวนแนวคิดเรื่องวารสารศาสตร์ทางเลือก (Alternative journalism) ที่ระบุว่าการรายงานข่าวทางเลือกมักเกิดจากภาวะไม่พึงพอใจ ทั้งไม่พอใจต่อประเด็นและเนื้อหาข่าวที่ปรากฏในสื่อกระแสหลักและทั้งไม่พอใจกระบวนการ วิธีการ ความรู้ ขอบเขตของข่าว การรายงานข่าวทางเลือกจึงเป็นผลผลิตนอกองค์กรและนอกเครือข่ายสื่อกระแสหลัก ซึ่งรวมถึงสื่อของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง องค์กรการเมือง และกลุ่มผู้สนับสนุนด้วย

จากนั้นทบทวนแนวคิดเรื่องความหมายของภัยพิบัติ และความเสียหายที่เกิดจากพายุไซโคลนนาร์กิสว่าเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เมืองทั้งเมืองถูกทำลายลง ประชาชนกว่า 140,000 ตาย และมากกว่า 2.5 ล้านคนบาดเจ็บ ทั้งนี้ เหตุการณ์เกิดขึ้นในคืนวันที่ 2 พฤษภาคม 2008 ที่บริเวณที่ราบลุ่มอิระวดี และเมืองหลวงเก่าอย่างกุ้ง รวมทั้งเมืองเล็ก ๆ อีกหลายเมือง

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บข้อมูลทางมานุษยวิทยา เช่น การสนทนาโดยบังเอิญ การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับเจ้าหน้าที่กู้ภัย ผู้ช่วยเหลือผู้อพยพ และผู้อพยพ รวมถึงใช้บทสนทนาที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้นำศาสนาและชุมชน ช่วยให้เข้าใจว่าวารสารศาสตร์พลเมืองเกิดในพม่าอย่างไร ร่วมกับการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว คือ ได้ข้อมูลจากเนื้อหาจดหมายที่ได้รับทางอีเมลจากนักข่าวพลเมืองที่อยู่ในพม่า ซึ่งรายงานข่าวจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบที่เลวร้ายที่สุด

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนามระหว่างปี ค.ศ. 2008-2010 ส่วนใหญ่ทำในประเทศไทย รวมถึงสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกว่า 20 คน ได้แก่ นักข่าวพลเมือง ผู้นำศาสนา เจ้าหน้าที่องค์กรให้ความช่วยเหลือและเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาชุมชนที่ทำงานในพม่า ในจำนวนนี้ 10 คนเป็นนักข่าวพลเมืองที่อยู่อาศัยในพม่า หรือไปพม่า เพื่อรายงานเหตุการณ์ที่เกิดในพม่า แต่สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวในไทย นักข่าวพลเมืองทั้งหมดจะสัมภาษณ์ในลักษณะปกปิดชื่อจริง เพราะเกรงว่าจะเกิดอันตรายขึ้นกับตนเอง

ในแง่การทำงานของนักข่าวพลเมืองพบว่า นักข่าวพลเมือง 10 คนที่สัมภาษณ์มีอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์ ผู้นำศาสนา คณงาน เกษตรกรและนักข่าวอิสระ ครู ส่วนใหญ่จะเผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับเรื่องราวของผู้รอดชีวิต ความพยายามของรัฐบาลที่จะห้ามประชาชนเข้าไปยังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ จดหมาย ภาพถ่าย ข้อมูลเชิงปริมาณ เรื่องราวของภัยพิบัติ ซึ่งนักข่าวพลเมืองใช้วิธีการจดบันทึกและถือบันทึกขำพรหมแดนมาไทย หรือบางส่วนใช้วิธีส่งอีเมลจากร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในพม่ามาให้คนรู้จักที่อยู่ในไทยช่วยเผยแพร่

ในการรายงานภัยพิบัติ นักข่าวพลเมืองเหล่านี้ต้องเสี่ยงชีวิตเดินทางไปในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด งานของพวกเขาทำให้โลกสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะรัฐบาลพม่าเองพยายามมองข้ามและปราบปรามผู้รายงาน

จากการสัมภาษณ์นักข่าวพลเมืองเหล่านี้ไม่ได้คิดว่าตนเองเป็นนักข่าว และรู้ว่าตนไม่ใช่ นักข่าว แต่มองว่าตนเป็น “ท่อ” ส่งข่าวสารและภาพไปยังสื่อต่างชาติ เพราะไม่มีใครทำหน้าที่นี้ เหมือนเป็นวารสารศาสตร์ทางเลือก (Alternative journalism) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับการให้คำจำกัดความของ Atton แม้ว่าวารสารศาสตร์พลเมืองกับวารสารศาสตร์ทางเลือกมีความแตกต่างกัน แต่เนื้อหาข่าวไซโคลนนาร์กิสแสดงให้เห็นว่าการรายงานข่าวสองลักษณะนี้มีส่วนที่ทับซ้อนกันในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและกระบวนการรายงาน ส่วนที่สอดคล้องกับความหมายของนักข่าวพลเมือง คือ สะท้อนการทำงานของประชาชนธรรมดาที่รับเอาบทบาทหน้าที่ของนักข่าวมาเพื่อรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในฐานะพยานผู้รู้เห็น ทั้งงานเขียน ภาพ และวิดีโอที่เป็นเนื้อหาที่ได้มาโดยตรง (First-hand accounts) ข่าวที่นักข่าวพลเมืองรายงานตลอดช่วงเวลาที่เกิดวาตภัยนาร์กิสจึงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นการฉายภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง ท่ามกลางความพยายามระงับการรายงานข่าวจากทางการ

นักวิจัยแสดงความเห็นว่า การที่นักข่าวพลเมืองเปิดเผยความยุติธรรมและความทุกข์ยากลำบากของชาวพม่าจากพายุไซโคลนทำให้วารสารศาสตร์พลเมืองมีคุณค่าและความชอบธรรมในการรวบรวมข้อมูล เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชากรโลกทราบที่กำลังเกิดอะไรขึ้นที่พม่าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สิ่งนี้คือโลกาภิวัตน์ที่แท้จริง ทำให้ไม่ว่ารัฐบาลทหารพม่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถโดดเดี่ยวตนเองจากสังคมโลกได้อีกต่อไป

ทันทีที่เกิดพายุ รัฐบาลทหารพม่าสั่งห้ามนักข่าว เจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์และประชาชนเดินทางไปในเขตเกิดภัยพิบัติที่เลวร้ายที่สุด หากฝ่าฝืนจะถูกจับกุม นักข่าวต่างชาติถูกปฏิเสธวีซ่าเข้าพม่า เช่นเดียวกับ

เจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านมนุษยธรรม รัฐบาลปิดกั้นข่าวสารจากต่างประเทศและปฏิเสธรับความช่วยเหลือจากองค์กรบรรเทาสาธารณภัยนานาชาติ ปฏิเสธขงยังชีพจากนานาชาติ ทำให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างล่าช้าที่สุด ไม่อนุญาตให้สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส นำสิ่งของช่วยเหลือลงจากเรือ ห้ามมิให้สื่อต่างชาติและสื่อพม่าเดินทางเข้าบริเวณที่ราบลุ่มอิรวดี นอกจากนี้ยังมีการใช้ทหารสายลับตามล่าหาตัวนักข่าวต่างชาติ นักข่าวพม่าที่เข้าไปในเขตพื้นที่ประสบภัย นักข่าวอย่างน้อย 12 คน ทั้ง บล็อกเกอร์ นักข่าวหนังสือพิมพ์ถูกจำคุก บางคนได้รับโทษจองจำหลายสิบปี

สาเหตุที่รัฐบาลทหารพม่าไม่รับมาตรการช่วยเหลือจากต่างชาติ เพราะเกรงว่าการเข้ามาของชาวตะวันตกจะมีผลต่อการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญใหม่ กระทั่งเวลาผ่านไป 3 สัปดาห์หลังเกิดเหตุจึงอนุญาตให้เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยต่างชาติเข้าพม่าได้ ปฏิบัติการของรัฐบาลทหารเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ละเอียดอ่อนทางการเมืองมากที่สุด 1 ปีก่อนเกิดเหตุการณ์พายุ รัฐบาลเพิ่งปราบปรามผู้ประท้วงที่นำโดย พระสงฆ์ “Saffron Revolution” อย่างรุนแรง และในเดือนกุมภาพันธ์ก่อนเกิดพายุ รัฐบาลประกาศว่าจะเปิดให้ทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญใหม่ (ซึ่งมีผู้ไม่เห็นด้วยและวิพากษ์วิจารณ์ร่างดังกล่าวจำนวนมาก รัฐบาลจึงกลัวว่าจะนำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ประท้วงทั่วประเทศรอบใหม่) ในวันที่ 10 พฤษภาคม หรือ 8 วันหลังเกิดเหตุการณ์นาร์กีสถล่มที่ราบลุ่มอิรวดี

ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพม่า วิธีเดียวที่จะรายงานข่าวได้คือ นักข่าวพลเมืองในพม่ารายงานข่าวออกมาให้ประชาคมโลกทราบ หรือสื่อนานาชาติต้องทำงานร่วมกับชาวพม่าที่สามารถถ่ายภาพได้ หน้าที่การรายงานข่าวจึงตกเป็นของนักข่าวพลเมือง ซึ่งเสี่ยงอันตรายมาก แต่ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า พวกเขาคิดว่าการรายงานข่าวเป็นโอกาสที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนร่วมประเทศ การตั้งสิ่งกีดขวางตามถนนเพื่อสกัดกั้นการเดินทางเข้าสู่พื้นที่ที่เสียหายอย่างหนัก ทำให้นักข่าวพลเมืองต้องคอยหลบเลี่ยงด่านตรวจสกัด ภาพซอกซอกพลอยเคลื่อนทุ้งนาทำให้นักข่าวพลเมืองเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมุ่งมั่นที่จะรายงานโศกนาฏกรรมดังกล่าว

สื่อทีวีของรัฐพยายามลดขนาดความเสียหายของภัยพิบัติลง ทำให้นักข่าวพลเมืองรู้สึกเหมือนถูกบังคับกลายเป็นให้รายงานความจริง เกิดแรงจูงใจในการรวบรวมข้อมูลและรายงานข่าวสารให้โลกได้รู้ ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องปกติในพม่าที่นักศึกษาและประชาชนทั่วไปจะทำงานด้วยกันเพื่อรายงานเหตุการณ์

นักข่าวพลเมืองบางคนรายงานข่าวโดยส่งภาพจากอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ให้เพื่อนต่างชาติที่อยู่ในไทยและให้เพื่อนส่งต่อให้สำนักข่าวต่างประเทศ เนื่องจากนักข่าวพลเมืองเหล่านี้ทราบดีว่าอีเมลจะถูกสกรีน จึงไม่ได้บอกว่าส่งรูปให้สื่อ แต่เพื่อนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยทราบดีว่าต้องทำอะไรต่อไป

นักข่าวบางคนรายงานข่าวโดยตั้งเป้าหมายว่า จะค้นหาวามียอดคนตายเท่าไร เพื่อให้สามารถยืนยันได้ว่าหมู่บ้านกว่า 300 แห่งของพม่าถูกทำลายแบบรพนาสูร

นักศึกษาภาพยนตร์อยู่ในกลุ่มนักข่าวพลเมืองที่รายงานข่าวนี้นี้ด้วย โดยตัดสินใจทำภาพยนตร์สารคดีขึ้นมาโดยใช้ชื่อปลอมและไม่เผยแพร่ในพม่า ทั้งนี้ภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์เป็นหลักฐานสำคัญว่าเกิดอะไรขึ้นขณะเดียวกันก็มีนักข่าวพลเมืองอีกกลุ่มที่ทำภาพยนตร์สารคดีโดยทำงานร่วมกับกลุ่ม DVB ซึ่งเป็นสื่อนอกพม่า โดยเน้นที่เรื่องราวของเด็กกำพร้าที่พ่อแม่ตายจากพายุ ผลการสัมภาษณ์พบว่า ช่างภาพได้รับการสอนวิธีใช้กล้องก่อนที่บริเวณชายแดนไทยพม่าเพียงสองวัน ส่วนนักข่าวพลเมืองคนอื่น ๆ ก็ไม่เคยใช้กล้องมาก่อน สารคดีใช้เวลาผลิตนาน 12 เดือน และมีเนื้อหาบางส่วนที่เปิดโปงการคอร์รัปชันสิ่งของช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่พม่าต่อมาในปี 2009 ช่างภาพคนหนึ่งถูกจับกุมและตัดสินให้จำคุก 13 ปี แต่ถูกปล่อยตัวหลังจำคุกสองปี เพราะแรงกดดันจากนานาชาติ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยอย่างน้อย 21 คนถูกจับกุม รวมถึง Zarganar นักแสดงตลกและบล็อกเกอร์ชื่อดังที่รวบรวมอาสาสมัครมาช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งถูกจับหลังจากให้สัมภาษณ์ BBC World วิจารณ์การช่วยเหลือที่ล่าช้าของรัฐบาลพม่า เขาถูกลงโทษจำคุกถึง 59 ปี แต่ปัจจุบันได้รับการปล่อยตัวแล้ว

หลังจากนักข่าวพลเมืองรายงานข่าว รัฐบาลตอบโต้ด้วยการปล่อยสื่อและแคมเปญโจมตีชาวสารภาพถ่ายของนักข่าวพลเมืองและสื่อต่างชาติว่ามีเป้าหมายโจมตีบั่นทอนเสถียรภาพของพม่า และเพื่อควบคุมมิให้ชาวสารภาพถูกส่งออกนอกประเทศ รัฐจำกัดความเร็วของอินเทอร์เน็ต ลด bandwidth เพื่อให้เป็นอุปสรรคต่อการส่งข้อมูลภาพ

นักข่าวพลเมืองบางคนเคยผ่านการอบรมการผลิตสื่อมาก่อน บางคนไม่เคย บางส่วนเป็นนักศึกษาภาพยนตร์ ซึ่งก็จะมีพื้นฐานการผลิตสื่ออยู่แล้ว บางคนทำงานร่วมกับสื่อพม่า ซึ่งถูกเนรเทศไปประเทศอื่น และมีฐานที่มั่นอยู่ในต่างประเทศ หรือทำงานร่วมกับสื่อต่างชาติ การรายงานข่าวมีการวางแผนและทำงานประสานงานกันว่าจะใช้ภาพไหน ปล่อยภาพไหนออกไปล่วงหน้า แต่บางส่วนเกิดขึ้นโดยทันทีและเฉพาะกิจ เช่น บางคนเห็นความเสียหายกับตาตนเองแล้วเกิดความสะเทือนใจจึงบันทึกภาพและนำไปรายงาน

จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจจะสรุปได้ว่าในประเทศเผด็จการที่การเข้าถึงข่าวสารถูกจำกัด บทบาทของนักข่าวพลเมืองในการเล่าว่าเกิดอะไรขึ้นยิ่งทวีสำคัญขึ้น และบทบาทดังกล่าวจะเป็นไปได้ก็ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ช่วยให้เกิดโอกาสในการสร้างและแพร่กระจายข่าวสาร การไหลของข่าวสารอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ทำให้สื่อออกมาเข้าถึงข่าวในพม่าอย่างที่ไม่เคยปรากฏ รวมทั้งเป็นประจักษ์พยานว่าการรายงานข่าวที่ดีขึ้น (Better journalism) เกิดขึ้นได้ถ้านักข่าวพลเมืองทำงานร่วมกับนักข่าวอาชีพ

การจับกุมคุมขัง สูญเสียอิสรภาพทำให้นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่หวาดกลัวและต้องปกปิดข้อจริงของตนเอง ทว่าก็มีได้ปฏิเสธการรายงานความจริง แรงจูงใจที่เด่นชัดมาจากการที่ไม่มีใครทำหน้าที่รายงานสิ่งที่เกิดขึ้น แม้จะไม่ได้คิดว่าตัวเองเป็นนักข่าว แต่ต้องการบันทึกความทุกข์ยากที่คนพม่าประสบให้ประชาคมโลกรู้และเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น ขณะที่รัฐพยายามลดระดับความรุนแรงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้ปฏิเสธความช่วยเหลือจากนานาชาติ เพราะเกรงผลกระทบทางการเมือง

บทบาทในการรายงานข่าวนาร์กีสของนักข่าวพลเมืองพม่าจึงมีต้นทุนที่สูงมาก เมื่อพิจารณาจากผลกระทบที่ตามมาภายหลังแก่นักข่าวพลเมืองเอง บางคนเกิดอารมณ์เศร้า เป็นทุกข์เพราะภาพที่ตนได้เห็นและบันทึกไว้ บางคนถูกจับกุม แต่ผลงานของพวกเขาช่วยสนับสนุนแนวคิดที่ว่านักข่าวพลเมืองมีบทบาทเป็นแนวหน้าในการรายงานข่าวภัยพิบัติ

ตั้งแต่ปี 1989 บริบททางสังคม การเมือง สื่อสารมวลชนในพม่ามีการจำกัดการไหลของข่าวสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ คือ มีการเซ็นเซอร์ข่าวจากพม่า ขณะเดียวกันก็จำกัดข่าวจากภายนอก แม้ว่าหลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2010 เสรีภาพของสื่อจะผ่อนคลายขึ้น แต่การควบคุมสื่ออย่างเข้มงวดก็ยังคงดำเนินอยู่ อย่างไรก็ตาม ตลอดห้าปีที่ผ่านมา รัฐบาลพม่าเผชิญกับความท้าทายที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการเกิดขึ้นของนักข่าวพลเมืองทำให้เกิดการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการแพร่ภาพกระจายเสียงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพม่าสู่ประชาคมโลก แม้รัฐบาลจะพยายามจำกัดการใช้สื่อใหม่ด้วยการปรับปรุงกฎหมายเดิมที่ล้าสมัย เช่น ออกกฎหมายห้ามใช้ยูเอสบี แฟลชไดรฟ์ ซีดีในอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของประเทศ พ.ร.บ.การลงทะเบียนเครื่องพิมพ์และผู้พิมพ์เผยแพร่ 1962 เป็นหนึ่งในกฎหมายที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมเพื่อห้ามประชาชนแสดงความคิดเห็นส่วนตัวและเพื่อจำกัดการใช้อินเทอร์เน็ต ตามกฎหมายนี้ สื่อทุกชนิดจะต้องผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการของรัฐก่อนเผยแพร่ รวมถึงห้ามเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ประเด็นสิทธิมนุษยชน การโต้แย้งนโยบายรัฐ สถานการณ์เศรษฐกิจที่ชุมชนท้องถิ่นประสบปัญหาความยากจน และข่าวใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อรัฐบาล

สิ่งเหล่านี้อธิบายได้ว่าเหตุใดวาทภัยพายุไซโคลนนาร์กิสจึงเป็นเหตุการณ์ที่ต้องใช้ความพินิจพิเคราะห์อย่างมาก รวมทั้งมีกฎหมายอีก 3 ฉบับที่เอาผิดผู้ที่ทำให้ข่าวสารภายในประเทศรั่วไหลออกสู่ภายนอก หรือรายงานข่าวสารที่ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อต้านรัฐบาล เปิดเผยความลับของรัฐบาล เหล่านี้เป็นกฎหมายหลักที่รัฐบาลใช้เพื่อควบคุมเทคโนโลยีดิจิทัล การโพสต์ การเขียนอะไรผ่านอินเทอร์เน็ตแล้วก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของประเทศ นโยบาย ความมั่นคงจะถูกกลโกง อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องได้ใบอนุญาตจากรัฐ แม้แต่เครื่องแฟกซ์และโมเด็มก็นับเป็นอุปกรณ์ที่ต้องถูกตรวจสอบการไหลของข่าวสารและรายละเอียดเนื้อหาข่าวสาร

กฎหมายเหล่านี้สะท้อนความพยายามจำกัดการไหลของข่าวสารและการทำงานของสื่อ แต่อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสื่อดิจิทัลก็เปิดโอกาสให้นักข่าวพลเมืองในพม่าเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ได้อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน อีกทั้งกฎหมายเหล่านี้ก็ไม่สามารถหยุดนักข่าวพลเมืองจากการส่งข่าวสารที่เกิดขึ้นในประเทศได้

อย่างไรก็ตาม นอกจากกฎหมายแล้ว อุปสรรคอีกอย่าง คือ ต้นทุนของอุปกรณ์ในการรายงานข่าว ซิมการ์ด ค่าอินเทอร์เน็ตรายปีถูกตั้งราคาไว้สูงมากจนยากจะเข้าถึง

นอกจากนี้ อันดับเสรีภาพสื่อของพม่าอยู่ในลำดับที่เลวร้ายมาโดยตลอด จากการจัดลำดับขององค์กรนักข่าวไร้พรมแดน โดยในปี 2011-2012 เสรีภาพสื่ออยู่อันดับที่ 169 จาก 179 เพราะการควบคุมสื่ออย่างเข้มงวด การเซ็นเซอร์ ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสื่อที่มีการแทรกแซง

กล่าวโดยสรุปบทบาทของนักข่าวพลเมืองมีความโดดเด่นในการรายงานข่าวพายุไต้ฝุ่นนาร์กิส เพราะเป็นช่วงเวลาที่อ่อนไหวทางการเมืองพม่า ทำให้ทหารพม่าจับตาและลงโทษสื่อมวลชนที่ฝ่าฝืนคำสั่ง สื่อเองตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ยากต่อการรายงานข่าว ขณะเดียวกันนักข่าวพลเมืองที่รายงานข่าวนี้อีกก็ต้องเผชิญกับความเสี่ยงไม่แพ้กัน อย่างไรก็ตาม ในประเทศที่สื่อหลักถูกควบคุม วารสารศาสตร์พลเมืองสามารถสร้างการไหลของข่าวสารความคิด และความคิดเห็นได้มากกว่าสื่อกระแสหลักซึ่งทำหน้าที่ตามปกติไม่ได้ ขณะที่ประชาชนมีความต้องการข่าวสารอย่างมาก ส่วนเหยื่อของเหตุการณ์ก็ต้องพึ่งพาสื่อให้เป็นสื่อกลางในการรายงานข่าว ความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ความช่วยเหลือ ฉะนั้นในกรณีนี้นักข่าวพลเมืองจึงมีบทบาทเหมือนฮีโร่ ผู้ให้ความช่วยเหลือ นอกจากเป็นผู้ส่งสาร และยังสะท้อนลักษณะของวารสารศาสตร์พลเมืองที่เป็นกระบวนการ

สื่อสารแบบล่างขึ้นบน หรืออย่างน้อยก็เป็นการสื่อสารในระนาบเดียวกัน จึงเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีคุณค่าทางประชาธิปไตย

3. ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทนักข่าวพลเมืองหรือวารสารศาสตร์พลเมืองในมิติประวัติศาสตร์

มีจำนวน 1 เรื่อง คือ งานวิจัยเรื่อง “Blogging as Popular History Making, Blogs as Public History: A Singapore Case Study” (Ho, 2007) ศึกษาบทบาทของบล็อกในฐานะพื้นที่ที่สร้างประวัติศาสตร์สาธารณะ (Public History)

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์สาธารณะว่าเป็นสิ่งซึ่งมีความหมายต่อพลเมือง เนื่องจากประวัติศาสตร์ของชาติและชุมชนมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อประวัติศาสตร์ส่วนบุคคล แต่มีโอกาสน้อยมากที่ประชาชนสามัญธรรมดาจะมีส่วนร่วมในการสร้างพื้นที่ประวัติศาสตร์สาธารณะให้กว้างขวางขึ้น ที่ผ่านมามีประวัติศาสตร์สาธารณะถูกสร้างขึ้นและสะท้อนจากมุมมองของรัฐ สถาบันต่าง ๆ และนักวิชาการเท่านั้น รวมทั้งทบทวนแนวคิดเรื่องสื่อใหม่กับบทบาทในการสร้างพื้นที่ประวัติศาสตร์สาธารณะโดยระบุว่า อินเทอร์เน็ตให้ “เสียง” ที่มากขึ้นและดังขึ้นแก่ภาคสาธารณะในการเป็น “นักประวัติศาสตร์สมัครเล่น”

ผู้วิจัยให้บริบทประวัติศาสตร์สาธารณะของประเทศสิงคโปร์ว่ารัฐครอบงำการสร้างประวัติศาสตร์สาธารณะผ่านสถาบันการศึกษาอย่างยาวนานผ่านการสร้างหนังสือตำราเรียนและบังคับให้โรงเรียนใช้สอนนักเรียน รวมทั้งกำหนดโปรแกรมการศึกษาแห่งชาติที่ปลูกฝังลักษณะหรือความเป็นตัวตน (Sense of identity) แก่เยาวชนโดยให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของชาติ ตลอดจนค่านิยมหลักในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ สถาบันที่เป็นมรดกของชาติ พิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ยังดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการมรดกแห่งชาติ ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐและสถาบันสื่อมวลชน ถึงแม้รัฐจะไม่ได้เป็นเจ้าของโดยตรง แต่ก็มีอำนาจเซ็นเซอร์และระงับการเผยแพร่ข่าวสารที่เห็นว่าเป็นภัยต่อประเทศ (ขัดต่อเรื่องเล่าที่รัฐสร้างขึ้น) พลเมืองจึงมีพื้นที่แสดงความคิด ความคิดเห็น มุมมองน้อยมาก โดยเฉพาะในมุมมองที่ขัดกับเรื่องเล่าที่รัฐสร้างขึ้น

ในด้านภูมิทัศน์สื่อ ผู้วิจัยกล่าวว่านโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของสิงคโปร์ที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรวมถึงเทคโนโลยีการสื่อสารในปี 1992 และการประกาศให้สิงคโปร์เป็น Intelligent Nation ในปี 2015 ซึ่งกำหนดให้สิงคโปร์ก้าวสู่การเป็นประเทศอันดับหนึ่งของโลกในด้านการสื่อสารเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทำให้รัฐมีเป้าหมายว่า 100% ของบ้านที่มีเด็กกำลังเรียนในโรงเรียน เด็ก

เหล่านั้นจะต้องมีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง 90% ของครัวเรือนจะต้องเข้าถึงบรอดแบนด์ ดิจิทัลเทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ตจึงกลายเป็นช่องทางที่ประชาชนใช้สื่อสารกันโดยมีระดับการควบคุมจากรัฐน้อยกว่า และกลายเป็นพื้นที่กำเนิดวาทกรรมทางเลือก

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยนักวิจัยพิจารณาการเขียนบล็อกในฐานะกิจกรรมที่เป็น การสร้างประวัติศาสตร์ประชานิยมขึ้นมาในรูปแบบหนึ่ง (นอกเหนือจากการอ่านหนังสือ ร่วมงานรวมญาติมิตร ชมทีวี เทียวพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จำกัดเฉพาะพื้นที่ของครอบครัวและเพื่อน)

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาบล็อกประวัติศาสตร์ 2 แห่ง คือ Good Morning Yesterday และ Yesterday.sg มีประเด็นการศึกษา 3 ประเด็น คือ 1) การให้บริการในฐานะแหล่งทรัพยากร ทางประวัติศาสตร์แก่สาธารณชนของบล็อกทั้งสองแห่ง 2) ข้อจำกัดที่มาจำกัดความสามารถของบล็อกในการ สร้างประวัติศาสตร์สาธารณะอย่างเป็นประชาธิปไตย และ 3) ผลของบล็อกต่อประวัติศาสตร์สาธารณะที่รัฐ สร้างขึ้นในสิงคโปร์

ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าเทคโนโลยีข่าวสาร ในฐานะที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติของชาวสิงคโปร์จะทำ ทายการผูกขาดในการสร้างประวัติศาสตร์สาธารณะอย่างไร ผลการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งสองบล็อกพบว่า บล็อก สามารถเป็นพื้นที่ให้ชาวสิงคโปร์เขียน อภิปราย และมีส่วนร่วมกับการประวัติศาสตร์สาธารณะในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยพบว่า บล็อก Good Morning Yesterday ซึ่งบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับสิงคโปร์ในยุค 1960 -1979 ในรูปเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนตัว ความทรงจำในอดีตที่มีต่อสถานที่ ของเล่น ภาพยนตร์ใน อดีต ฯลฯ ความคิด ภาพถ่ายส่วนบุคคล แผนที่วาดด้วยมือ ประสบความสำเร็จอย่างมากในฐานะพื้นที่ ประวัติศาสตร์สาธารณะ เพราะเล่าประวัติศาสตร์ในมุมมองที่แตกต่างจากหนังสือเรียน คือ ไม่กล่าวถึงเหตุการณ์ การพัฒนาทางการเมือง แต่กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในมุมมองชีวิตความเป็นอยู่ ผู้อ่านรุ่นหลังจึงชื่นชอบและชื่น ชมมาก คุณลักษณะของบล็อกที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านและเหล่าบล็อกเกอร์แสดงความเห็นและโพสต์ข้อความ เรื่องราวช่วยสนับสนุนและนำไปสู่การสร้างประวัติศาสตร์แบบเป็นประชาธิปไตย ผ่านการรวบรวมความเชื่อ ความคิดของผู้อ่าน ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเรื่องราว และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในอดีต

สาเหตุที่ทำให้บล็อกกลายเป็นพื้นที่รวบรวม/บันทึกประวัติศาสตร์สาธารณะมี 3 ประการ คือ 1) ผู้สร้างบล็อกมีจุดมุ่งหมายที่เปิดกว้างให้ประชาชนหลายรุ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเนื้อหาและใช้ ประโยชน์ จึงไม่ได้ใส่รหัสไว้ 2) เนื้อหา แม้จะเป็นประสบการณ์ส่วนตัว แต่คนรุ่นเดียวกันก็รู้สึกคุ้นเคยและเข้า มาร่วมแลกเปลี่ยนด้วย รวมถึงคนที่มีอายุมากกว่าก็ยังใช้เครื่องมือแสดงความเห็นและตั้งโพสต์เพื่อร่วมบันทึก

ประวัติศาสตร์ จนกลายเป็นพื้นที่อภิปรายอดีตและบันทึกประวัติศาสตร์ 3) มีความสามารถในการเป็นจุดเริ่มต้นให้สาธารณชนร่วมกันสร้างประวัติศาสตร์ผ่านการสนทนาในเรื่องที่บล็อกเกอร์เขียนไว้ ทั้งยังเกิดการตรวจสอบ แก้ไขโดยอาศัยความทรงจำของสมาชิกในสังคมอีกด้วย

ข้อจำกัดความสามารถของบล็อกในการสร้างประวัติศาสตร์สาธารณะอย่างเป็นประชาธิปไตยเกิดจากการควบคุมของรัฐที่ทำให้เกิดบรรยากาศที่พลเมืองเกิดความระมัดระวังอย่างมาก เวลาจะเขียนเนื้อหาอะไรลงในสื่อออนไลน์ เกิดการเซ็นเซอร์ตัวเอง (Self-censorship) ขณะเดียวกันตัวบล็อกเกอร์ก็พยายามเลี่ยงไม่กล่าวถึงเรื่องราว/ความทรงจำทางการเมืองหรือประเด็นที่นำไปสู่การโต้แย้งถกเถียง เช่น การจลาจลทางเชื้อชาติ การประกาศอิสรภาพของสิงคโปร์ที่เกิดขึ้นในปี 1960s หรือเมื่อคนอ่านที่อ่อนวัยกว่าเสนอให้เขียนเรื่องการอยู่ก่อนแต่ง ความเชื่อเกี่ยวกับบุตรีธิดา บล็อกเกอร์จะตอบในเชิงว่าไม่เป็นการดี/ไม่เป็นการฉลาดที่จะไปพูดถึงเรื่องเหล่านั้น เพราะเป็นประเด็นที่บล็อกเกอร์ต้องทำงานหนักและต้องใช้ความคิดอย่างรอบคอบระมัดระวังมาก ซึ่งถ้าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน เจ้าของบล็อก Good Morning Yesterday จะไม่ใช่ชื่อจริงของตนเวลาเขียนถึง

ส่วนบล็อกYesterday.sg เกิดขึ้นในปี 2006 เพื่อให้บริการในฐานะแพลตฟอร์มที่แลกเปลี่ยนเนื้อหาเกี่ยวกับมรดกของชาติและเป็นพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามาอภิปรายถึงมรดกของชาติ เนื้อหารวบรวมมาจากหลายแห่งและผ่านการกลั่นกรองโดยทีมบรรณาธิการ

การก่อตั้งบล็อกนี้สำคัญ เพราะสะท้อนว่าประวัติศาสตร์ชาติของสิงคโปร์ไม่ได้เป็นเรื่องเล่าของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ประกอบขึ้นจากความทรงจำของปัจเจกบุคคล เป็นเหมือนทิศทางใหม่ของประวัติศาสตร์สาธารณะที่เคยถูกรัฐผูกขาดมายาวนาน ฉะนั้นในทางทฤษฎีบล็อกนี้จึงเปรียบเสมือนพื้นที่สร้างประวัติศาสตร์สาธารณะอย่างเป็นประชาธิปไตย เพราะสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเขียนประวัติศาสตร์ผ่านการแชร์เรื่องส่วนบุคคลผ่านบล็อก แต่ในทางปฏิบัติ บล็อกยังไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะคนเขียนมีแต่กองบรรณาธิการและเพื่อนของกองบรรณาธิการก็คือผู้ร่วมก่อตั้ง ยังไม่สนับสนุนให้เสียง“ใหม่ๆ”ได้มีพื้นที่ในบล็อก ดังนั้น เว็บไซต์บล็อกนี้จึงดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้น้อย แต่จำนวนผู้แสดงความเห็นยิ่งน้อยกว่า แสดงว่าล้มเหลวในการสร้างความรู้สึกผูกพันแก่สาธารณชน ไม่สามารถทำให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากขาดสารคดีที่จะทำให้บล็อกเป็นที่นิยม สปอนเซอร์เข้ามามีบทบาทในการกลั่นกรองควบคุม เนื้อหามีการโฆษณากิจกรรมของคณะกรรมการมรดกแห่งชาติเยอะมาก ใครจะเข้ามาเขียนเรื่องโพสต์ลงบล็อกจะต้องสมัครเป็นสมาชิกและยอมรับข้อตกลงของบล็อกที่ให้อำนาจกองบรรณาธิการในการคัดกรอง ซึ่งขัดกับเป้าหมายของบล็อกในการ

สร้างพื้นที่สาธารณะทางประวัติศาสตร์ เพราะประชาชนขาดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการเขียน รวมถึงการต้องเปิดเผยตัวตนไม่มีทางเลือกให้ปกปิดชื่อ เมื่อผนวกพร้อมกับทัศนคติของประชาชนที่ค่อนข้างระแวดระวังต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะเว็บไซต์ที่มีรัฐเป็นสปอนเซอร์ เพราะกลัวการถูกลงโทษด้วยกฎหมายและการข่มขู่คุกคามจากเจ้าหน้าที่ ทำให้เว็บบล็อกแห่งนี้ไม่ได้รับความสนใจและมีส่วนร่วมจากประชาชน ซึ่งแสดงว่าการเป็นบล็อกใช้ว่าจะประสบความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมเสมอไป ข้อค้นพบนี้สะท้อนความจริงว่าแม้บล็อกจะอยู่ในพื้นที่อินเทอร์เน็ต แต่บล็อกเกอร์อาศัยอยู่ในพรมแดนของประเทศ บล็อกของพวกเขาจึงได้รับผลกระทบจากข้อจำกัดทางสภาพแวดล้อมที่บล็อกเกอร์อาศัยอยู่

การเฝ้าจับตามือผู้ใช้สื่อออนไลน์ในสิงคโปร์มักเกิดขึ้นโดยรัฐใช้กฎหมายหมิ่นประมาทเป็นเครื่องมือ ทำให้เกิดบรรยากาศความหวาดกลัวการอภิปราย แม้รัฐจะใช้กฎหมายนี้เบาบางกว่าที่ใช้ควบคุมสื่อกระแสหลัก เพราะมองว่าบล็อกคือ internet chatter ขณะสื่อกระแสหลักต้องรายงานอย่างถูกต้อง เป็นกลาง และมีความรับผิดชอบ

ผลที่ตามมาคือ บล็อกในกรณีแรกไม่ได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางเลือกแทนสื่อกระแสหลัก แต่เป็นพื้นที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากสื่อกระแสหลักมากกว่า เพราะหลีกเลี่ยงที่จะพูดในสิ่งที่ขัดกับเรื่องเล่าของรัฐและหลีกเลี่ยงเรื่องที่จะนำมาซึ่งการโต้แย้งถกเถียงกัน ส่วนในกรณีที่สองยังไม่เกิดขึ้นเลย บล็อกทั้งสองแห่งจึงไม่ได้ท้าทายเรื่องเล่าของรัฐ เท่ากับอนุญาตให้รัฐยังคงผูกขาดการสร้างประวัติศาสตร์การเมืองสิงคโปร์ต่อไปแต่เพียงผู้เดียว

โดยสรุปงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ประวัติศาสตร์สาธารณะ คือ ความเข้าใจและทัศนคติของสาธารณะต่อเรื่องราวในอดีต เป็นความทรงจำและจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ประชาชนที่สามารถถูกสร้างและรวบรวมขึ้นผ่านบล็อกซึ่งเป็นเอกสารออนไลน์ที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ตลอดเวลา บล็อกทำให้ประชาชนธรรมดาทั่วไปเขียนประวัติศาสตร์ส่วนตัวและประวัติศาสตร์สาธารณะได้ในเวลาเดียวกัน กล่าวคือเขียนเรื่องส่วนตัว แต่ขณะที่เป็นประวัติศาสตร์ส่วนตัว ก็เป็นประวัติศาสตร์สาธารณะไปด้วย ฉะนั้นบล็อกจึงเป็นการสร้างประวัติศาสตร์สาธารณะในรูปแบบใหม่ที่ช่วยให้สามัญชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นในการสร้างประวัติศาสตร์สาธารณะ สามัญชนนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะประชาชนในประเทศ หากเขียนเป็นภาษาสากลก็จะเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในระดับนานาชาติได้อีกด้วย ขณะที่สื่อดั้งเดิมต้องมีผู้ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร แต่บล็อกไม่มี บล็อกจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้กระบวนการสร้างประวัติศาสตร์สาธารณะมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศที่มีการควบคุม มีข้อบังคับต่าง ๆ อย่างเข้มงวดและ

ประชาชนมีพื้นที่สำหรับการอภิปรายสาธารณะน้อยมากอย่างสิงคโปร์ แม้ว่าด้วยกฎหมายที่เข้มงวดจะทำให้ประชาชนและบล็อกเกอร์ไม่กล้าทำทนายเรื่องเล่าของรัฐ ยังคงปล่อยให้รัฐผูกขาดการสร้างประวัติศาสตร์การเมืองสิงคโปร์ต่อไป

4. การสังเคราะห์ผลการศึกษา

ผลการศึกษาของงานวิจัยในกลุ่มนี้สามารถสังเคราะห์ที่ได้ดังประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. บทบาทของวารสารศาสตร์พลเมือง

บทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองและนักข่าวพลเมืองที่ปรากฏในงานวิจัยกลุ่มนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าวารสารศาสตร์พลเมืองมีความสำคัญในฐานะ “เครื่องมือ” (Tools) และ “พื้นที่”(Sphere) ของประชาชนธรรมดาสามัญเมื่อเกิดความต้องการสื่อสารไปยังสาธารณชน โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่ปกติธรรมดา เช่น เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ อาทิ เหตุการณ์วาทภัยพายุไซโคลนนาร์กิสที่เกิดขึ้นที่ประเทศพม่าและเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนนับแสนคน การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง เช่น การปฏิวัติดอกมะลิในตูนีเซีย การปฏิวัติเขียวในอิหร่าน การปฏิวัติ Saffron ในพม่า และการปฏิวัติทิวลิปในคีร์กีซสถาน เหตุการณ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนเกิดความต้องการบริโภคข่าวสารจำนวนมาก ยังกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความต้องการพื้นที่สาธารณะสำหรับสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสาร ติดตามความเคลื่อนไหวของการชุมนุม ตลอดจนเป็นช่องทางนัดหมาย การชุมนุมอีกด้วย วารสารศาสตร์พลเมืองที่เกิดขึ้นขณะเกิดความไม่สงบทางการเมือง จึงเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่ช่วยเชื่อมต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเข้ากับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ นอกจากนี้ ผลการวิจัยในหลายกรณียังแสดงให้เห็นว่าวารสารศาสตร์พลเมืองเป็นช่องทางที่ช่วยให้สื่อมวลชนข้ามชาติเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความจริงที่เกิดขึ้นในประเทศเหล่านี้ ท่ามกลางความพยายามปิดกั้นข่าวสารของรัฐบาลเผด็จการอีกด้วย

วารสารศาสตร์พลเมืองยังมีบทบาทโดดเด่นในสังคมที่สื่อกระแสหลักไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามที่ควรจะเป็น เนื่องจากตกอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐและทุน ประชาชนขาดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งพบได้ทั้งในประเทศพัฒนาแล้วที่มีเศรษฐกิจดี ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูง และมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างสิงคโปร์ และเกาหลีใต้ และประเทศที่มีการปกครองในแบบเผด็จการอย่างพม่า จีน รวมถึงประเทศในกลุ่มตะวันออกกลางที่ผู้นำประเทศผูกขาดอำนาจในการปกครองมาอย่างยาวนานหลายสิบปีอย่าง

ลิเบีย อิหร่าน อียิปต์ และตูนิเซีย การคุกคามเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นและสิทธิในการสื่อสารของประชาชนจึงส่งผลโดยตรงต่อการเกิดขึ้นของวารสารศาสตร์พลเมืองในฐานะพื้นที่สาธารณะที่สำคัญของประชาชน

จากการสังเคราะห์บทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองที่พบในงานวิจัยในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา คีร์กีซสถาน พม่า ลิงคโปร์ จีน อิหร่าน เกาหลีใต้ และไทยพบว่าวารสารศาสตร์พลเมืองในประเทศเหล่านี้มีบทบาทดังต่อไปนี้

1) ให้ความรู้ให้การศึกษา งานวิจัยของ Thorsen (2013) และ Ho (2007) แสดงให้เห็นถึงพลังของบล็อกในการสร้าง แพร่กระจาย และแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้เห็นว่าบล็อกมีคุณค่าเท่ากับพื้นที่ความรู้ ซึ่งบทบาทให้การศึกษาที่เด่นชัดมากในกรณีที่นักข่าวพลเมืองสื่อสารเรื่องที่ตนเองเป็นผู้เชี่ยวชาญและอาศัยความรู้เฉพาะทางของตนนำเสนอเรื่องราวดังกล่าวโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ของสื่อกระแสหลักอย่างกรณีของนักวิทยาศาสตร์ที่เดินทางไปทำวิจัยสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงในทวีปแอนตาร์กติกาแล้วใช้บล็อกสื่อสารประเด็นต่าง ๆ ที่ตนประสบพบเห็น ชีวิตบนทวีปที่ปกคลุมด้วยแผ่นน้ำแข็ง รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการทำงาน ทำให้ได้รับความสนใจทั้งจากประชาชนทั่วไป ครู นักเรียน รวมถึงสื่อกระแสหลักที่เป็นฝ่ายคัดสรรและนำเรื่องราวในบล็อกของเหล่านักวิทยาศาสตร์ไปเผยแพร่ในพื้นที่สื่อมวลชนของตน

บล็อกจึงเป็นทั้งเครื่องมือและพื้นที่ที่ทำลายข้อจำกัดเดิมของการสื่อสาร ทำให้เกิดการรายงานข่าววิทยาศาสตร์ โดยไม่ต้องมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลาง วารสารศาสตร์พลเมืองจึงเป็นวิธีที่ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ก้าวข้ามกระบวนการสื่อสารแบบเดิมที่ให้อำนาจสื่อมวลชนเป็นผู้สื่อสารกับสังคม

ส่วนกรณีของบล็อกประวัติศาสตร์ Good Morning Yesterday เจ้าของบล็อกได้บันทึกความทรงจำของตนเกี่ยวกับสิงคโปร์ในยุค 1960s-1070s ในรูปเรื่องเล่าประสบการณ์ส่วนตัว ความทรงจำในอดีตที่มีต่อสถานที่ ของเล่น ภาพยนตร์ในอดีต แผนที่วาดด้วยมือ ภาพถ่ายส่วนบุคคลจนประสบความสำเร็จอย่างมากในฐานะประวัติศาสตร์สาธารณะที่บอกเล่าความเป็นจริงในอดีตผ่านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ผู้อ่านที่เป็นคนรุ่นใหม่จึงชื่นชอบและชื่นชมมาก เพราะเป็นการเล่าอดีตในมุมที่แตกต่างจากหนังสือเรียน ซึ่งรัฐเป็นผู้ผูกขาดการเล่า

2) รายงานความจริง เป็นบทบาทที่พบมากที่สุด โดยปัจจัยที่ทำให้ นักข่าวพลเมืองทำหน้าที่แทนนักข่าวอาชีพในหลายประเทศ อาทิ พม่า อิหร่าน อียิปต์ เกาหลีใต้ จีน และไทย มักจะเกิดจากความรู้สึกไม่พึงพอใจการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนกระแสหลัก ซึ่งอาจจะด้วยเหตุที่ตกอยู่ใต้อำนาจรัฐ หุน หรือไม่สนใจประเด็นข่าวที่เกิดขึ้น หรือสื่อมวลชนไม่สามารถรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้ เช่น ถูกปิดกั้นปฏิเสธไม่ให้เดินทางเข้า

ประเทศมาท่าข้าว และห้ามนักข่าวมิให้เดินทางลงพื้นที่เกิดเหตุ ทำให้ประชาชนหันมารายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เช่น ในการชุมนุมประท้วงที่อิหร่าน ประชาชนใช้ทวีเตอร์และเฟซบุ๊กรายงานและบันทึกการต่อสู้ของกลุ่มผู้ประท้วง ทั้งภาพและข้อความ เช่นเดียวกับชาวลิเบียและอียิปต์ที่ใช้ทวีเตอร์ เฟซบุ๊ก และยูทูปเป็นช่องทางเผยแพร่รายงานเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ประชาคมโลกได้รับรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นในประเทศของตน (Ali & Fahmy, 2013)

นักข่าวพลเมืองนี้เคยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เฟซบุ๊ก บล็อก ยูทูป ทวีเตอร์รายงานถ่ายทอดสดการประท้วง คำกล่าวของผู้นำการชุมนุม ตลอดจนนำเสนอภาพการทุบตีทำร้ายผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่ วารสารศาสตร์พลเมืองในพื้นที่สื่อใหม่จึงมีบทบาทสำคัญในการเปิดเผยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ปกปิดเซ็นเซอร์ และกลายเป็นแหล่งข้อมูลที่สำนักข่าวทุกแห่งสามารถเข้าถึงและใช้เนื้อหา ภาพข่าวได้อย่างเสรี เหตุการณ์นี้จึงเปลี่ยนกติกาของการผลิตข่าว การแพร่กระจายข่าวสารในประเทศที่มีประวัติศาสตร์การควบคุมสื่ออย่างเข้มงวดจนเกือบจะไม่มีแพลตฟอร์มใดที่สามารถใช้วิพากษ์วิจารณ์ผู้นำและผู้มีอิทธิพลทางการเมือง วารสารศาสตร์พลเมืองจึงมีบทบาทในการค้นหา เปิดโปงความจริง และต่อสู้กับสื่อของรัฐที่พยายามโฆษณาชวนเชื่อและรายงานข่าวการชุมนุมของประชาชนในอีกทางหนึ่ง (Miladi, 2012)

ในพม่า แม้เหตุการณ์พายุไซโคลนนาร์กิสจะคร่าชีวิตประชาชนไปสองแสนกว่าราย และเป็นมหาวาตภัยครั้งร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศ หากรัฐบาลทหารพม่ากลับปฏิเสธการช่วยเหลือจากนานาชาติทันทีที่เหตุการณ์เกิดขึ้น และสั่งห้ามนักข่าว เจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์และประชาชนเดินทางไปในเขตเกิดภัยพิบัติ นักข่าวต่างชาติ เจ้าหน้าที่องค์กรด้านมนุษยธรรมต่างชาติถูกปฏิเสธวีซ่า ทำให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีผู้ใดล่วงรู้ข่าวสารความเป็นไปที่เกิดขึ้น

ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพม่า วิธีเดียวที่จะรายงานข่าวได้คือ นักข่าวพลเมืองในพม่ารายงานข่าวออกมาให้ประชาคมโลกทราบ หน้าที่การรายงานข่าวจึงตกเป็นของนักข่าวพลเมือง ซึ่งเสี่ยงอันตรายอย่างมาก การที่สื่อทีวีของรัฐพยายามลดขนาดความเสียหายของภัยพิบัติลง ยิ่งทำให้นักข่าวพลเมืองรู้สึกเหมือนถูกบังคับ ปล่อยให้รายงานความจริง เกิดแรงจูงใจในการรวบรวมข้อมูลและรายงานข่าวสารให้โลกได้รับทราบ (Dawnman, 2013)

ความจริงที่นักข่าวพลเมืองรายงานจึงมีคุณค่าในฐานะเนื้อหาเมื่อแรก (First-hand accounts) หรือเนื้อหาที่ผู้รายงานพบเห็นเองโดยตรง ทำให้ประชาชนได้สัมผัสประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงแบบเรียลไทม์ (Real-time) กรณีที่เป็นภาพถ่าย วิดีโอที่ถ่ายด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่มักเป็นภาพชอตเดี่ยวที่ไม่ผ่านการตกแต่งแก้ไข

ไม่ได้ถูกประกอบสร้างขึ้น ไม่ได้สร้างขึ้นจากกรอบที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ไม่มีแบบแผนในการถ่าย แต่มีจุดสนใจที่ความเจ็บปวดของประชาชน บางภาพถ่ายตอนวิ่งหลบหนี ซ่อนตัว ถ่ายจากขอบหน้าต่างหรือประตูทำให้เห็นถึงอันตรายที่จะเกิดแก่ช่างภาพประจักษ์พยาน (Photographer witness)

ปัจจุบันนักข่าวอาชีพนำภาพถ่ายจากนักข่าวพลเมืองไปใช้ประกอบการรายงานข่าวมากขึ้น โดยเฉพาะข่าวเหตุการณ์ความขัดแย้งและภัยพิบัติ เช่น ภาพการสังหารอดีตผู้นำลิเบีย พลเอกมูอัมมาร์ กัดดาฟี ซึ่งนักข่าวอาชีพกล่าวว่า เมื่อพวกตนไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในที่ที่เกิดเหตุ จึงไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง อะไรคือความจริง ถ้าประชาชนที่นั่นไม่บอก ภาพถ่ายจากนักข่าวพลเมืองจึงเท่ากับเป็นหลักฐานที่ทรงพลังในการบอกว่าอะไรคือความจริงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีของกัดดาฟี ซึ่งภาพเคลื่อนไหวที่ประชาชนถ่ายไว้แสดงให้เห็นว่า ณ ตอนถูกจับกุมเขายังมีชีวิตอยู่ ก่อนจะถูกฝูงชนที่โกรธแค้นรุมสังหาร (Pantti, 2013)

3) เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีอำนาจ ในบางครั้งนักข่าวพลเมืองก็ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนท้องถิ่นกับผู้ที่มีอำนาจ เพื่อส่งสารเรื่องราวความทุกข์ยากที่ประชาชนประสบ เช่น นักกิจกรรมผิวขาวชาวตะวันตกที่เดินทางไปเป็นนักกิจกรรมในดินแดนที่มีการสู้รบอย่างอิรักกล่าวว่า ตนมีหน้าที่หาเอกสารการจับกุมชาวอิรักของกองทัพทหารสหรัฐ และรวบรวมข้อมูลผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ครอบครัวชาวอิรักที่ถูกจับ ทำให้มีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างชาวอิรักและทหารสหรัฐ เพราะกองทัพสหรัฐปฏิเสธที่จะสื่อสารโดยตรงกับชาวอิรัก (Mahrouse, 2009)

ในประเทศจีน หลังเกิดเหตุการณ์ดินถล่มในเมืองเหล็กยานชานเมือง Shanxi นักข่าวผู้หนึ่งไม่เชื่อข้อความที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงค้นหาข้อมูลและสอบถามจากเพื่อนที่เป็นคนในพื้นที่ ก่อนจะตัดสินใจทำข่าวสืบสวน และตีพิมพ์ในนิตยสารข่าวที่ทำงานอยู่ แต่ไม่ได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่รัฐ จึงเขียนจดหมายเปิดผนึกถึงเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบความปลอดภัย และโพสต์จดหมายลงไปในบล็อกส่วนตัว ซึ่งได้รับการตอบรับและส่งต่ออย่างรวดเร็ว แม้ว่าลิงก์ไปยังบล็อกของเขาจะถูกปิดกั้น แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงกลับให้ความสนใจ และสั่งให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระบุจำนวนที่แท้จริงของผู้เสียชีวิตและไต่สวนหาสาเหตุที่แท้จริงใหม่ กระทั่งทราบว่าสาเหตุดินถล่มเป็นอุบัติเหตุที่ผู้จัดการเหมืองและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นควรรับผิดชอบ (Xin, 2010)

4) ให้ข่าวสารเสริมจากที่สื่อหลักรายงาน ช่วยให้ข่าวในสื่อหลักสมบูรณ์ขึ้น ทำหน้าที่เสริมเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อกระแสหลัก โดยให้ข่าวสารต่อเนื่อง หรือนำเสนอข่าวสารในแง่มุมที่แตกต่างจากข่าวในสื่อกระแส

หลัก เพื่อให้เกิดข่าวสารที่หลากหลายรอบด้าน เช่น เรื่องของนักวิทยาศาสตร์ชาวนอร์เวย์ที่สื่อในนอร์เวย์ รายงานว่าเขาประสบอุบัติเหตุขาหักระหว่างปฏิบัติหน้าที่นักวิจัยในแอนตาร์กติกา ต่อมาเขาได้เล่าเพิ่มเติมถึง รายละเอียดของปฏิบัติการที่เกิดขึ้นเพื่อส่งตัวเขาจากแอนตาร์กติกา มารักษาพยาบาลที่นอร์เวย์ (Thorsen, 2013) และการใช้พื้นที่รายการนักข่าวพลเมือง ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสของกลุ่มสมาชิกคนจนเขื่อนห้วยนา-ราศีไศลเพื่อผลักดันประเด็นปัญหาที่ชาวบ้านเห็นถึงความไม่ชอบธรรมและไม่จริงใจในการจ่ายค่าชดเชยของรัฐบาล ขณะเดียวกันสื่อกระแสหลักบางแห่งก็รายงานข่าวชาวบ้านในด้านลบ ประกอบกับชาวบ้านสมาชิกคนจนถูกไล่ความจากหน่วยงานภาครัฐว่าทุจริตเงินชดเชยทำให้ชาวบ้านอึดอัดใจและเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ต้องการรายงานข่าวด้วยตนเอง วารสารศาสตร์พลเมืองในแง่นี้จึงช่วยให้ชาวบ้านมีอำนาจในการอธิบายชุดความจริงในอีกด้านหนึ่งให้สังคมทราบ เป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองของชาวบ้านกับการสร้างความรับผิดชอบจากภาครัฐจากการใช้สิทธิทางการสื่อสารผ่านพื้นที่สาธารณะอย่างสถานีไทยพีบีเอสนั่นเอง (Nanakorn, 2011)

5) เป็นพื้นที่/ช่องทางพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข่าวสาร สร้างบรรยากาศประชาธิปไตยและความผูกพัน ความเป็นชุมชนให้เกิดขึ้น พื้นที่สื่อใหม่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ ในศirkirkสถาน ผู้วิจัยพบว่าช่วงเวลาที่มีรัฐบาลผ่อนปรนความเข้มงวดของกฎหมายการใช้อินเทอร์เน็ต ประชาชนได้ใช้ช่องทางการสื่อสารในพื้นที่สื่อใหม่ในรูปเวทีอภิปราย (Forum) บล็อก เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ตลอดจนถกเถียงเรื่องความเป็นชาติ โดยเวทีอภิปรายจะมีพลังในการแพร่กระจายข่าวสารและระดมผู้คนให้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น รวมถึงมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมือง การเกิดขึ้นของเว็บบารสารศาสตร์พลเมืองยังทำให้นักการเมืองศirkirkสถาน เจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐและพลเมืองละความสนใจจากสื่อหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์มาติดตามสื่อเว็บไซต์รากหญ้าแทน ส่วนบล็อกเกอร์ที่ปรารถนาจะเล่นการเมืองก็ใช้บล็อกเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง แสดงจุดยืนผ่านบล็อกของตน เกิดบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งไม่มีทางเป็นไปได้ในสื่อเก่า (Srinivasan & Fish, 2009)

นอกจากนี้ นักวิจัยยังพบว่า การจัดอภิปรายออนไลน์ กิจกรรมต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน (a sense of togetherness) และเกิดความรู้สึกที่เสริมพลังประชาธิปไตย (a sense of democratic empowerment) ในประเทศเกาหลีใต้ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความคุ้นเคยกันยังถูกสร้างขึ้นและทำให้เข้มแข็งขึ้นจากการชุมนุมในโลกจริง เกิดการขยายเครือข่ายออนไลน์

หลังจากพบปะกันในการชุมนุมโลกจริง หรือมีการนัดพบกันต่อไปในโลกจริง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคม ขึ้นในโลกความเป็นจริง นอกจากนี้ โลกออนไลน์ยังถูกใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการนำเสนอการมีส่วนร่วมในการชุมนุมในโลกจริงซ้ำ เช่น เมื่อร่วมชุมนุมต่อต้านการนำเข้าเนื้อวัวจากสหรัฐอเมริกา บล็อกเกอร์ชาวเกาหลีใต้บางคนก็จะลงสัญลักษณ์และแบนเนอร์ที่แสดงถึงการชุมนุม ด้วยแบนเนอร์เหล่านี้ทำให้บล็อกเกอร์คนนี้ต่างจากคนอื่น และบล็อกเกอร์คนอื่นที่สนใจก็เข้าร่วมได้โดยไม่ต้องรู้จักกันมาก่อนทางโลกออนไลน์ เกิดการแลกเปลี่ยนกันทั้งประสบการณ์และอัตลักษณ์ตัวตน (Kim, 2009)

ในกรณีของบล็อกแอนตาร์กติกา การที่นักวิทยาศาสตร์สวมบทบาทเป็นนักข่าวพลเมืองยังช่วยลดช่องว่างระหว่างนักวิทยาศาสตร์กับผู้คนในสังคม เพราะบล็อกเอื้อให้ผู้อ่านและผู้เขียนถาม-ตอบกันได้โดยตรง แม้เมื่อโครงการสำรวจวิจัยในแอนตาร์กติกาจบลง แต่ก็ยังคนมีผู้อ่านโพสต์ถามคำถาม ข้อเสนอต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศโลกเปลี่ยนแปลง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านยังคงดำเนินต่อไป (Thorsen, 2013)

6) เป็นพื้นที่/ช่องทางนัดพบรวมกลุ่มชุมนุม บล็อกเป็นเครือข่ายชุมชนออนไลน์ที่นำมาซึ่งการพบปะในชีวิต เป็นสื่อกลางรวบรวมกำลังคน เป็นพื้นที่แสดงความเป็นพลเมืองของนักข่าวพลเมือง ในประเทศคีร์กีซสถาน บล็อกช่วยให้นักเคลื่อนไหวระดมประชาชนจากชนบทที่ห่างไกล โดยกว่า 90 % ของผู้ประท้วงระหว่างการปฏิวัติทิวลิปมาจากชนบทที่ห่างไกล (Srinivasan & Fish, 2009) และในกรณีของการปฏิวัติที่อียิปต์ เฆเรคือซาอิดได้กลายเป็นช่องทางนัดหมายและชักชวนประชาชนมาชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่รัฐบาลของอดีตประธานาธิบดีมูบารัค (Ali & Fahmy, 2013) เหตุการณ์เหล่านี้แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกออนไลน์และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโลกออฟไลน์

7) เป็นเครื่องมือการต่อสู้ของขบวนการทางสังคมและประชาชน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวระดับบุคคลไปยังระดับสังคม ชุมชน รวมทั้งเป็นช่องทางต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยและสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติ เช่น ในฮ่องกงหลังจากบรรณาธิการเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง HKIM เขียนบทความวิจารณ์ว่าฮ่องกงกำลังเจ็บป่วย โดยมีสัญญาณแสดงอาการอย่างการทุบทำลายท่าเรือที่ชาวเมืองท้องถิ่นประท้วงทัดทาน หากเจ้าหน้าที่กลับยืนยันจะดำเนินการต่อ งานเขียนของเขาเรียกความสนใจจากผู้อ่านและผู้เขียนบนเว็บไซต์คนอื่น ๆ จนกลายเป็นจุดกำเนิดพื้นที่โต้เถียงและการบริหารจัดการขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่ออนุรักษ์ท่าเรือที่รัฐมีแผนการจะรื้อทำลาย (Rimni, 2013)

เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในคิริกีซสถานที่เหล่านักข่าวพลเมืองและนักเขียนในเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกลุ่มรากหญ้าเห็นว่าการสื่อสารของพวกเขาจำเป็นต้องการกระตุ้นให้เกิดประชาสังคมขึ้นในประเทศ และต่อต้านการปกครองแบบเผด็จการตามแบบโซเวียต ซึ่งปกครองคิริกีซสถานมาก่อนหน้านี้ พวกเขาจึงพยายามกระตุ้นให้เกิดเครือข่ายการเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบใหม่ และใช้พื้นที่สื่อใหม่เป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชาติอย่างเป็นทางการ เนื่องจากการที่ชาวคิริกีซสถานเข้าถึงข่าวสารจากต่างประเทศได้ ทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงอัตลักษณ์ของชาติและของตนเองมากยิ่งขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน พื้นที่สื่อทางเลือกเหล่านี้ยังช่วยให้ประชาชนพ้นจากสื่อดั้งเดิมที่ถูกควบคุมโดยรัสเซียอีกด้วย (Srinivasan & Fish, 2009)

ส่วนในพม่า Pidduck (2010) พบว่า DVB ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายวารสารศาสตร์พลเมืองที่มีการใช้ทั้งสื่อเก่าสื่อใหม่เพื่อต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยในพม่ามีการทำงานที่สอดคล้องกับแนวคิดสื่อสารมวลชนของ Spry เนื่องจากให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การใช้ข่าวสารเพื่อสร้างความเป็นชาติ และมีเป้าหมายการรายงานข่าวสารที่ชัดเจนว่าจะรายงานข่าวสารเพื่อสนับสนุนความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาที่หลากหลายในพม่า รวมถึงข่าวสารสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยในประเทศ เพื่อเป็นสื่อกระจายเสียงสาธารณะที่มีบทบาทในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติที่เคารพความแตกต่างทางชาติพันธุ์

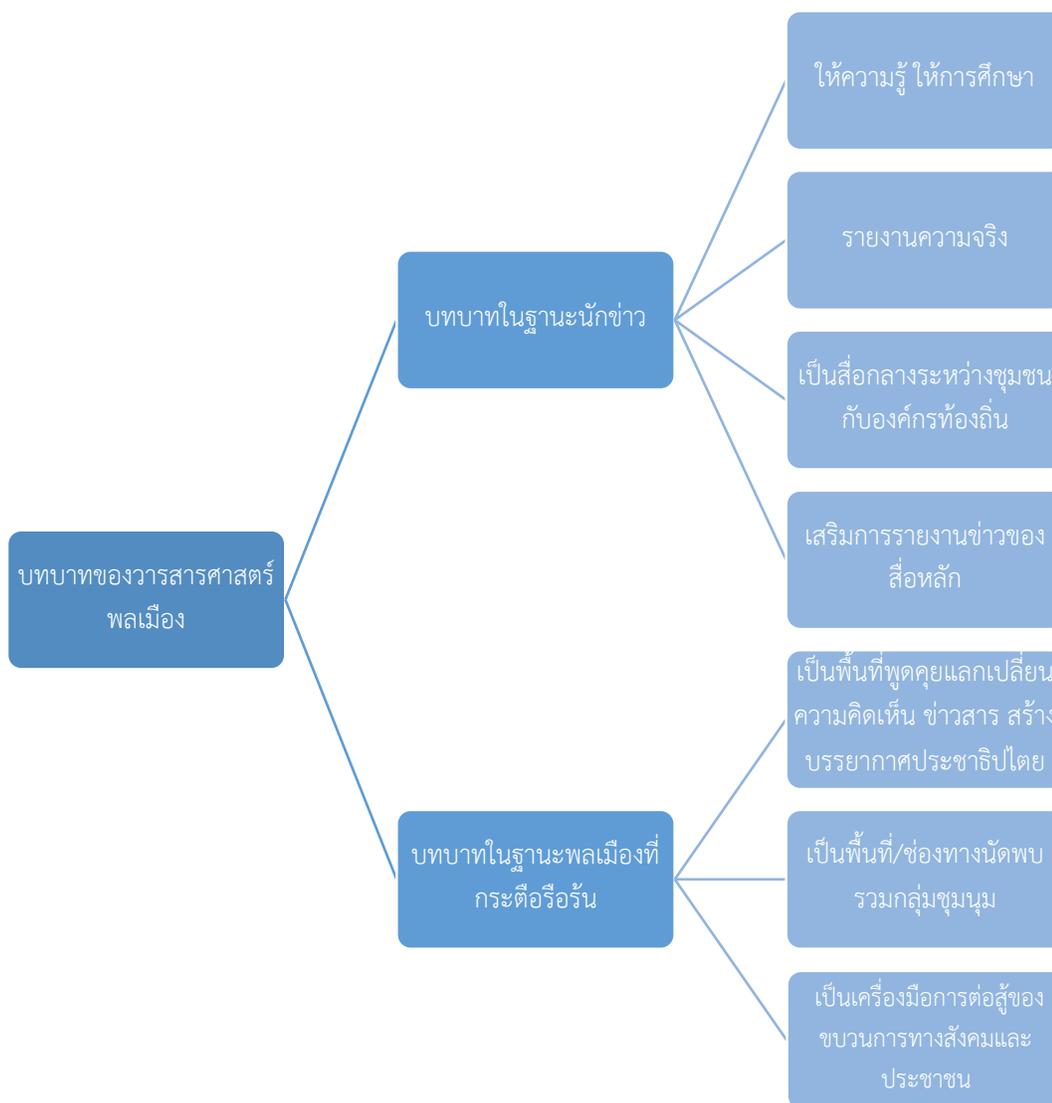
อย่างไรก็ตาม การสร้างจิตสำนึกความเป็นชาตินิยมที่เกิดขึ้นในจีน กลับให้บริบทที่แตกต่างออกไป โดย Xin (2010) กล่าวว่าวารสารศาสตร์พลเมืองเป็นพื้นที่ที่กลุ่มเจนเนอร์ชันใหม่ Angry Youth ใช้สร้างความเป็นชาตินิยมให้เกิดขึ้นในประเทศจีน และกำลังแพร่หลายในโลกออนไลน์ เหล่าบล็อกเกอร์หนุ่มสาวที่ถูกกระตุ้นด้วยความรู้สึกชาตินิยมอย่างรุนแรงจะเขียนข้อความและแสดงพฤติกรรมโจมตี หรือข่มขู่คุกคามชาวจีนที่มีจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่างกับพวกตน รวมถึงชาวตะวันตกที่วิจารณ์ความจริงที่เกิดขึ้นในจีน Xin กล่าวว่าภายใต้ข้ออ้างความเป็นผู้รักชาติ อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นพื้นที่อภิปรายสาธารณะที่ไร้เหตุผล และผลิตคำพูดที่สร้างความเกลียดชัง (Hate speech) และความเกลียดกลัวชาวต่างชาติแทน ข้อค้นพบดังกล่าวของ Xin ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสื่อใหม่กับประชาธิปไตยในแง่มุมที่แตกต่างจากงานวิจัยในประเทศอื่น ๆ

โดยสรุปบทบาทของสื่อวารสารศาสตร์พลเมือง และนักข่าวพลเมืองที่ปรากฏในงานวิจัยกลุ่มนี้ อาจจัดกลุ่มได้ 2 กลุ่ม คือ

1) บทบาทในฐานะนักข่าว เช่น ให้ความรู้ การศึกษา รายงานข้อเท็จจริง ซึ่งอาจจะแตกต่างจากการรายงานข่าวของนักข่าวอาชีพที่นักข่าวพลเมืองจะเป็นผู้ประสบพบเห็นหรืออยู่ร่วมในเหตุการณ์โดยตรง ทำให้แม้จะขาดทักษะวิชาชีพ และเกิดข้อจำกัดจากอุปกรณ์การทำงาน การขาดการสนับสนุนจากกองบรรณาธิการหรือองค์กรข่าว แต่งานข่าวและภาพข่าวของนักข่าวพลเมืองจะมีจุดเด่นที่ให้ความใกล้ชิดให้ความจริงที่ไม่ถูกประกอบสร้างขึ้นภายใต้แบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติของสื่อ และให้ความรู้สึกเสมือนร่วมอยู่ที่เกิดเหตุแก่ผู้พบเห็น ทำหน้าที่เปิดเผยความจริงในกรณีที่สื่อมวลชนกระแสหลักไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามที่ควรจะเป็น และให้ข่าวสารที่ช่วยเสริมให้ข่าวสารในสื่อมวลชนกระแสหลักมีความสมบูรณ์และหลากหลายมากขึ้น ซึ่งบทบาทข้อนี้เป็นบทบาทที่มีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้เกิดการไหลของข่าวสารที่สมดุลขึ้น แทนที่สื่อมวลชนกระแสหลักจะผูกขาดอำนาจในการผลิตและแพร่กระจายข่าวสารเพียงลำพัง รวมถึงการเป็น “สื่อกลาง” ระหว่างประชาชนท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีอำนาจ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขปัญหา

2) บทบาทในฐานะพลเมืองที่มีพลัง มีความกระตือรือร้น ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดความเป็นพลเมืองบทบาทของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย พื้นที่สาธารณะ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองมีสถานะเป็นพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข่าวสาร เป็นช่องทางพบปะสังสรรค์ นัดพบเพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองในโลกจริง และเป็นพื้นที่แพร่กระจายข่าวสารของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมหรือกลุ่มประชาชน ซึ่งเป็นบทบาทที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเมืองภาคประชาชนและภาคประชาสังคมแข็งแกร่งขึ้น

ทั้งนี้ สามารถสรุปผลการสังเคราะห์บทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองได้ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงผลการสังเคราะห์บทบาทของวารสารศาสตร์พลเมือง

2. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมืองในประเทศต่าง ๆ

เนื้อหาส่วนนี้จะกล่าวถึงปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ พร้อมทั้งสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดขึ้นของวารสารศาสตร์

พลเมือง สาเหตุและความเชื่อมโยงของวารสารศาสตร์พลเมืองกับสำนักข่าวข้ามชาติ ทั้งที่เป็นสื่อตะวันตกและสื่อในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนการพิจารณาสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองในฐานะพื้นที่สาธารณะระดับชาติ และพื้นที่สาธารณะข้ามชาติ

2.1 วารสารศาสตร์พลเมืองในประเทศศรีลังกา

ในด้านบริบททางการเมือง ศรีลังกาได้รับเอกราชจากสหภาพโซเวียตในปี 1991 แต่สื่อกระแสหลักในประเทศก็ยังคงอยู่ใต้อำนาจการควบคุมของรัสเซีย ช่วงเวลาที่นักวิจัยทำการศึกษาคือช่วงที่รัฐบาลมีนโยบายผ่อนปรนความเข้มงวดในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเนื่องจากแรงกดดันจากชาติตะวันตก ประกอบกับเป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์ปฏิวัติทิวลิป ซึ่งเป็นการปฏิวัติครั้งแรกนับจากศรีลังกาแยกตัวเป็นอิสระจากอดีตสหภาพโซเวียต เนื่องจากประชาชนไม่พอใจในปัญหาการคอร์รัปชัน การถดถอยทางสังคมและเศรษฐกิจ และความไม่โปร่งใสในการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนการแทรกแซงสื่อของรัฐในช่วงที่มีการเลือกตั้งรอบแรกในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2005 ทำให้สื่อของรัฐหลายช่อง (State-Run Broadcasters) ประกาศสนับสนุนรัฐบาลอย่างชัดเจน ในขณะที่สื่ออิสระ (Independent Media) กลับถูกคุกคาม เช่น สำนักพิมพ์อิสระแห่งหนึ่งถูกตัดไฟก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งทำให้นำไปสู่การประท้วงในเดือนมีนาคม 2005 ซึ่งถือ (http://www.thaiworld.org/th/thailand_monitor/answer.php?-question_id=1428, เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560) ทำให้ภาคประชาชนเกิดความตื่นตัวและใช้สื่อใหม่เป็นพื้นที่สาธารณะทางการเมืองอย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้ สื่อวารสารศาสตร์พลเมืองที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในศรีลังกาใช้มี 3 ประเภท คือ 1) ฟอรัมหรือเวทีกิปราย 2) บล็อก 3) เว็บข่าว หรือเว็บรวมข่าวจากที่อื่น ๆ มาไว้ในเว็บตัวเอง อินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักข่าวต่างชาติ และนักเคลื่อนไหวสามารถอัปโหลดข่าวสารการประท้วงในปี 2005 และ 2007 ได้ทันที ความรวดเร็วในการรายงานข่าวทำให้นักการเมืองศรีลังกา เจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐและพลเมืองแสดงความสนใจจากสื่อหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์มาติดตามสื่อเว็บไซต์รากหญ้าแทน ส่วนบล็อกเกอร์ที่ต้องการเข้าสู่สนามเลือกตั้งก็ใช้บล็อกเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง แสดงจุดยืนผ่านบล็อกของตน เกิดบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย และแสดงให้เห็นว่าสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองสามารถสร้างการเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบใหม่ที่พลเมืองเป็นผู้ผลิตวาทกรรมเกี่ยวกับจิตสำนึกความเป็นชาติที่สร้างผลกระทบต่อผู้อ่านท้องถิ่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ขณะที่สื่อหลักอยู่ใต้การเซ็นเซอร์และการควบคุมจากส่วนกลาง

นอกจากนี้ การที่ประชาชนให้ความสนใจใช้สื่อใหม่อย่างกว้างขวางนั้น เพราะการผลิตทีวี วิทยุ และหนังสือพิมพ์ในประเทศมีต้นทุนที่สูงมาก ทำให้ยากมากที่ประชาชนธรรมดาจะสามารถเป็นเจ้าของสื่อได้ นโยบายผ่อนปรนการใช้อินเทอร์เน็ตจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดขึ้นและความเติบโตของวารสารศาสตร์พลเมืองในพื้นที่สื่อใหม่ ทั้งยังทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากข่าวสารสื่อหลักที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัสเซีย

2.2 วารสารศาสตร์พลเมืองในพม่า

ประเทศพม่าเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่เสรีภาพสื่อมวลชนตกอยู่ในสถานการณ์เลวร้ายมาอย่างยาวนานนับ 20 ปี ตั้งแต่ปี 1989 รัฐบาลทหารพม่าปิดกั้นการไหลของข่าวสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ คือ มีการเซ็นเซอร์ข่าวจากพม่า ขณะเดียวกันก็จำกัดข่าวจากภายนอก แม้ว่าหลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2010 เสรีภาพของสื่อจะผ่อนปรนขึ้น แต่การควบคุมสื่ออย่างเข้มงวดก็ยังคงดำเนินอยู่

อย่างไรก็ตาม ในช่วงห้าปีที่ผ่านมา รัฐบาลพม่ากำลังเผชิญกับความท้าทายที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ช่วยให้นักข่าวพลเมืองเผยแพร่เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ ทำให้ชาวพม่าเข้าถึงข่าวสารที่รัฐพยายามปกปิดหรือใช้สื่อของรัฐบิดเบือนข้อเท็จจริง ทั้งยังช่วยให้ข่าวสารจากพลเมืองเดินทางไปถึงประชาคมโลก แม้รัฐบาลจะพยายามจำกัดการใช้สื่อใหม่ด้วยการออกกฎหมายที่ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นผ่านอินเทอร์เน็ตและการส่งต่อข่าวสารเป็นไปได้ยากลำบาก อาทิ ห้ามไม่ให้ประชาชนใช้ยูเอสบีในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ก่อนเผยแพร่สื่อทุกชนิดต้องส่งให้คณะกรรมการของรัฐตรวจสอบข้อความก่อนเผยแพร่ ห้ามเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ สิทธิมนุษยชน ปัญหาความยากจน และข่าวใด ๆ ที่ส่งผลทางลบต่อรัฐบาล อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารจะต้องได้ใบอนุญาตจากรัฐ แม้แต่เครื่องแฟกซ์และโมเด็มก็นับเป็นอุปกรณ์ที่ต้องถูกตรวจสอบการไหลของข่าวสารและรายละเอียดของเนื้อหา นอกจากกฎหมายแล้ว ต้นทุนของอุปกรณ์ในการรายงานข่าว ซิมการ์ด ค่าอินเทอร์เน็ตรายปียังมีราคาสูงมากจนยากจะเข้าถึง

ด้วยบริบทดังกล่าวทำให้การเป็นนักข่าวพลเมืองในพม่ามีความแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ที่พบในงานวิจัยกลุ่มนี้ เพราะมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกจับกุมคุมขัง การรวบรวมและแพร่กระจายข่าวสารเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

นอกจากนี้ งานวิจัยที่พบยังแสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมืองในพม่าว่าเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ 1) สื่อวารสารศาสตร์พลเมืองที่มีสถานะเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ได้แก่ การรายงานข่าวของ Democratic Voice of Burma (DVB) ที่มีเป้าหมายทางการเมืองโดยเฉพาะการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยผ่านการรายงานข่าวเพื่อสนับสนุนความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และ

ศาสนาที่หลากหลายในพม่า และเป็นสื่อกระจายเสียงสาธารณะที่มีบทบาทในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติที่ตั้งอยู่บนการยอมรับชาติพันธุ์ที่หลากหลาย การรายงานข่าวของ DVB ในฐานะสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองจึงต่อเนื่อง ทำให้เป็นที่รู้จักในภูมิภาคนี้

ทั้งนี้ การรายงานข่าวของ DVB มีความแตกต่างจากนักข่าวพลเมืองทั่วไปในพม่า เพราะรายงานข่าวด้วยการส่งข่าวออกนอกประเทศแล้วใช้เทคโนโลยีดาวเทียมช่วยในการแพร่ภาพกระจายเสียงกลับเข้ามาในประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นได้เพราะได้รับเงินสนับสนุนจากต่างชาติมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การใช้เทคโนโลยีดาวเทียมกับสื่อดั้งเดิมอย่างสื่อวิทยุและโทรทัศน์ยังช่วยให้ข่าวจาก DVB เข้าถึงประชาชนชาวพม่าได้หลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะอินเทอร์เน็ตถูกกำหนดราคาไว้สูงจนยากที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าถึง

2) นักข่าวพลเมืองที่เป็นประชาชนทั่วไปที่สวมบทบาทเป็นผู้สื่อข่าวเพื่อรายงานข่าววิกฤติในกรณีพายุไซโคลนนาร์กีส ความรุนแรงของพายุ ความพยายามปกปิดและลดขนาดความเสียหาย การสั่งห้ามนักข่าวพม่าและต่างชาติเดินทางเข้าไปทำข่าวในพื้นที่ การปิดกั้นข่าวสารจากต่างประเทศและปฏิเสธรับความช่วยเหลือจากนานาชาติ เพราะกลัวว่าจะส่งผลกระทบต่อการลงทุนต่างชาติ รัฐธรรมนูญ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้กระตุ้นให้ประชาชนธรรมดาอย่างเจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์ ผู้นำศาสนา คณงาน เกษตรกร นักข่าวอิสระและครูเกิดแรงจูงใจในการรวบรวมข้อมูลและรายงานข่าวสารให้ประชาคมโลกได้รับรู้ เพื่อนำไปสู่ความช่วยเหลือประชาชนชาวพม่า

2.3 วารสารศาสตร์พลเมืองในตุนีเซียและกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง

ตุนีเซีย อียิปต์ อิหร่าน ลิเบียเป็นกลุ่มประเทศมีบริบททางสังคม การเมืองคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีมาตรการห้ามมิให้วิพากษ์วิจารณ์ผู้นำและบรรดาผู้มีอิทธิพลทางการเมือง ผู้ปกครองประเทศมีการสืบทอดอำนาจยาวนาน การบริหารประเทศของผู้นำประเทศก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ สัมมายาวนาน เป็นประเทศที่รัฐบาลพยายามเข้ามาควบคุมสื่อมวลชน และใช้สื่อกระจายเสียงในประเทศให้รับใช้หรือเป็นสื่อโฆษณาชวนเชื่อให้รัฐ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงขึ้น รัฐก็จะใช้สื่อเหล่านี้เป็นกระบอกเสียงในการสร้างความชอบธรรมในการสลายการชุมนุมให้แก่ตนเอง ขณะเดียวกันก็พยายามบล็อกอินเทอร์เน็ต ตัดการสื่อสารกับโลกภายนอกเมื่อเหตุการณ์ชุมนุมเริ่มทวีความรุนแรงขึ้น

วารสารศาสตร์พลเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศเหล่านี้มี 2 ลักษณะ

1) นักข่าวพลเมืองเป็นผู้สร้างและเผยแพร่ข่าวสาร เนื้อหาข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวในพื้นที่สื่อใหม่ โดยเฉพาะสื่อเครือข่ายสังคมอย่างทวิตเตอร์ เฟสบุ๊ก ยูทูบ บล็อกที่กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสาร สร้างแรงกระตุ้น ใช้เป็นช่องทางนัดหมาย เป็นพื้นที่ระบายความโกรธแค้น และทำให้เสียงและพลังของผู้ประท้วงเดินทางไปถึงสื่อต่างชาติและชาวโลก ในประเทศกลุ่มนี้สื่อใหม่จึงมีบทบาทสำคัญมากต่อการเกิดขึ้นของวารสารศาสตร์พลเมือง

2) เป็นการรายงานข่าวในลักษณะความร่วมมือกันระหว่างนักข่าวพลเมืองกับสำนักข่าวข้ามชาติ เช่น ในกรณีของตูนีเซียก่อนที่จะเกิดการปฏิวัติหลายสัปดาห์ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างนักข่าวอัลจาซีราและนักเคลื่อนไหวชาวตูนีเซียผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีคนติดตามถึง 600,000 คน และเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น ผู้ชุมนุมได้กลายเป็นนักข่าวพลเมืองให้สำนักข่าวดังกล่าว

ส่วนในอียิปต์ เมื่อรัฐบาลสั่งปิดสำนักงานอัลจาซีราและห้ามนักข่าว ช่างภาพทำงาน ในวันที่ถูกสั่งปิดอัลจาซีราได้ส่งข้อความไปยังผู้ชมมีใจความว่า เมื่อรัฐบาลอียิปต์ห้ามมิให้นักข่าวทำงาน ชาวอียิปต์ทุกคนก็คือนักข่าวอัลจาซีรา ชาวอียิปต์นับร้อยสนองตอบข้อความนี้ทันที โดยส่งข่าวและคลิปผ่านสื่อเครือข่ายสังคมมายังสำนักข่าว นอกจากนี้นักข่าวพลเมืองในประเทศเหล่านี้จะการทำงานร่วมกับสำนักข่าวอัลจาซีราแล้วเทคโนโลยีดาวเทียม และการใช้ภาษาเดียวกัน (ยกเว้นอิหร่าน) ทำให้โดยปกติชาวตะวันออกกลางสามารถเข้าถึงและติดตามรับชมรายการของสำนักข่าวอัลจาซีรา บีบีซีอาหรับ France 24 และ Al-Hiwar มากกว่าจะพึ่งพาสื่อกระแสหลักในประเทศของตน

การที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมและบริบททางสังคม การเมืองคล้ายคลึงกันทำให้ชาวอาหรับต่างสนใจเหตุการณ์ประท้วงที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้านของตน ประเด็นดังกล่าวไม่เพียงแต่ได้รับความสนใจจากสำนักข่าวข้ามชาติอย่างอัลจาซีรา ซึ่งเป็นสำนักข่าวของซาอุดีอาระเบียเท่านั้น แต่ยังเป็นที่น่าสนใจของสื่อมวลชนตะวันตก โดยเฉพาะสื่อมวลชนของประเทศที่มีอิทธิพลต่อการเมืองในเอเชียตะวันออกกลางและกลุ่มประเทศอาหรับอย่างสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น ผลพวงของภูมิศาสตร์สื่อข้ามชาติและภูมิรัฐศาสตร์ ทำให้วารสารศาสตร์พลเมืองที่เกิดขึ้นในดินแดนแถบนี้มีฐานะเป็นพื้นที่สาธารณะทั้งในระดับชาติและข้ามชาติ

2.4 วารสารศาสตร์พลเมืองในจีน

สื่อมวลชนกระแสหลักของจีนตกอยู่ภายใต้การควบคุมสื่ออย่างเข้มงวด ขณะที่เศรษฐกิจของประเทศเติบโตเร็วมาก ทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง อุตสาหกรรม การตลาด เกิดช่องว่างระหว่างคนจนคนรวยมากกว่า 60 % ของคนจีนกำลังวิตกกังวลกับปัญหารายได้ สวัสดิการ และโอกาสในการได้งานที่ไม่ยุติธรรมและไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ เกิดช่องว่างระหว่างคนเมืองกับชนบท ปัญหาคอร์รัปชัน การบริหารงานของหน่วยงานรัฐที่ละเลยปัญหาของชาวบ้าน การละเมิดสิทธิของแรงงาน ปัญหาที่อยู่อาศัย และการค้าขายที่เอาเปรียบ รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม เกิดการประท้วงเพิ่มขึ้น ปัญหาเหล่านี้ดำเนินไปท่ามกลางการขาดข่าวสารที่เชื่อถือได้ ตลอดจนความล้มเหลวของสื่อมวลชนต่อการทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน

แม้อินเทอร์เน็ตในจีนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และจีนมีประชากรที่ออนไลน์มากที่สุดในโลก ทว่าเนื้อหาข่าวในอินเทอร์เน็ตยังอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด มีการใช้ Firewall คัดกรองข่าวสารที่พรรคคอมมิวนิสต์เห็นว่าไม่เหมาะสมหรือทำทนายกฎระเบียบ บ่อนทำลายความมั่นคง ความสามัคคีของชาติ เสถียรภาพของสังคม แต่อินเทอร์เน็ตก็ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีอิสระมากกว่าสื่อเดิม มีการใช้พื้นที่สื่อใหม่เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นชาตินิยมโดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นบางกรณีกลายเป็นพื้นที่สร้างข้อความที่นำไปสู่ความเกลียดชัง (Hate speech)

จากบริบททางการเมืองและสังคมที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คนบางกลุ่มทำให้นักข่าวพลเมืองตัดสินใจนำเสนอปัญหาการละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัยของประชาชน และกระตุ้นให้รัฐลงโทษเจ้าหน้าที่และผู้จัดการเหมืองเหล็กที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุดินถล่มในเหมืองจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต ซึ่งเป็นการทำหน้าที่สุนัขเฝ้าบ้าน แต่วารสารศาสตร์พลเมืองก็ยังคงไม่สามารถแสดงบทบาทเพียงลำพัง ยังต้องการการสนับสนุนจากสื่อกระแสหลักในการทำข่าวสืบสวนและทำให้สาธารณชนตระหนักถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ในกรณีการรายงานข่าวนมผงปนเปื้อนเมลามีนที่ทั้งสื่อกระแสหลักและนักข่าวพลเมืองต่างถูกพรรคคอมมิวนิสต์สั่งห้ามมิให้รายงานข่าวดังกล่าวจนกว่าการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกจะสิ้นสุดลง เพราะเกรงว่าประเด็นความไม่ปลอดภัยในอาหารจะก่อให้เกิดผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศก็ต้องแลกกับจำนวนเด็กทารกที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเนื่องจากดื่มนมผงที่ปนเปื้อนเมลามีน และในเมื่อสื่อวารสารศาสตร์พลเมืองยังคงถูกควบคุมโดยพรรคคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกับสื่อหลัก ดังนั้นโดยลำพังวารสารศาสตร์พลเมืองจึงยังไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศเผด็จการอย่างจีน

ขณะที่ในฮ่องกงวารสารศาสตร์พลเมืองในรูปแบบสื่อใหม่อย่างเว็บไซต์ HKIM ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะที่ทำให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องการมีส่วนร่วมพัฒนาเมืองในฐานะเจ้าของเมือง นอกจากนี้เว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง HKIM จะมีบทบาทเป็นผู้เปิดประเด็น ยังเป็นศูนย์กลางการรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ขณะที่สื่อกระแสหลักหลีกเลี่ยงที่จะรายงานข่าวการทุบทำลายท่าเรือทั้งสองแห่ง บทบาทของวารสารศาสตร์พลเมืองที่ส่งผลต่อการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อประท้วงต่อต้านและเรียกร้องให้รัฐยุติโครงการพัฒนาเมืองโดยทุบทำลายท่าเรือ Star Ferry และ Queen Pier จึงยิ่งเด่นชัดและนำไปสู่ปฏิบัติการต่อสู้ทางวาทกรรมระหว่าง “พื้นที่พัฒนา” และ “ประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต” ที่ถูกสร้างจากฝั่งรัฐและฝ่ายประชาชน

2.5 วารสารศาสตร์พลเมืองในไทย

สื่อสาธารณะอย่างสถานีทีวีไทย (ไทยพีบีเอสในปัจจุบัน) มีบทบาทสำคัญในการสร้าง ผลักดันและส่งเสริมนักข่าวพลเมือง เนื่องจากเป็นนโยบายขององค์กรแพร่ภาพและกระจายเสียงสาธารณะแห่งประเทศไทยในฐานะสื่อสาธารณะที่ต้องผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนกระทำการอบรมนักข่าวพลเมืองและให้พื้นที่ในรายการนักข่าวพลเมือง ซึ่งมีฐานะเป็นพื้นที่สาธารณะเช่นเดียวกับรายการเวทีสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของทองแสงรัศมี ธิตะแก้วระบุว่าพื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นในรายการนักข่าวพลเมืองและรายการเวทีสาธารณะยังไม่เป็นพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง เนื่องจากการตัดสินใจในเรื่องประเด็นการนำเสนอ และเนื้อหายังเป็นอำนาจของฝ่ายสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย และให้พื้นที่แก่กลุ่มคนชายขอบมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทำให้คนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมไม่ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การที่สถานีทีวีไทยจัดอบรมนักข่าวพลเมืองทำให้กลุ่มสมัชชาคนจนเขื่อนห้วยนา-ราษีไศล ซึ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้รับการพัฒนาทักษะในการผลิตรายการข่าว ประกอบกับกลุ่มสมัชชามีความไม่พอใจการนำเสนอข่าวของสื่อกระแสหลักเกี่ยวกับพวกตนเป็นทุนเดิม เพราะเป็นการรายงานข่าวที่ทำให้เกิดมุมมองในทางลบ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าพวกตนทุจริตเงินค่าชดเชย จึงเห็นว่าการเปิดพื้นที่ในรูปรายการนักข่าวพลเมืองเป็นโอกาสที่ดีในการสื่อสารกับสาธารณะ จึงผลิตข่าวพลเมืองเพื่อสื่อสารเรื่องราวของตนด้วยตนเอง สำหรับนักข่าวพลเมืองกลุ่มนี้ วารสารศาสตร์พลเมืองได้เชื่อมต่อกับขบวนการทางสังคมและกลายเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการต่อสู้เรียกร้องค่าชดเชยจากรัฐไปพร้อม ๆ กับสร้างความ

เข้าใจแก่สังคม วารสารศาสตร์พลเมืองจึงเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ของการเมืองภาคประชาชน และช่วยให้เกิดการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านร่วมกับช่องทางสื่อสารที่เป็นสื่อทางเลือกอื่น ๆ

2.6 วารสารศาสตร์พลเมืองในเกาหลีใต้

ความสำเร็จของโอมายนิวส์เกิดจากประวัติศาสตร์ของสื่อเกาหลี ซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลทางการเมืองหรือทุนการเมืองมาตลอด ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเผด็จการทหารหรือประชาธิปไตย ปัจจุบันสื่อเกาหลีจึงหลีกเลี่ยงการรายงานข่าวการเมือง สิ่งแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดการถกเถียง โต้แย้ง แต่จะเน้นข่าวเบา ข่าวเหตุการณ์เป็นหลัก เพื่อดึงดูดคนอ่าน ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ ข่าวประเด็นสาธารณะ ข่าวปัญหาไม่ถูกรายงานอย่างต่อเนื่องและไม่ได้รายงานแบบข่าวสืบสวน ขาดการรายงานข้อเสนอแนะ ทางออก ประชาชนจึงไม่ทราบประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อประเทศ เพราะสื่อไม่ได้ทำหน้าที่สุนัขเฝ้าบ้าน ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะ คนเกาหลีจึงไม่มีโอกาสโต้เถียง อภิปรายประเด็นที่เป็นกระแสเหล่านี้ในพื้นที่ของสื่อข่าวสาร การรับรู้ของพลเมืองที่มีต่อสื่อมวลชนจึงเป็นไปในทางลบ ขณะที่พลเมืองที่ความตื่นตัวสูง

เมื่อบวกกับสภาพแวดล้อมทางสื่อที่เปลี่ยนไป โครงข่ายอินเทอร์เน็ตสาธารณะทั่วประเทศทำให้เกาหลีใต้เป็นประเทศที่มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตติดต่อกับสื่อสารสูงสุดในโลก จนกล่าวได้ว่าชาวเกาหลีใต้มีชีวิตอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมดิจิทัล ความสำคัญของอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงช่วยให้ผู้ใช้ใช้งานอินเทอร์เน็ตได้นาน สามารถสร้างเนื้อหา อัปโหลดข้อความ ภาพ และวิดีโอได้โดยสะดวก จึงทำให้วารสารศาสตร์พลเมืองได้รับความสนใจจากประชาชนจำนวนมาก

OhmyNews เป็นเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมืองที่มีลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนที่เป็นนักข่าวพลเมืองกับทีมงาน ซึ่งมีประสบการณ์ในการเป็นผู้สื่อข่าวมาก่อน ระบบการทำงานของ OhmyNews มีความคล้ายคลึงกับห้องข่าวขององค์กรข่าว หลังจากประชาชนส่งข่าวเข้ามา ทีมงานจะทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง บรรณาธิกร และเผยแพร่

นักข่าวพลเมืองโอมายนิวส์มีความโดดเด่นเรื่องความกระตือรือร้นในการส่งข่าวและการมีส่วนร่วมทั้งในกิจกรรมในโลกออฟไลน์และออนไลน์ รวมทั้งมีความหลากหลายทั้งอาชีพ อายุ ทำให้เป็นเว็บวารสารศาสตร์พลเมืองที่มีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และแสดงถึงอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตต่อการปฏิวัติกระบวนการประชาธิปไตย จึงกล่าวได้ว่าบริบททางการเมือง สังคม เทคโนโลยีและสื่อมวลชนของเกาหลีใต้มีผลต่อการเกิดขึ้น การประสบความสำเร็จ และการคงอยู่ของ OhmyNews

2.7 วารสารศาสตร์พลเมืองในสิงคโปร์

แม้ว่าสิงคโปร์จะเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และมีการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่เสรีภาพสื่อมวลชนและเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชนกลับถูกจำกัดผ่านกลไกการใช้อำนาจรัฐในรูปแบบการทางกฎหมาย สื่อมวลชนกระแสหลักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐ วารสารศาสตร์พลเมืองที่ได้รับความนิยมอย่างมากเป็นบล็อกซึ่งทำหน้าที่เป็นพื้นที่สร้างประวัติศาสตร์สาธารณะร่วมกันและกลายเป็นพื้นที่กำเนิดวาทกรรมทางเลือก เนื่องจากรัฐควบคุมสื่อใหม่น้อยกว่า

นโยบายที่กำหนดให้สิงคโปร์ก้าวสู่การเป็นประเทศอันดับหนึ่งของโลกในด้านการสื่อสารเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปี 2015 โดยมีเป้าหมายว่า 100% ของบ้านที่มีเด็กกำลังเรียนในโรงเรียน เด็กเหล่านั้นจะต้องมีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และ 90% ของครัวเรือนจะต้องเข้าถึงบรอดแบนด์เป็นอีกหนึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวสิงคโปร์นิยมใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางติดต่อสื่อสาร

สาเหตุประการต่อมาที่ทำให้บล็อกประวัติศาสตร์ Good Morning Yesterday ได้รับความนิยมเกิดจากการที่รัฐครอบงำการสร้างประวัติศาสตร์สาธารณะมาอย่างยาวนาน สถาบันที่เป็นมรดกของชาติ และพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการมรดกแห่งชาติ ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐและสื่อมวลชน ทำให้รัฐมีอำนาจเซ็นเซอร์และระงับการเผยแพร่ข่าวสารที่เห็นว่าเป็นภัยต่อประเทศ หรือขัดต่อเรื่องเล่าที่รัฐสร้างขึ้น พลเมืองจึงมีพื้นที่แสดงความคิดเห็น มุมมองน้อยมาก การกีดกันของบล็อกจึงมาตอบสนองความต้องการพื้นที่สื่อสารของประชาชน

นอกจากนี้ การที่บล็อก Good Morning Yesterday เล่าประวัติศาสตร์ในมุมมองชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งต่างกับหนังสือเรียนที่เน้นประวัติศาสตร์การเมือง ผู้อ่านจึงชื่นชอบมาก คุณลักษณะของบล็อกที่เปิดโอกาสให้แสดงความเห็นและโพสต์ข้อความทำให้เกิดการสร้างประวัติศาสตร์แบบเป็นประชาธิปไตย ผ่านการรวบรวมความเชื่อ ความคิดของผู้อ่าน บล็อกจึงสามารถเป็นพื้นที่ให้ชาวสิงคโปร์มีส่วนร่วมกับประวัติศาสตร์สาธารณะจนกลายเป็นพื้นที่อภิปรายอดีตและบันทึกประวัติศาสตร์ เกิดการสนทนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตรวจสอบและแก้ไขโดยอาศัยความทรงจำของสมาชิกในสังคม แต่ขณะเดียวกันก็สะท้อนการเซ็นเซอร์ตนเองของผู้เขียนที่หลีกเลี่ยงการหยิบยกเรื่องละเอียดอ่อนในสังคมสิงคโปร์มาอภิปราย ทำให้รัฐยังคงผูกขาดบทบาทในการสร้างประวัติศาสตร์การเมืองสิงคโปร์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นบล็อกเหมือนกัน แต่ Yesterday.sg ซึ่งให้บริการในฐานะแพลตฟอร์มที่แลกเปลี่ยนเนื้อหาเกี่ยวกับมรดกของชาติและเป็นพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามาอภิปรายถึงมรดกของชาติกลับไม่

ประสบความสำเร็จ เพราะมีเพียงกองบรรณาธิการที่เป็นผู้เขียนจึงดึงความสนใจจากผู้อ่านได้น้อย ล้มเหลวในการสร้างความรู้สึกผูกพันแก่สาธารณชน ซ้ำสปอนเซอร์เข้ามาบีบบังคับในการกลั่นกรองควบคุมเนื้อหา ต้องเปิดเผยตัวตนผู้แสดงความเห็น เมื่อผนวกรวมกับทัศนคติของประชาชนที่ค่อนข้างระแวงระวังต่อการแสดงความเห็นในพื้นที่สาธารณะที่มีรัฐเป็นสปอนเซอร์ เพราะกลัวการถูกลงโทษด้วยกฎหมายและการข่มขู่คุกคามจากเจ้าหน้าที่ ทำให้เว็บไซต์แห่งนี้ไม่ได้รับความสนใจและมีส่วนร่วมจากประชาชน

ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เหล่านี้แสดงว่าในประเทศที่มีการใช้กฎหมายควบคุมเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นอย่างเข้มงวด บล็อกวารสารศาสตร์พลเมืองยังไม่สามารถเป็นพื้นที่สาธารณะได้อย่างแท้จริง เพราะนักเขียนหรือบล็อกเกอร์มักจะเซ็นเซอร์ตนเอง ขณะเดียวกันประชาชนก็หลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมกับบล็อกที่รัฐเป็นสปอนเซอร์ แม้ว่าคุณสมบัติของบล็อกจะเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมก็ตามที่

ผลการศึกษาปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศเหล่านี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของวารสารศาสตร์พลเมืองมาจากปัจจัยทั้งบวกและลบ โดยปัจจัยบวกได้แก่ความก้าวหน้าและการเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อใหม่และการสื่อสาร การได้รับเงินทุนสนับสนุน การอบรมนักข่าวพลเมืองของเว็บไซต์วารสารศาสตร์พลเมือง หรือองค์กรสื่อมวลชนกระแสหลัก การให้พื้นที่ในสื่อกระแสหลักเพื่อเป็นช่องทางเผยแพร่ผลงานของนักข่าวพลเมือง ความสนับสนุนและเห็นคุณค่าในวารสารศาสตร์พลเมืองของสื่อกระแสหลัก และความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมทางการสื่อสารของประชาชน ส่วนปัจจัยลบที่กระตุ้นให้เกิดวารสารศาสตร์พลเมือง ได้แก่ ความไม่พอใจในการทำงานของสื่อมวลชน เนื่องจากสื่อมวลชนตกอยู่ใต้อิทธิพลของทุนและรัฐ ทำให้ข่าวสารไม่มีคุณภาพ บิดเบือน รัฐบาลปิดกั้นข่าวสารและเสรีภาพทำให้ประชาชนเกิดความต้องการข่าวสารที่เชื่อถือได้ ต้องการพื้นที่สาธารณะสำหรับแลกเปลี่ยนข่าวสารและแสดงความคิดเห็น ในหลายกรณี โดยเฉพาะเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงและสถานการณ์ที่มีการใช้ความรุนแรง เช่น เหตุการณ์ที่ฝ่ายกบฏควบคุมตัวอดีตประธานาธิบดีลิเบียไว้ได้ การที่เจ้าหน้าที่สังหารเนดา หญิงสาวชาวอิหร่าน ขณะอยู่ในการชุมนุมคัดค้านผลการเลือกตั้งประธานาธิบดี รวมถึงสถานการณ์ที่ประชาชนชาวพม่าจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนจากพายุไซโคลนนาร์กิส ข่าวสารที่พลเมืองนำเสนอไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนในประเทศเดียวกันทราบที่เกิดอะไรขึ้นในประเทศของตน แต่ยังนำไปสู่ความกดดันทางการเมืองจากนานาชาติ หลังจากสื่อข้ามชาตินำเสนอ คลิปวิดีโอ ภาพถ่ายที่นักข่าวพลเมืองรายงานไปออกอากาศในช่องของตน ทำให้เกิดการแพร่กระจายของข่าวสารไปทั่วโลก เหตุการณ์เหล่านี้สะท้อนข้อเท็จจริงที่สำคัญ ประการหนึ่งของวารสารศาสตร์พลเมือง นั่นคือ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีหัวใจสำคัญอยู่ที่กระบวนการรายงานข่าวสารข้อเท็จจริงที่เกิดจากภาคประชาชน เพื่อประชาชน วารสารศาสตร์พลเมืองจึงแตกต่างกับวารสารศาสตร์ดั้งเดิม เพราะ

เป็นการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Bottom-to-top communication process) หรือเป็นการสื่อสารในแนวระนาบ (Horizontal communication process)

นอกจากนี้ แม้กรณีศึกษาในหลายประเทศจะยืนยันว่าวารสารศาสตร์พลเมืองเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่สำคัญของภาคประชาชนและการเมืองภาคประชาชน เป็นช่องทางที่ทรงประสิทธิภาพของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ ทั้งกลุ่มที่เรียกร้องประชาธิปไตย กลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือแก้ไขปัญหาบางประการให้แก่พวกตน งานวิจัยก็แสดงว่าปัจจัยประการหนึ่งที่ลดทอนการเติบโตของวารสารศาสตร์พลเมืองก็คือ ความหวาดกลัวมาตรการคุกคาม ช่มชู้ และลงโทษจากภาครัฐ ซึ่งเกิดขึ้นในบางประเทศ ทำให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ละเอียดอ่อนหรือประเด็นต้องห้าม ดังกรณีของสิงคโปร์ที่ประชากรมีการศึกษาดี มีฐานะเศรษฐกิจดี ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมดิจิทัลเช่นเดียวกับเกาหลีใต้ แต่วารสารศาสตร์พลเมืองในเกาหลีใต้กลับเฟื่องฟูและเติบโตอย่างรวดเร็ว ขณะที่ประชาชนในสิงคโปร์ต่างหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สื่อใหม่ที่รัฐเป็นผู้สนับสนุน

ขณะเดียวกันการเติบโตของวารสารศาสตร์พลเมืองในช่วงสั้นๆ ที่เกิดการชุมนุมประท้วงในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางก็ทำให้เกิดรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างนักข่าวพลเมืองกับนักข่าวอาชีพ ซึ่งมาจากสำนักข่าวข้ามชาติ แสดงให้เห็นว่า แม้ข่าวสารจากพลเมืองจะมีคุณค่าในด้านการเป็นประจักษ์พยาน การเป็นข่าวสารมือแรก แต่วารสารศาสตร์พลเมืองก็ยังคงต้องพึ่งพาสื่อกระแสหลักเพื่อเป็นช่องทางนำข่าวสารของตนไปยังประชาคมโลก ซึ่งเป็นความพยายามจาก “ภายใน” (พลเมืองของประเทศนั้น ๆ) เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นแก่ประเทศของตน โดยอาศัยความช่วยเหลือและแรงกดดันจาก “ภายนอก” (สำนักข่าวนานาชาติและท่าทีของประเทศอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลในเวทีการเมืองโลก) การทำงานร่วมกันระหว่างนักข่าวพลเมืองและนักข่าวข้ามชาติจึงช่วยให้เกิดการเชื่อมต่อกันของพื้นที่สาธารณะระดับชาติและพื้นที่สาธารณะนานาชาติ ทำให้เกิดการไหลของข่าวสารที่เสรี แม้ว่าต้นทางของข่าวสารจะมาจากประเทศที่รัฐพยายามจำกัดเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชนก็ตามที่